

**ጅማ ዩንቨርሲቲ ሶሻል ሳይንስ እና ሂውማኒቲስ ኮሌጅ
አማርኛ ቋንቋ እና ሥነ-ጽሁፍ ትምህርት ክፍል**

የማንበብ “ብልሀቶችን ነጥሎ ማስተማር አንብቦ የመረዳት ችሎታን ችሎታን ለማጎልበት ያለው ሚና (በአሮሚያ ክልል ሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ፣ አማርኛን በሁለተኛ ቋንቋነት በሚማሩ የአስረኛ ክፍል ተማሪዎች ተተኳሪነት)

በይታይሽ ዴሲሳ

ጅማ

ጥር 2013

የማንበብ ብልሀቶችን ነጥሎ ማስተማር አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማጎልበት ያለው ሚና (በኦሮሚያ ክልል ሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ፣አማርኛን በሁለተኛ ቋንቋነት በሚማሩ የአስረኛ ክፍል ተማሪዎች ተተኳሪነት)

ጅማ ዩንቨርሲቲ ሶሻል ሳይንስ እና ሂውማኒቲስ ኮሌጅ
አማርኛ ቋንቋ እና ሥነ-ጽሁፍ ትምህርት ክፍል
የድህረ ምረቃ መርሐ ግብር

ለአማርኛ ማስተማር ስነ-ዘዴ (Team) ማስተርስ ድግሪ
በከፊል መሟያነት የቀረበ ጥናት

በይታይሽ ዴሲሳ

አማካሪ

ዶ/ር ምህረት ሳዳሞ

ረዳት አማካሪ

ይክበር ይመስገን

ጅማ

ጥር 2013

ጅማ ዩንቨርሲቲ ሶሻል ሳይንስ እና ሂውማኒቲስ ኮሌጅ
አማርኛ ቋንቋ እና ሥነ-ጽሁፍ ትምህርት ክፍል
የድህረ ምረቃ መርሐ ግብር

በይታይሽ ዴሲሳ

የፈታኞች ቦርድ ፊርማ

አማካሪ _____ ፊርማ _____ ቀን _____

የውስጥ ፈታኝ _____ ፊርማ _____ ቀን _____

የውጭ ፈታኝ _____ ፊርማ _____ ቀን _____

ምስጋና

ይህን ጥናታዊ ጽሑፍ ጀምሮ በሰላም እንዳጠናቅቅ ጤናዬን የሰጠኝ ስማር በነገር ሁሉ ከኔ ጋር ሁኖ የረዳኝ ሁሉን ቻይ የሆነው እግዚአብሔር አምላክ ለዘላለም የተመሰገን ይሁን።

ውድ መምህራና አማካሪዬ ዶ/ር ምህረት ሳዳሞ ከርዕስ መረጣው ጀምረው ጥናታዊ ጽሑፉን በጥልቀት በማንበብ መስተካከል የሚገባውን በማቃናት፣ ገንቢ አስተያየት በመስጠት፣ በስልክ እና በአካል የከበደኝን ነገር ስጠይቃቸው ሳይሰለጁ ስላደረጉልኝ ሙያዊ እገዛ እግዚአብሔር አምላክ ይባርካቸው። እንዲሁም ከመጀመሪያ ድግሪ ጀምረው ያስተማሩኝን ብዙ የህይወት ልምድ፣ እውቀት እና ክህሎት ያጋሩኝን የጅምር ዩኒቨርሲቲ የአማርኛ ቋንቋ እና ስነጽሁፍ ትምህርት ክፍል መምህራንን ከልብ አመሰግናለሁ ።

ለጥናቱ መሳካት መረጃ በመስጠት ከፍተኛ ትብብርና ድጋፍ ላደረጉልኝ ለጅምር ገነቲ ትምህርት ቤብ፣ ለሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ርዕሰ መምህር እና በትምህርት ቤቱ ለሚገኙ መምህራን በሙሉ ከልብ የመነጨ ምስጋናዬ ይደረሳቸው።

ጥናታዊ ጽሑፉን በተሳካ ሁኔታ እንዳጠናቅቅ ቤተሰባዊና ማህበራዊ ሽፋን በመስጠት፣ በማበረታት ከራሱ በማስቀደም ከዚህ ላደረሰኝ ባለቤቱ ለአቶ ተመስገን አምሳሉ ምስጋናዬ ይደረሰው። እንዲሁም ልጆቼ ተማሪ ኦሊያድ ተመስገን እና እልሊ ተመስገን ጊዜያችሁን ለእኔ በመስጠት ለጥናቱ መሳካት ላሳያችሁት ትብብር ሁሉ ጌታ ይባርካችሁ።

አጠቃሎ

የዚህ ጥናት ዋና አላማ የማንበብ ብልህቶችን ነጥሎ ማስተማር የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ለማዳበር ያለውን ሚና መመርመር ነው። ጥናቱ የተካሄደው በኦሮሚያ ክልል በሆሮ ጉዳሩ ወለጋ ዞን በሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋ በሚማሩ የአስረኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ ነው። የጥናቱ መረጃ በፈተናና በጽሁፍ መጠይቅ ተሰብስቧል። መረጃው ከፊል ፍትነታዊ የምርምር ስልትን በመከተሉ የተገኘውን ውጤት ለመተንተን ገላጭ ስታቲስቲክስና ድምዳሜያዊ ስታቲስቲክስ ስራ ላይ ውሏል። የሙከራና የቁጥጥር ቡድን ከልምምድ በፊት ተመሳሳይ ፈተና ተሰጥቷቸው ውጤቱ በቲ-ቴስት ሲሰላ የቲ-ቴስቱ ዋጋ 0.015 ስለሆነ በሁለቱ መካከል የአንብቦ መረዳት ችሎታ መበላለጥ እንደሌላቸው ተረጋግጦ ወደ ጥናቱ ተገብቷል። በዚህም መሰረት ለሙከራ ቡድኑ በብልህቶቹ ስልጠና በመስጠት እና ቅድመ ስልጠና የጽሁፍ መጠይቅ እንዲሞሉ በማድረግ ትምህርቱን እንዲከታተሉ ሲደረግ የቁጥጥር ቡድኑ ደግሞ በተለመደው የአንብቦ መረዳት ማስተማሪያ ዘዴ እንዲማሩ ተደርጓል። የማንበብ ብልህቶች አንብቦ መረዳትን ለማሻሻል ያላቸው አስተዋጽኦ ምን እንደሚመስል በጥንድ ቲ-ቴስት የተሰላ ሲሆን፣ በቅድመ ልምምድ የሙከራ ቡድን የአንብቦ መረዳት ውጤት አማካይ =11.71 ፣ መደበኛ ልይይት =4.00 እንዲሁም በድህረ ልምምድ አማካይ=17.76፣ መደበኛ ልይይት =3.39 ስያላይ የቲ-ስፔት ዋጋ (19.06)፣ $P < .05$ ፣ ባለ ሁለት ጫፍ በመሆኑ ጉልህ ልዩነት አሳይቷል። የብልህት አጠቃቀም ደረጃቸውን በተመለከተ ደግሞ ነጻ ቲ-ቴስት ተግባራዊ ሆኗል፤ ውጤቱም ከስልጠና በኋላ ብልህቶቹን በከፍተኛ ደረጃ መጠቀም ችለዋል። በመጨረሻም የጥናቱን ውጤት ያሳየው የማንበብ ብልህቶችን ነጥለው ማሰልጠን የተማሪዎችን የብልህት ግንዛቤና አጠቃቀም በማሳደግ የሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎችን የአንብቦ መረዳት ችሎታ ለማሳደግ ከተለመደው ማስተማሪያ ዘዴ በተሻለ አስተዋጽኦ ያለው መሆኑን ነው፤ ውጤቱንም መሰረት በማድረግ የተጠቆሙት አስተያየቶች፣-ይህ ጥናት በአንድ ትምህርት ቤት ብቻ የተከናወነ በመሆኑ ሁሉንም የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ስለማይወክል በዚህ ርዕስ ጉዳይ ዙርያ ተጨማሪና ተመሳሳይ ጥናቶች ቢደረጉ፣ የማንበብ ብልህት ስልጠናም በአንድ ጀንበር የሚጠናቀቅ ጉዳይ ባለመሆኑ መምህራንም ሆኑ ተማሪዎች ስለ ብልህቶቹ የተሻለ ግንዛቤ እንዲኖራቸውና በመማሪያ ክፍል ውስጥ መጠቀም እንዲችሉ ጉዳዩ የሚመለከታቸውን ባለሙያዎች መማሪያ መጻሕፍቱን ሲያሻሽሉ ብልህቶቹን ለማካተት ቢሞክሩ የሚሉ ናቸው።

ማዕጫ

ይዘት	ገጽ
ምስጋና.....	i
አጠቃሎ.....	ii
ማዕጫ.....	ii
የሰንጠረዥ ማዕጫ.....	iv
ምዕራፍ አንድ ፣ መግቢያ.....	1
1.1 የጥናቱ ዳራ.....	1
1.2 የጥናቱ አንሳሽ ምክንያት.....	5
1.3 የጥናቱ አላማ.....	5
1.4 የጥናቱ መላምት.....	6
1.5 የጥናቱ ጠቀሜታ.....	7
1.6 የጥናቱ ወሰን.....	7
1.7 የጥናቱ ቁልፍ ቃላትና ሀረጎች ተግባራዊ ብያኔ.....	8
ምዕራፍ ሁለት ፣ ክለሳ ድርሳናት	9
2.1. ማንበብና አንብቦ መረዳት.....	9
2.1.1. ማንበብ.....	9
2.1.2. አንብቦ መረዳት	10
2.2. የአንብቦ መረዳት ትምህርት አላማ.....	11
2.3 የማንበብ ብልሀቶች ለሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች ያላቸው አስተዋጽኦ.....	12
2.4. የማንበብ ሂደት ሞዴሎች.....	15
2.4.1 የታች ላይ ማንበብ ሂደት ሞዴል	15
2.4.2 የላይ ታች ማንበብ ሂደት ሞዴል.....	15
2.4.3 መስተጋብራዊ የማንበብ ሂደት ሞዴል.....	16
2.5. የማንበብ ብልሃቶች.....	17

2.5.1 የማንበብ ብልህነት ምንነት.....	17
2.4.2 የማንበብ ብልህነት ጠቀሜታ.....	20
2.5 የምንባቦች አመራረጥና የአንብቦ መረዳት ፈተና አይነቶች.....	21
2.5.1 አንብቦ መረዳትን የማስተማርያ ምንባቦች አመራረጥ.....	21
2.5.2 የአንብቦ መረዳት ፈተና አይነቶች.....	21
2.6 ማንበብን የመማር ብልሃቶችና አከፋፈል.....	22
2.6.1 ደጋግሞ የማንበብ ብልሃት.....	26
2.6.2 ምስል የመክሰት ብልሃት.....	27
2.6.3 ሀሳብን በፍጥነት የማግኘት ብልሃት.....	28
2.6.4 አውድን የመጠቀም ብልሃት.....	29
2.6.5 ቁልፍ ቃላትን የመጠቀም ብልሃት.....	29
2.6.6 ማስታወሻ የመያዝ ብልሃት.....	29
2.6.7 የማጠቃለል ብልሃት.....	30
2.6.8 ምንጭ የመጠቀም ብልሃት.....	30
2.6.9 የመተርጎም ብልሃት.....	31
2.7 ማንበብን የመማር ብልሃቶች ማስተማርያ ዘዴ.....	31
2.8 የጥናቱ ጽንሰ ሀሳባዊ ማህቀፍ.....	32
2.9 የተዛማጅ ጥናቶች ቅኝት	33
ምዕራፍ ሶስት፣ የጥናቱ ዘዴና ንድፍ	35
3.1 የጥናቱ ዘዴ.....	35
3.2 የጥናቱ ንድፍ.....	35
3.2.1 የጥናቱ የመረጃ ምንጭ.....	35
3.3 የናሙና አመራረጥ.....	36
3.3.1 የትምህርት ቤቱ አመራረጥ.....	36

3.3.2 የክፍል ደረጃ አመራረጥ.....	37
3.5 የመረጃ መሰብሰብያ መሳሪያዎች	38
3.5.1 ፈተና.....	38
3.5.2 የጽሁፍ መጠይቅ.....	39
3.6. የመረጃ መሰብሰብያ መሳሪያዎች ትክክለኛነት እና አስተማማኝነት.....	40
3.6.1 የመረጃ መሰብሰብያ መሳሪያዎች ትክክለኛነት.....	40
3.6.2 የመረጃ መሰብሰብያ መሳሪያዎች አስተማማኝነት.....	40
3.7 ቅድመ ትምህርትና ድህረ ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተናዎች ተገቢነት እና አስተማማኝነት.....	41
3.8 ቅድመ ትምህርትና ድህረ-ትምህርት የጽሁፍ መጠይቅ ተገቢነትና አስተማማኝነት.....	43
3.9 የጥናቱ ቅደም ተከተላዊ ሂደት.....	45
3.10 የመረጃ አተናተን ዘዴ.....	50
ምዕራፍ አራት ፣ የጥናቱ ውጤት ትንተናና የውጤት ማብራሪያ	52
4.1 የጥናቱ የፈተና ውጤት ትንተና.....	52
4.1.1 ከቅድመ እና ድህረ ፈተና የተገኙ የአንብቦ መረዳት ውጤት ትንተና.....	52
4.2 ከቅድመና ድህረ ትምህርት የጽሁፍ መጠይቅ የተገኙ መረጃዎች ትንተና.....	60
4.3 የጥናቱ የውጤት ማብራሪያ.....	63
ምዕራፍ አምስት፣ ማጠቃለያ እና አስተያየት	66
5.1 ማጠቃለያ.....	66
5.2 በጥናቱ የተፈተሹ የምርምሩ አልቦ መላምቶች.....	66
5.3 አስተያየት.....	69
ዋቢ ጽሁፎች.....	72
አባሪ 1፣ ቅድመ ልምምድ የጽሁፍ መጠይቅ.....	78
አባሪ 2፣ የመምህሩ እና የተማሪዎች የማንበብ ብልህቶች ማሰልጠኛ መሳሪያ.....	81

አባሪ 3፤ ለመምህሩ ብቻ የተሰጠ የማንበብ ብልህቶች መሰልጠኛ.....	86
አባሪ 4፤ ቅድመ ልምምድ ፈተና	90
አባሪ 5፤ ቅድመ ልምምድ የአንብቦ መረዳት ፈተና.....	95
አባሪ 6፤ ድህረ ልምምድ የአንብቦ መረዳት ፈተና.....	98
አባሪ 7፤ ድህረ ልምምድ የጽሁፍ መጠይቅ.....	102
አባሪ 8፤ የሙከራ እና የቁጥጥር ቡድን ቅድመ እና ድህረ ፈተና ውጤት.....	103
አባሪ 9፤ የሙከራ እና የቁጥጥር ቡድን ድህረ ፈተና ውጤት.....	104
አባሪ 10፤ የሙከራው ቡድን ቅድመ እና ድህረ ትምህርት የብልህነት አጠቃቀም መለኪያ የጽሁፍ መጠይቅ ውጤት.....	105
አባሪ 11፤ የቅድመ ልምምድ መጠይቅ አስተማማኝነት.....	107
አባሪ 12፤ የቅድመ ፈተና የአንብቦ መረዳት ፈተናው ክብደት ቅለት ደረጃ.....	108
አባሪ 13፤ የድህረ ፈተና የአንብቦ መረዳት ፈተናው ክብደት ቅለት ደረጃ.....	109
የሠንጠረዥ ማውጫ	
ሠንጠረ 4.1፤ የቁጥጥር እና የሙከራው ቡድኖች የቅድመ ልምምድ የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤቶች ንጽጽር በገላጭ ስታትስቲክስ.....	52
ሠንጠረዥ4.2፤ የሙከራ እና የቁጥጥር ቡድን የ ቲ ውጤት.....	53
ሠንጠረዥ4.3፤ የሙከራ ቡድን ቅድመ ልምምድ እና ድህረ ልምምድ ውጤት.....	53
ሠንጠረዥ4.4፤ የሙከራ ቡድን ቅድመ ልምምድ እና ድህረ ልምምድ የ ቲ ልኬት ትንተና.....	55
ሠንጠረዥ4.5፤ የቁጥጥር ቡድን ቅድመ እና ድህረ ፈተና ውጤት.....	55
ሠንጠረዥ4.6፤ የቁጥጥሩ ቡድን ቅድመ ትምህርትና ድህረ ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፍ ፈተና አማካይ ውጤቶች ንጽጽር በዳግም ልኬታ ናሙናዎች ቲ-ቴስት.....	56
ሠንጠረዥ4.7፤ የቁጥጥርና የሙከራ ቡድን ድህረ ፈተና ውጤት.....	57
ሠንጠረዥ4.8፤ የቁጥጥርና የሙከራ ቡድን ድህረ ፈተና የ “ቲ” ቴስት ትንተና.....	57

ሠንጠረዥ 4.9፣ የሙከራው ቡድን የቅድመ ትምህርትና ድህረ ትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም የጽሑፍ መጠይቆቹ አማካይ ውጤት ንጽጽር በገላጭ ስታትስቲክስ.....59

ሠንጠረዥ 4.10፣ የሙከራው ቡድን ቅድመትምህርትና ድህረትምህር የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቆቹ አማካይ ውጤት ልዩነት በዳግም ልኬታ ናሙናዎች ቴ-ቴስት.....60

ምዕራፍ አንድ፣ መግቢያ

1.1 የጥናቱ ዳራ

የቋንቋ ትምህርት ዋና አላማ ተማሪዎች የቋንቋ ክህላቸውን እንዲያዳብሩ እና በማህበራዊ ኑሯቸው ዋና የተግባራት ችሎታ እንዲኖራቸው ማድረግ ነው። ከእነዚህም ክህሎች አንዱ የማንበብ ክህል ነው። ማንበብ ወደ ሰው ልጅ ተግባርነት የተቀላቀለው ከማዳመጥና ከመናገር ክህል በኋላ ነው። ማንበብ ለቋንቋ ትምህርት ብቻ ሳይሆን ተማሪዎች በሌሎችም የትምህርት አይነቶች ውጤታማ እንዲሆኑ ከሚያግዟቸው ክህሎች አንዱ በመሆኑ ትኩረት ሊሰጠው የሚገባ ክህል ነው። Nuttal (1982:3) ብለው ይገልጻሉ።

በቋንቋ ትምህርት መሰረታዊ ከሚባሉት ክህሎች አንዱ ማንበብ ነው። ማንበብ አካላዊ እና ውስብስብ አእምሮዊ ተግባራት የሚንፀባረቅበት፣ የመመርመር፣ የማብላላት፣ የመተርጎም፣ የመተንተን፣ የመጠየቅ ሂደት የሚከናወንበት፣ አንባቢ፣ ውህድአህድ፣ ብልሃት እና ግብ መስተጋብር የሚፈጥሩበት፣ የስነአእምሮዊ የቋንቋ ምስጢራዊ ክህል ነው (Block & Pressley 2002፣ 2008፣ Goodman 1984)

ተማሪዎች በክፍል ውስጥ እና ከክፍል ውጪ ተግባራዊ ብቃት ላይ በማተኮር፣ ያነበቡትን የሚረዱ እና የተረዱትን የሚያንጸባርቁ፣ አዳዲስ መረጃዎችን ከቀደመ እውቀታቸው ጋር በማስተሳሰር የራሳቸውን ሀሳብ በማፍለቅ የተደራጀ ጽሁፍ እና የሰዋሰዉ ዕውቀት ያላቸው የቋንቋ ተማሪዎች እንዲሆኑ መሰረታዊ የቋንቋ ክህሎች ላይ ማተኮር ተገቢ ነው። ይህም ጥናት ተማሪዎች በታላሚው ቋንቋ አንብበው ለመረዳት የማንበብ ብልሃቶችን በመተግበር ቀድሞ ሲማሩበት ከነበረው አንብበው መረዳታቸው ልዩነት መኖር ያለ ያለ መኖሩን መርምሯል።

ይህም ጥናት ማንበብን የመማር ብልህቶች አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማዳበር ያላቸውን ሚና በተመለከተ አስፈላጊውን ትምህርት ለተጠኝ ተማሪዎች በመማርያ ክፍል ውስጥ በመስጠት በሙከራዊ ጥናት በታላሚው ቋንቋ ያለውን የአንብቦ መረዳት ችግር እና ተማሪዎች የአንብቦ መረዳት ፈተና በሚፈተኑበት ጊዜ አጥጋቢ ውጤት ያለማምጣታቸውን የማንበብ ብልህቶችን በማስተማር ይህንን ክፍተት ለመሙላት ይሞክራል።

Alfassi (2009) እና We (2005) እንደ ገለጹት አንድን ጽሁፍ ለማንበብ ችሎታ ማዳበር ወሳኝ ሲሆን በመማር ማስተማር ሂደት በየትኛውም የትምህርት ሁኔታ አንድን ነገር ለመረዳትም ሆነ መረጃዎችን ለመሰብሰብ አንብቦ መረዳት መቻል አስፈላጊ እንደሆነ ያስረዳሉ። በተጨማሪም አሁን ባለንበት ዘመን መረጃዎችን ከድረ ገጽ፣ ከመጽሔት እና ከተለያዩ መጻሕፍት አንብቦ ለመረዳት እንዲሁም ምላሽ ለመስጠት የተማሪዎች የማንበብ ክሂሎት እና ብልህነት በተማሪዎች ውጤታማነት ላይ ታላቅ ሚና እንደሚጫወት ያስረዳሉ።

የማንበብን ክሂል ማስተማር የተጀመረው ከ1840-1940 ሁለተኛ ቋንቋን ለማስተማር ታስቦ አገልግሎት ላይ በዋለው ሰዋሰድ ወትርጉም ዘዴ (Grammar Translation method) እንደ ሆነ Tracey and Morrow (2006) እና cock (2004) ይገልጻሉ። ሰዋሰድ ወትርጉም ዘዴ በተማሪዎች የአፍ መፍቻ ቋንቋ ትምህርትን ማቅረብ፣ ለተወሰኑ አላማዎች ብቻ ታላሚውን ቋንቋ መገልገል፣ የሰዋሰድ መዋቅራዊ ህግጋት እና ቃላትን አጥብቆ ማስተማር፣ ሽምደዳ ላይ ማተኮር፣ መተርጎም እና የተለያዩ አሀዶችን ተማሪዎች እንዲያነቡ ማድረግ ቅድሚያ የሚሰጠው ተግባር ነው።።

የቋንቋ ትምህርት በቋንቋ መዋቅር ላይ ከማተኮር ይልቅ (የቋንቋ መዋቅር ሙሉ ለሙሉ ሳይዘነጋ) ተማሪዎች በቋንቋ አገልግሎት ላይ እንዲያተኩሩ በማድረግ በታላሚው ቋንቋ ተግባቦታዊ ክሂላቸውን እንዲያዳብሩ እና መስተጋብራዊ ብቃታቸውን እንዲያጎለብቱ ማድረግ በቋንቋ የመገልገል አቅማቸው እንዲጨምር ያስችላል የሚለው አመለካከት በሂደት የተከሰተ እና ከ19ኛው ክፍለ ዘመን አጋማሽ ወዲህ ጎልቶ የተንፀባረቀ ሀሳብ ነው።

Richards (2006)፣ Tracey & Morrow (2006)፣ Cook (2004) እንደገለጹት ተማሪዎች በክፍል ውስጥ እና ከክፍል ውጪ ተግባቦታዊ ብቃት ላይ በማተኮር በታላሚው ቋንቋ አድምጠው የሚገነዘቡ፣ ራሳቸውን በሚገባ መግለፅ የሚችሉ፣ ያነበቡትን የሚረዱ እና የተረዱትን የሚያንፀባርቁ፣ አዳስስ መረጃዎችን ከቀደመ እውቀታቸው ጋር በማስተሳሰር የራሳቸውን አዳዲስ ሀሳብ በማፍለቅ የተደራጀ ፅሁፍ የሚጽፉ እንዲሁም ከፍ ያለ የቃላት እና የሰዋሰድ እውቀት ያላቸው ጠንካራ የቋንቋ ተማሪዎች እንዲሆኑ መሠረታዊ የቋንቋ ክሂሎች ላይ ማተኮር ተገቢ ነው።

Ediger (2001) እንደገለጹት አብዛኞቹ የሁለተኛ ወይም የወጭ ቋንቋ ተማሪዎች በደንብ ማንበብ ሲያቅታቸው ቢስተዋልም አንብቦ የመረዳት ችሎታ ተማሪዎች የቀለም ትምህርታቸውን ስኬታማ ለማድረግ መሰረታዊ ክህሎት በመሆኑ ሁሉም ዕውቀት ለማግኘት ማንበብ እንዳለባቸው እና ይህ ካልሆነ ግን የመማር ማስተማር ክንውኑን ተግባራዊ ለማድረግ እንደሚያዳግት ያስገነዝባሉ። በመሆኑም ተማሪዎች የማንበብን ክህሎት መማራቸው እና በደንብ ማንበብ መቻላቸው ከቋንቋ ትምህርት በተጨማሪ ሌሎችን ትምህርቶች ለመረዳት አቅማቸውን ያጎለብታል።

አንድ አንባቢ ጥሩ አንባቢ ነው የሚባለው በዋናነት የማንበብ ዓላማ ሲኖረው፣ የማንበብ ብልሀቶችን ወጠታማ በሆነ መንገድ ሲጠቀም፣ የቀደመ ዕውቀቱ ከአዲሱ ሀሰብ ጋር በማቀናጀት ትርጉምን ለማዋቀር ጥረት ሲያደርግ ያነበበውን በሚገባ ሲገነዘብ፣ የተገነዘበውን ማንጸባረቅ ሲችል ነው። መምህራንም ተማሪዎቻቸው በዓላማ የሚያነቡ ጥሩ አንባቢዎች እንዲሆኑ ጠቃሚ የማስተማሪያ መንገድ በመምረጥ ብልሀቶችን ማስተማር ይጠበቅባቸዋል። Krashen (2013) ፣ McNamara (2007) እንዳመለከቱት አንባቢዎች የተለያዩ የማንበብ ብልሀቶችን በመጠቀም የአንብቦ መረዳት ብቃታቸውን ሲያጎለብቱ ጉልህ ጠቀሜታ ያገኛሉ።

በአጠቃላይ ማንበብ በጽሁፍ የቀረበን መልዕክት ትክክለኛ ሃሳቡን እያስተዋለና እየገመገሙ ተጨባጭ የሆኑ ረቂቅ ፅንሰ ሃሳቦችን መቅሰም፣ ከራስ ገጠመኝ ጋር ማዋህድ፣ መተርጎም፣ አዳዲስ ሃሳቦችን ማፍለቅ፣ በሚነበበው ጽሁፍ የጎደለውን መሙላትን፣ የተዛባውን ማቅናትን፣ የጠበበውን ማስፋትን እና የግል አስተያየትን ጨምሮ የደራሲውን ሃሳብ በትክክል ማንፀባረቅን የሚጠይቅ ውስብስብ ተግባራት ያለበት ክህሎት ነው።

ቋንቋን የመማር ብልሀቶች ለሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች የተማሩትን የትምህርት ይዘት በአእምሮአቸው መዝግበው በረጅም ጊዜ ትውስታ ለመፍጠር እና ባስፈለገ ጊዜ አስታውሰው እንዲጠቀሙ ያስችላቸዋል። በተጨማሪም እነዚህ ብልሀቶች ተማሪዎች በራስ የመተማመን ስሜት አዳብረው በትምህርቱ ሂደት በንቃት እንዲሳተፉ በማነሳሳት፣ ስራቸውን በራሳቸው እየተቆጣጠሩ፣ እየገመገሙ እና ችግሮቻቸውን እያዩ እንዲያቃልሉ በማገዝ የመማር ብልሀት ከትምህርት ዓላማ ጋር አጣጥመው ታላሚውን ቋንቋ

በመማሪያክፍል ውስጥም ሆነ ውጪ በራሳቸው ጥረት እንዲማሩ የሚረዱአቸው ናቸው (Hsiao and Oxford 2002) ፡፡

በሀገራችን ኢትዮጵያ የቋንቋ ትምህርት አውድ ተማሪዎች በመጀመሪያ እና በሁለተኛ ቋንቋ የማንበብ እና አንብቦ የመረዳት ችግር እንደሚስተዋልባቸው (መኮንን 2000፣ ተክላይ 2000፣ ዘውዴ 1998፣ ጌትነት 1998፣ እንግዳ 1992፣ የኔሰው 1990) አመልክተዋል፡፡ ይህ ሁኔታ እንግሊዘኛን እንደሁለተኛ (የውጭ) ቋንቋ የሚማሩ ተማሪዎች ላይም እንደሚስተዋል አመልክተዋል፡፡

ተማሪዎች (በተለይ በሁለተኛደረጃ እና በዩኒቨርሲቲ ደረጃ) አንብቦ የመረዳት ብቃት ማነስ የተለያዩ ምክንያቶች የተጠቀሱ ሲሆን በዋናነት ተገቢ የማስተማር ዘዴ ተግባራዊ ያለመሆን፣ የማስተማሪያ መሳሪያዎች (ለምሳሌ የመማሪያ ማስተማሪያ መፅሀፍት) በበቂ ሁኔታ አለመዘጋጀት፣ አስፈላጊ የሆነ በቂ እውቀት ወይም የቀደመ እውቀት ማነስ፣ ለትምህርት ያላቸው ትጋት እና መነሳሳት ዝቅተኛ መሆን ተጠቃሽ እንደ ሆኑ ከላይ የተጠቀሱት ጥናቶች ያመለክታሉ፡፡ በተማሪዎች ላይ የሚታየው ችግር ሲጠቃለል የይዘት እና የመደበኛ አእምሮአዊ የእውቀት መዋቅር (Schema) ወይም አእምሮአዊ የእውቀት መዋቅር እና ስልታዊ እውቀት ችግር ነው፡፡ ይህንን የእውቀት መዋቅር ማሳልበት ለመጀመሪያ እና ለሁለተኛ ቋንቋ አንብቦ መረዳት ወሳኝ ነው፡፡

በሀገራችን የቋንቋ ትምህርት አውድ በተማሪዎች ላይ ከሚታዩ ችግሮች አንዱ ተማሪዎች እንዴት እንደሚያነቡ አለማወቅ እንደሆነም የነ(መኮንን 2000፣ ተክላይ 2000፣ ዘውዴ 1998፣ ጌትነት 1998፣ እንግዳ 1992፣ የኔሰው 1990) ጥናቶቹ ይጠቅሳሉ፡፡ ተማሪዎች እንዴት ማንበብ እንዳለባቸው ባለመማራቸው አንብቦ የመረዳት ችግራቸው የጎላ ነው፡፡ የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችግር ለማስወገድ ምን መደረግ አለበት የሚል ጥያቄ ሲነሳ ችግሩን ለማስወገድ ከሚያስችሉ መንገዶች አንዱ የማንበብ ብልሃቶችን ማስተማር ይገባል መኮንን እና ሌሎች ይገልጻሉ፡፡(Tesfu 2015፣ Belilew 2015፣ Solomon 2000፣ Dawit 2014)

በመሆኑም ይህ ጥናት ከአራቱ የቋንቋ ክህሎች መካከል በማንበብ ክህል ላይ ትኩረት የሚያደርግ ሲሆን፣ይህንንም ክህል የአማርኛን ቋንቋ እንደ ሁለተኛ ቋንቋ በሚማሩ የአስረኛ ክፍል ተማሪዎች ላይ በመተግበር ማንበብን የመማር ብልህቶች አንብቦ የመረዳት

ችሎታን ለማዳበር ያላቸውን ሚና በተመለከተ አስፈላጊውን ትምህርት ለተጠኝ ተማሪዎች በመማርያ ክፍል ውስጥ በመስጠት በሙከራዊ ጥናት በታላሚው ቋንቋ ያለውን የአንብቦ መረዳት ችግር እና ተማሪዎች የአንብቦ መረዳት ፈተና በሚፈተኑበት ጊዜ አጥጋቢ ውጤት ያለማምጣታቸውን የማንበብ ብልህቶችን በማስተማር ይህንን ክፍተት ለመሙላት ይሞክራል።

1.2. የጥናቱ አነሳሽ ምክንያት

የማንበብ ብልህትን ነጥለው ማስተማር አንብበው የመረዳት ውጤትን ለማጎልበት ያለው ሚና በሚል ርዕስ ጥናት ለማካሄድ አነሳሽ የሆኑት ምክንያቶች፡-

- 1 አጥኚዎ ባላት የማስተማር ልምድ በተማሪዎች ዘንድ በታላሚው ቋንቋ አንብቦ የመረዳት ችግር መኖሩን ማስተዋል።
- 2 ተማሪዎች በአማርኛ ቋንቋ ፈተና በሚፈተኑበት ወቅት ብዙውን ጊዜ የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ያለመስራታቸው እና ቢሰሩም አጥጋቢ ውጤት እንደማያመጡ አጥኚዎ ባላት የማስተማር ልምድ መቃኘቷ።
- 3 ከዚህ በፊት በተሰሩ ጥናቶች ተስፋዬ (2001)፣ ሠርካለም (2010) በጥናታቸው እንደጠቆሙት በተለምዶባቸው ዘዴ የሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ማሳደግ እንዳልተቻለ ማሳየታቸው።

1.3. የጥናቱ ዓላማዎች

የጥናታዊ ጽሁፉ አብይ ዓላማ የማንበብ ብልህትን ነጥሎ ማስተማር አንብቦ የመረዳት ውጤትን ለማጎልበት ያለው ሚና ምን እንደሚመስል መመርመር ነው። ይህንን አብይ ዓላማ ለማሳካት የሚያስችሉ የሚከተሉት ዝርዝር ዓላማዎች አሉት፡-

- የማንበብ ብልህቶችን በተማሩት ተማሪዎችና እና ተለምዶባቸው በሆነው ዘዴ በሚማሩት መካከል ያለውን የአንብቦ መረዳት ልዩነት መመርመር
- የማንበብ ብልህቶችን ነጥሎ ማስተማር የአንብቦ መረዳት ውጤትን ለማሻሻል ያለውን አስተዋጾ መመርመር
- የማንበብ ብልህቶችን ነጥሎ መስተማር በጥናቱ ተሳታፊ ተማሪዎች የአንብቦ መረዳት መጎልበት ላይ አስተዋጾ ያለው መሆን አለመሆኑን መመርመር

1.4. የጥናቱ መላምት

የጥናታዊ ጽሁፉ አብይ ዓላማ የማንበብ ብልህትን ነጥሎ ማስተማር አንብቦ የመረዳት ውጤትን ለማሳልበት ያለው ሚና ምን እንደሚመስል መመርመር ነው። ይህንን አብይ ዓላማ ለማሳካት የሚያስችሉ የሚከተሉት መላምቶች ይዞ ተነስቷል፡-

አማራጭ መላምት (H1)

ተማሪዎች አንብቦ የመረዳትን የማንበብ ብልህትን በመጠቀም መማራቸው በተማሪዎች አንብቦ የመረዳት ችሎታ ላይ ለውጥ ያመጣል፡፡

አልቦ መላምት (H0)

ተማሪዎች አንብቦ የመረዳትን የማንበብ ብልህት በመጠቀም መማራቸው በተማሪዎች አንብቦ የመረዳት ችሎታ ላይ ለውጥ አያመጣም፡፡

አማራጭ መላምት (H1)

የማንበብ ብልህቶችን ነጥሎ ማስተማር የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ለማሻሻል አስተዋጽኦ አለው፡፡

አልቦ መላምት (H0)

የማንበብ ብልህቶችን ነጥሎ ማስተማር የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ለማሻሻል አስተዋጽኦ የለውም፡፡

አማራጭ መላምት (H1)

ተማሪዎች የማንበብ ብልህትን ሳይማሩ እና ከተማሩ በኋላ የአንብቦ መረዳት ልዩነት አለ፡፡

አልቦ መላምት (H0)

ተማሪዎች የማንበብ ብልህትን ሳይማሩ እና ከተማሩ በኋላ የአንብቦ መረዳት እና ልዩነት የለም፡፡

1.5. የጥናቱ ጠቀሜታዎች

- 1 የማንበብ ብልህነትን ነጥለው ማስተማር አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማዳበር የሚያስችል መሆኑን ወይም ያለመሆኑን ለመምህራን ፍንጭ ይሰጣል።
- 2 ወደ ፊት ለሚዘጋጁ መረጃ ትምህርት እና የማስተማሪያ መሳሪያ አዘጋጆች የማንበብ ብልህነትን በማስተማሪያ መሳሪያዎች ውስጥ እንዲያስገቡ ሊጠቁም ይችላል።
- 3 ከርዕስ ጉዳዩ ጋር በተያያዘ መልኩ ወደ ፊት ለሚደረጉ ሌሎች ጥናቶች የመነሻ ሀሳብ ሊሰጥ ይችላል።

1.6. የጥናቱ ወሰን

ይህ ጥናት የሚካሄደው በኦሮሚያ ክልል ሆሮ ጉዳዩ ወለጋ ዞን ጅማ ገነቲ ወረዳ ከሚገኙ ስድስት ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ውስጥ በሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ላይ ብቻ ነው። ከርዕስ ጉዳይ አንጻር ከአራቱ የቋንቋ ክህሎች በማንበብ ክህሌት ላይ የተገደበ ነው። በጥናታዊ ዕውቀት ለትምህርት የተመረጡት የማንበብ ብልህነት አይነቶች የ Oxford (1990) አከፋፈልን መሰረት ያደረጉ ናቸው። ጥናቱ የOxford (1990) አከፋፈል ላይ የተመሰረተበት ምክንያት ሌሎች ምሁራን (Rubin 1975፣ Stern 1975፣ O'Malley & Chamot 1990) እንደገለጹት ካቀረቡት በተሻለ አከፋፈል ግልፅ በመሆኑ፣ ማንበብን ከማስተማር ጋር በቀጥታ የተዛመዱ እና ለማስተማር የሚሰጡ በመሆኑ ነው።

Oxford (1990) የማንበብ ብልህነቶችን ቀጥተኛ እና ኢ-ቀጥተኛ የማንበብ ብልህነት በማለት ይከፍላሉ። በቀጥተኛ የማንበብ ብልህነት ስር ትውስታ፣ አእምሮታዊ እና ማካካስ በኢ-ቀጥተኛ የማንበብ ብልህነት ስር ደግሞ አእምሮታዊ፣ ማህበራዊ እና ስሜታዊ ብልህነቶች እንደሚካተቱ አመልክተዋል። በነዚህ በተጠቀሱት ስር ብዛት ያላቸው የማንበብ ብልህነቶች ይገኛሉ። በጥናቱ ትኩረት የተሰጠባቸው የማንበብ ብልህነቶች በምዕራፍ ሁለት ተጠቅሰዋል።

1.7 የጥናቱ ውስንነቶች

ጥናቱን ለማከናወን የነበረውን የተጣበበ ጊዜ እና ሰፊ ናሙና ለመውሰድ የነበረው የበጀት እጥረት ስለነበረው በአጥኚዎ እምነት በተሻለ ሁኔታ ሰፊ ያለ ጊዜ ተመድቦና ሰፊ ናሙና ተወስዶ ስልጠናው ቢሰጥ ጥናቱ ይበልጥ የተሳካ ሊሆን ይችላል፤ በአጠቃላይ ጥናቱ እነዚህ ውስንነቶች የሚታዩበት በመሆኑ ፍጹም እንከን አልባ ነው ማለት አይቻልም፡፡

1.7. የጥናቱ ቁልፍ ቃላት እና ሀረጎች ተግባራዊ ብያኔ

አንብቦ መረዳት፡- አንብቦ መረዳት ከአንድ ጽሁፍ ውስጥ የምንፈልገውን ነገር መርጠን በማውጣት ትርጉም መስጠት ወይም መረዳት ነው ፡፡

የማንበብ ብልህት፡- ተማሪዎች ለማንበብ ተግባር የተሰጠውን ጽሁፍ አንብበው ለመረዳት በንቃት ህሊና ሆን ብለው የሚጠቀሙበት ዘዴ፣ ዕቅድ፣ የአዕምሮ አሰራር ወይም ቅደም ተከተል ነዉ፡፡

ነጥሎ የማንበብ ብልህት ማስተማር፡- ለተማሪዎች የትምህርቱ ዓላማ የሚነገርበት፣ የማንበብ ብልህቶችን ምንነት (ብያኔ)፣ ጠቀሜታ፣ አይነት እና ተግባራዊ አገልግሎት በዝርዝር የሚቀርብበት ነዉ፡፡

ምዕራፍ ሁለት፣ ክለሳ ድርሳናት

2.1 ማንበብ እና አንብቦ መረዳት

2.1.1 ማንበብ

ማንበብ በክፍል ውስጥ አካዳሚያዊ ለሆነ ተግባር እንዲሁም ከክፍል ውጪ የህይወት አቅጣጫን መስመር ለማስያዝ እና ውጤትን ለማስመዝገብ የሚያገለግል ወሳኝ ክህል ነው። Grabe(2009) እና Carrell(1998) እንደ ገለጹት ቀደም ሲል ማንበብ ፊደላትና ቃላትን መለየት ብቻ ያለበት ፍዝ ሂደት ተደርጎ ይወሰድ ነበር። ይህ በተለይ በሁለተኛ ቋንቋ ማንበብ ትምህርት አሰጣጥ ላይ ጎልቶ የሚታይ አስተሳሰብ ነበር። አስተሳሰቡ በተለያዩ ዘመን ማንበብ ላይ የተደረጉ ጥናቶች ካንጸባረቁት አመለካከት ጋር የተያያዘ ነው። Tracey and Morrow (2006:22) እንዳስረዱት ማንበብን ማጥናት የተጀመረው በቀደምት መዋቅራዊያን ስነ ልቦና ሲሆን ጥናቱም የመዋቅራዊነት ትውረታዊ ማዕቀፍ ከመሞከር ጋር የተገናኘ ነበር። መዋቅራዊነት በስነልቦና ትምህርት ቤት የመጀመሪያው አስተምህሮ የነበረ ሲሆን አመለካከትን (Perception) በማጥናት የአዕምሮን መዋቅር ለማስረዳት ጥረት ያደርጋል።

በወቅቱ ማንበብ የሚጠናው ከአመለካከት የጥናት ንድፍ ጋር ተያይዞ ሲሆን የሚያንጸባርቀው ራሱን ማንበብን እና ሂደቱን ሳይሆን አጠቃላይ ስነ ልቦናዊ ተግባሩን ነበር።

ማንበብን በተመለከተ Hitteman (1998) እንደ ገለጹት ማንበብ ድምጽን ከመለየት አንስቶ ትርጉምን እስከማዋቀር ድረስ በመዝለቅ ቃላት የተሸከሙትን ሀሳብ፣ ስሜት፣ ዕውቀት እና ራዕይ ማስተዋል፣ መረዳት እና መገምገም ያለበት ውስብስብ አዕምሮአዊ ሂደት ነው ሲሉ ይገልጻሉ። Carrell (2006) እንደሚገልጹት ደግሞ ማንበብ ውስብስብ አዕምሮአዊ ሂደት የሚንጸባረቅበት በጽሁፍ የቀረበን ሀሳብ (ስሜት) ለመለየት፣ ለመገንዘብ፣ ለመተርጎም እና ለመተንተን አካላዊ፣ አዕምሮአዊ እና ስሜታዊ ጉዳዮችን ያካተተ መስተጋብራዊ ሂደት ነው ብለውታል።

Kong (2006) የተወሰኑ ጸሀፊዎችን ብያኔ ጠቅሰው እንደገለጹት ማንበብ ከፊደል ወክል ትውስታን ተግባራዊ የሚያደርግ መስመራዊ ሂደት ነው። Gough et al 1974) ማንበብ

ከፊደል አጣጣል (ቅርጽ) እና ከድምጽ እውቀት ይልቅ የአገባብ እና የትርጉም እውቀት የሚያስፈልገው የስነ ልቦና ግምት ጨዋታ ያለበት ክህሎት ነው። Good man (1967) እንደ ገለጹት ማንበብ ተጣጣፊ ሂደት ተግባራዊ የሚሆንበት አውዳረግ ሁኔታን መሰረት ያደረገ ብዛት ያለው የመረጃ ምንጭ ነው ብለውታል።

2.1.2 አንብቦ መረዳት

አንብቦ መረዳት ማለት በአንድ ጽሁፍ ውስጥ የሚተላለፈውን መልዕክት መገንዘብ እና ከአንድ ጽሁፍ ውስጥ የሚፈለገውን መረጃ ለይቶ ማውጣት መቻል ሲሆን፤ ጥልቅ ግንዛቤን የሚጠይቅ ነው (Chair 2002 እና Williams 1990) ።

ከዚህም በተጨማሪ Snow and Sweet (2003) እና Chair (2002) አንብቦ መረዳት ከአንድ ጽሁፍ ውስጥ የምንፈልገውን ነገር መርጠን በማውጣት ትርጉም መስጠት ወይም መረዳት እንደሆነ ይገልጻሉ። ምሁራኑ አክለውም አንብቦ ለመረዳት ሶስት መሰረታዊ ነገሮች ማለትም አንባቢው፣ ጽሁፉ እና የተለያዩ ተግባራት እንደሚያስፈልጉ ያስረዳሉ። ከዚህም በተጨማሪ አንብቦ መረዳት ከሚነበብበት ዓላማ ከአንባብ ዘዴው መለያየት የተነሳ ሊለያይ ቢችልም አንድ ጽሁፍ የያዘውን መልዕክት መገንዘብ መቻል እና በምናውቀው ነገር ላይ አዲስ መረጃ መጨመር እንደሆነ Sheng(2000) እና Grellet (1990) ይገልጻሉ።

አንብቦ መረዳት በትምህርት ቤት ውስጥ ለሚካሄድ የንባብ ክህሎት አስፈላጊ ነው። ንባብም ህይወት አለው ብለን የምናስበው ተማሪው ለዚህ ስኬት በሚያደርገው ጉዞ ውስጥ የሚያገኘውን ውጤት ነው (Pearson፣ Roehler፣ Dole and Duffy፣ 1992)። ጥሩ አንባቢያን የምንላቸው በሚያነቡት ጽሁፍ ውስጥ ክህሎትን ማዳበር የሚችሉ፣ የተለያዩ የንባብ ክህሎትን ለማዳበር የሚረዱ ብልህቶችን የሚጠቀሙ፣ የሚያነቡበትን ዓላማ የሚገነዘቡ፣ የደራሲውን ዓላማ የሚረዱ እና በንባብ ክህሎት ያገኙትን አዲስ መረጃ ከቀደመ እውቀታቸው ጋር አስማምተው ጉዳዩን የሚገነዘቡ ናቸው (Block etal 2002)።

አንብቦ መረዳት አንባቢው በሚጠቀምባቸው የተለያዩ ብልህቶች ይወሰናል። ለምሳሌ የቀደመ እውቀትን አዲስ ለሚገኝ እውቀት ማዘጋጀት፣ መጠየቅ፣ ማጠቃለል፣ መረጃዎችን በአግባብ መሰደር፣ ዋና ሀሳቦችን መለየት፣ መተንበይ፣ ራስን መገምገም እና ትርጉም መስጠትን ያጠቃልላል (Duffy 2003 እና National Institute of child Health and Human Development 2000)።

Nuttall (1996) አንብቦ መረዳት የጽሁፍን ቅደም ተከተላዊ አገላለጽ፣ የአረፍተ ነገሮችን የሀሳብ ግንኙነት እና ግጥምጥምነት የሚፈጥሩ አያያዦች እና የጸሀፊው ሀሳብ የሚንጸባረቅባቸው በመሆናቸው ትኩረት ሊሰጥባቸው እንደሚገባ ይገልጻሉ። በተጨማሪ ተማሪዎች አንድን ጽሁፍ አንብበው ለመረዳት ከተለያዩ የአደረጃጀት ዘዴዎች ጋር መተዋወቅ አለባቸው። ይህ መሆኑ ደግሞ ጽሁፉን ለማንበብ በሚዘጋጁበት ጊዜ የጽሁፉን አደረጃጀት በመለየት ምን አይነት የንባብ ብልህነት መጠቀም እንደሚኖርባቸው እንዲሁም በንባብ ሂደታቸው ምን ዓይነት ታሪክ ወይም ሀሳብ ሊመጣ እንደሚችል መገመት እንዲችሉ እንደሚያደርጋቸው ያስረዳሉ።

በአጠቃላይ አንብቦ መረዳት ከጽሁፍ ውስጥ ጠቃሚ እና አዳዲስ መረጃዎችን ለይተው ማውጣት እና የጽሁፉን መልዕክት መረዳት ብቻ ሳይሆን በምንባቡ ውስጥ ከሰፈሩት የተለያዩ መረጃዎች በመነሳት የራስን ግንዛቤ ማስፋት፣ የጽሁፍን አደረጃጀት መለየት፣ አረፍተ ነገሮች ያላቸውን አገልግሎት መረዳት እና ተገቢ የሆኑ የማንበብ ብልህነቶች መጠቀምን ያካትታል።

2.2 የአንብቦ መረዳት ትምህርት ዓላማ

ተማሪዎች አንድን ጽሁፍ ለምን ዓላማ ሲሉ ማንበብ እንዳለባቸው ለማሳወቅ የተለያዩ ምንባቦችን በማስነበብ ልምድን ማስጨበጥ አስፈላጊ ነው። Mei-Yun (1993) የንባብ ትምህርት ዋነኛ ዓላማ ጥሩ የንባብ ችሎታ ያላቸውን አንባቢዎች ማፍራት ነው። በማለት ሲገልጹ፣ Grant (1987:60) ደግሞ የንባብ ትምህርት ዓላማ « መሰረታዊ የመረዳት ችሎታን በማሳደግ የምንባቡን አጠቃላይ ሀሳብ አንብቦ ለመረዳት፣ በማንበብ አጠቃላይ እውቀትን ለማሳደግ፣ የሚነበብበትን አላማ ለመወሰን፣ የንባብ ዘዴንም እንደሁኔታው ለመለወጥ እና ሂሳቁ የማንበብ ችሎታን ለማዳበር ያስችላል» በማለት ያስረዳሉ።

የንባብ ትምህርት ከቋንቋ ትምህርት አላማዎች አንዱ ነው። በመሆኑም የንባብ ትምህርት ተማሪዎች ቋንቋውን የመለማመድ እድል እንዲያገኙ፣ ከሚያነቡት ነገር የሚፈልጉትን መረጃዎች ለይተው ማውጣት እንዲችሉ እና በሚያነቡት ነገር ደስተኛ እንዲሆኑ የማድረግ ዓላማ እንዳለው Willams (1990) እና Duke & Pearson (2002) ያስረዳሉ። እንዲሁም ንባብን የማስተማር ዓላማ ለመደሰት፣ ለመዝናናት እና አዲስ ነገር ለማወቅ በማለት በሶስት ከፍለዋቸዋል። በንባብ አመካኝነት የሚተላለፉ መልክቶችን በመገንዘብ ራሳችንን ከአደጋ

መታደግ እንደምንችል (ለምሳሌ፣ በዚህ ማለፍ ክልክል ነው ፣ አደገኛ አጥር፣ ለሴቶች ብቻ ወዘተ.) እና አዳዲስ ወይም ከዚህን በፊት የማናውቃቸውን የትምህርት ይዘቶች ለመረዳት ንባብን ማስተማር ተገቢ እንደሆነ ይገልጻሉ።

በተጨማሪም ለተማሪዎች ንባብን የማስተማርን ዓላማ ሲገልጹ “ንባብን ማስተማር ተማሪዎች የንባብ ልምድ እንዲኖራቸው ከማስቻሉም በላይ እንግዳ የሆነ ምንባብ ቢኖር እንኳ ያለ አጋዥ በተገቢው ፍጥነት ፣ በጥሞና እና በበቂ ግንዛቤ እንዲያነቡ ያስችላቸዋል” በማለት ገልጸዋል Willams (1990) እና Duke & Pearson (2002)። በዚህም ጥናት ተማሪዎች የማንበብን ብልሃቶች ተጠቅመው ማንበባቸው የጥናቱ ውጤት እንደሚያሳዩ የተማሪዎችን የአንብቦ መተረዳት ውጤት እንዳሻሻለ ለማየት ተችሏል ።

በአጠቃላይ የንባብ ክሂል ትምህርት ዓላማ ተማሪዎች እንደየ ዓላማቸው እና እንደ ጽሑፉ አይነት የተለያዩ ብልሃቶችን ተጠቅመው ማንበብ እንዲችሉ፣ አስተማማኝ የቋንቋ ብቃት እንዲኖራቸው ፣ የተጻፉ ጉዳዮችን በተገቢው መንገድ እንዲረዱ እና አንድ ጽሑፍ ወይም አረፍተ ነገር በተለያዩ አውድ ውስጥ የተለያዩ ዓላማ ሊኖረው እንደሚችል እንዲገነዘቡ ማስቻል ነው።

2.3 የማንበብ ብልሃቶች ለሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች ያላቸው አስተዋጽኦ

ቋንቋን የመማር ብልሃቶች ተማሪዎች የሚማሩትን ትምህርት በተለያዩ አቅጣጫ በማየት በራሳቸው ምርጫ እና በሚቀላቸው መንገድ እንዲማሩ የሚያግዙአቸው ሲሆኑ፣ በተለይም መምህራንን ሁልጊዜ ማግኘት ስለማይችሉ ማንኛውንም ትምህርታዊ ክንውን በራሳቸው እየሰሩ እንዲማሩ የሚረዱአቸው መንገዶች ናቸው። ለምሳሌ ተማሪዎች በመማሪያ ክፍል ውስጥም ሆነ ውጪ አንድን ምንባብ አንብበው ፍሬ ሀሳቡን እንዲናገሩ፣ የቃላትን አውዳዊ ፍቺ እንዲሰጡ፣ በአንድ ርዕስ ጉዳይ ላይ እንዲጽፉ ቢደረግ የተለያዩ አሰራርና አካሄድ ሊከተሉ ይችላሉ። ይህን አካሄድና አሰራር ደግሞ ማንበብን የመማር ብልሃት ብለን መለየት እንችላለን (Richards and Lockhart 1996)።

Rubin (1987) እንደሚገልጹት ቋንቋን የመማር ብልሃቶች ለሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች መረጃዎችን ለማግኘት፣ ለማከማቸት አስታውሶ ለመጠቀምና ለትምህርት ሂደት ምቹ ሁኔታዎችን ለመፍጠር በተማሪዎች የሚተገበሩ ማንኛቸውም ክንውኖች፣ እርምጃዎች እና እቅዶች በመሆናቸው ለሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች ከመማሪያ ክፍል ውጪ ያለ መምህሩ

እገዛ በራሳቸው ጥረት ቋንቋን መማር እንዲችሉ እና የተለያዩ የቋንቋ ተግባራትን እንዲለማመዱ ያግዙአቸዋል። በዚህም ጥናት ተጠኝ ተማሪዎች በሙከራ ቡድን እና በቁጥጥር ቡድን የተከፈሉ ሲሆን በማንበብ ብልሃት የተማሩት የሙከራ ቡድን ተማሪዎች ምንም እንኳን የአማርኛን ቋንቋ እንደ ሁለተኛ ቋንቋ የሚማሩ ቢሆንም በታላሚው ቋንቋ የአንበቦ መረዳት ውጤታቸው ላይ ጉልህ ልዩነት እንዳሳየ ታይቷል።

አንብቦ መረዳት ከጽሁፍ ቋንቋ ጋር መስተጋብር በመፍጠር በአዕምሮ ውስጥ በአንድ ጊዜ ትርጉምን ፈልጎ ማውጣት እና መልሶ መገንባት ነው። (Reading study Group / RAND /2002) እንደ ገለጹት ይህን ለማከናወን አንባቢ፣ ውህድ አሀድ፣ የማንበብ ዓላማ (ግብ) እና የማንበብ ብልህነት መስተጋብር ይፈጥራሉ። ውጤታማ በሆነ መንገድ ለማንበብ እና አንብቦ ለመረዳት ምን ማድረግ ያስፈልጋል የሚለው ጥያቄያዊ ሀሳብ የዚህ ጥናታዊ ጽሁፍ ዋና ትኩረት ነው።

ይህ ምዕራፍም ጥናቱ የተነሳበትን ዓላማ ለማሳካት በሚያስችል መልኩ ትኩረት የተደረገባቸውን ንድፈ ሀሳባዊ እና ተዛማጅ ጽሁፎች በዝርዝር አካቷል። ምዕራፉ በውስጡ የያዛቸው ዋና ዋና ንድፈ ሀሳባዊ ጉዳዮች ማንበብ እና አንብቦ መረዳት፣ ጥናቱ የሚከተለው ትውረታዊ መሀቀፍ፣ የማንበብ ብልህነት ምንነት እና መገለጫዎች፣ የማንበብ ብልህነቶችን ነጥለው ማስተማር ምንነት እና የማስተማር ሂደቱን የሚያመለክቱ ቅደም ተከተሎች ናቸው።

2.3. የማንበብ ብልህነቶች ለሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች ያላቸው አስተዋጽኦ

ቋንቋን የመማር ብልህነቶች ተማሪዎች የሚማሩትን ትምህርት በተለያዩ አቅጣጫ በማየት በራሳቸው ምርጫ እና በሚቀላቸው መንገድ እንዲማሩ የሚያግዙአቸው ሲሆኑ፣ በተለይም መምህራንን ሁልጊዜ ማግኘት ስለማይችሉ ማንኛውንም ትምህርታዊ ክንውን በራሳቸው እየሰሩ እንዲማሩ የሚረዱአቸው መንገዶች ናቸው። ለምሳሌ ተማሪዎች በመማሪያ ክፍል ውስጥም ሆነ ውጪ አንድን ምንባብ አንብበው ፍሬ ሀሳቡን እንዲናገሩ፣ የቃላትን አውዳዊ ፍቺ እንዲሰጡ፣ በአንድ ርዕስ ጉዳይ ላይ እንዲጽፉ ቢደረግ የተለያዩ አሰራርና አካሄድ ሊከተሉ ይችላሉ። ይህን አካሄድና አሰራር ደግሞ ማንበብን የመማር ብልህነት ብለን መለየት እንችላለን (Richards and Lockhart 1996)።

Rubin (1987) እንደሚገልጹት ቋንቋን የመማር ብልህቶች ለሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች መረጃዎችን ለማግኘት፣ ለማከማቸት አስታውሶ ለመጠቀምና ለትምህርት ሂደት ምቹ ሁኔታዎችን ለመፍጠር በተማሪዎች የሚተገበሩ ማንኛቸውም ክንውኖች፣ እርምጃዎች እና እቅዶች በመሆናቸው ለሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች ከመማሪያ ክፍል ውጪ ያለ መምህሩ እገዛ በራሳቸው ጥረት ቋንቋን መማር እንዲችሉ እና የተለያዩ የቋንቋ ተግባራትን እንዲለማመዱ ያግዙአቸዋል። በዚህም ጥናት ተጠኝ ተማሪዎች በሙከራ ቡድን እና በቁጥጥር ቡድን የተከፈሉ ሲሆን በማንበብ ብልህነት የተማሩት የሙከራ ቡድን ተማሪዎች ምንም እንኳን የአማርኛን ቋንቋ እንደ ሁለተኛ ቋንቋ የሚማሩ ቢሆንም በታላሚው ቋንቋ የአንበቦ መረዳት ውጤታቸው ላይ ጉልህ ልዩነት እንዳሳየ ታይቷል።

አንብቦ መረዳት ከጽሁፍ ቋንቋ ጋር መስተጋብር በመፍጠር በአዕምሮ ውስጥ በአንድ ጊዜ ትርጉምን ፈልጎ ማውጣት እና መልሶ መገንባት ነው። (Reading study Group / RAND /2002) እንደ ገለጹት ይህን ለማከናወን አንባቢ፣ ውህድ አሀድ፣ የማንበብ ዓላማ (ግብ) እና የማንበብ ብልህነት መስተጋብር ይፈጥራሉ። ውጤታማ በሆነ መንገድ ለማንበብ እና አንብቦ ለመረዳት ምን ማድረግ ያስፈልጋል የሚለው ጥያቄያዊ ሀሳብ የዚህ ጥናታዊ ጽሁፍ ዋነኛ ትኩረት ነው።

ይህ ምዕራፍም ጥናቱ የተነሳበትን ዓላማ ለማሳካት በሚያስችል መልኩ ትኩረት የተደረገባቸውን ንድፈ ሀሳባዊ እና ተዛማጅ ጽሁፎች በዝርዝር አካቷል። ምዕራፉ በውስጡ የያዛቸው ዋና ዋና ንድፈ ሀሳባዊ ጉዳዮች ማንበብ እና አንብቦ መረዳት፣ ጥናቱ የሚከተለው ትውረታዊ መሀቀፍ፣ የማንበብ ብልህነት ምንነት እና መገለጫዎች፣ የማንበብ ብልህነቶችን ነጥለው ማስተማር ምንነት እና የማስተማር ሂደቱን የሚያመለክቱ ቅደም ተከተሎች ናቸው።

2.4 የማንበብ ሂደት ሞዴሎች

አንድን የቀረበ ውህድ አሀድ በአዕምሮ ውስጥ በማብላላት አንብበው ለመረዳት የተለያዩ የማንበብ ሂደት ሞዴሎች ተግባራዊ ይሆናሉ። የማንበብ ሂደት ሞዴል ተብለው በዋናነት

የሚጠቀሱት የታች ላይ (Bottom-up)፣ ላይ ታች (Top-down) እና መስተጋብራዊ (Intructive) ሞዴሎች እንደሆኑ Urquhart and Weir 1998 እና Cellece- Murcia 1991 ይገልጻሉ።

2.4.1. የታች ላይ ማንበብ ሂደት ሞዴል

ባህላዊ የታች ላይ ማንበብ ሂደት ሞዴል በ1950ዎቹ አካባቢ በባህሪያውያን ትውረታዊ አተያይ መማር የባህሪ ምስረታ ሲሆን ድግግሞሽ፣ ማነቃቃት እና ምላሽ መስጠት (የሚታይ ተግባር) ለቋንቋ መማር (መልመድ) ወሳኝ ተግባራት እንደሆኑ (Ertmer and New by 2013:48፣ Omaggion 1999) ያስረዳሉ።

በባህሪያውያን አተያይ የማንበብ ሂደት ከእይታ መረጃ(ከተሰጠ ምንባብ ፊደል እና ቃላትን መለየት) አንባቢን በማነቃቃት ፍቺ፣ መልስ ማዋቀር እና መገንዘብ ያስችላል የሚል ነው። በታች ላይ ማንበብ ሂደት ሞዴል ውህድ አሀድ ውስጥ የቀረበውን ጽሁፋዊ መልስ ለማንበብ እና ለመተርጎም ከመስመራዊ እድገት የሚጀምር እና በስነ ትርጉም ውክልና የሚጨረስ ተደርጎ ይወሰዳል Ling(2011:9)። ሞዴሉ መስመራዊ ሂደት እድገት የሚታይበት ሲሆን እድገቱም ከቅንጣት ስነ ድመጻዊ ደረጃ(Morphophonemic level) እስከ ስነ አገባብ ከዛም ቀስ በቀስ ወደ ስነ ትርጉም ደረጃ የሚያድግ እንደሆነ ያስረዳሉ። በዚህ ሞዴል አንባቢው የትርጉም አሻራነትን የሚያሻሽለው ወደ ቅንጣት ስነ ድምጽ እና ስነ አገባብ ደረጃ የመመለስ መረዳት ላይ በመድረስ ነው።

የታች ላይ ማንበብ ሂደት ዝቅተኛ ደረጃ የማንበብ ሂደት (lower level Reading Process/Data Driven) በመባል የሚገለጽ ሲሆን ውህድ አሀድ ተኮር ነው። በዚህ ሞዴል አንባቢዎች ከቀኝ ወደ ግራ ፊደል በፊደል ይቆጥራሉ፣ በመቀጠል ፊደላቱን በመገጣጠም የቃላትን ትርጉም በአጭር ጊዜ ትውስታቸው ውስጥ ያጠራቅሙታል። የቀረበው ውህድ አሀድ የተሟላ ትርጉም እንዲሰጥ እና ከጸሀፊው ጋር መስተጋብር ለመፍጠር እንዳያስችግራቸው አንባቢዎች ውህድ አሀዱን በተለያዩ ክፍሎች ይከፋፍላሉ።

Ling(2011)እንደ ሰጡት ገለጻ አንብቦ የመረዳት መዋቅራዊ ቅንጅት ሞዴልን (Construction integration Model of Reading Comprehension) ያስተዋወቁ ናቸው። ሞዴሉ የማንበብ ሂደትን በሁለት መንገድ ያየዋል። ይኸውም የትርጉም ውክልናዎች

ከቋንቋ ግብአት ይዋቀራሉ፤ ይህም የታች ላይ ወይም ከባብያዊ ክፍሎችን ከአንባቢ የቀደመ እውቀት ጋር ማስተሳሰር እና ከውህድ አሀዱ ውክልና ጋር ቅደም ተከተላዊ ቅንብር መፍጠር ነው። የማንበብ መነሻ ሂደት የታች ላይ ሞዴል መሆን እንዳለበትም ያምናሉ። የታች ላይ መስመራዊ ሂደት ትውረት ተቀባይነት ያጣው የማንበብ ማንኛውም ከፍተኛ ደረጃ ሂደት መሰረታዊ ነገሮችን ከፊደላት ጋር መስተጋብር በመፍጠር መረጃ ይገኛል የሚል ሀሳብ ላይ በማተኮሩ ነው። የታች ላይ ማንበብ ሂደት ሞዴል ትችት በገጠመው ወቅት የላይ ታች ሞዴል ተተክቷል።

2.4.2. የላይ ታች ማንበብ ሂደት ሞዴል

የላይ ታች ሞዴል ከታች ላይ ሞዴል ክፍተት በመነሳት የተፈጠረ ሲሆን የስነ አእምሮአዊ ስነ ልሳን ሞዴል ላይ ተመስርቶ የተፈጠረ ነው። Ling (2011) Urquhart and Weir (1998) Cellce Murcia (1991) እንደ ገለጹት ።

የዚህ ትውረት ምንጭ Good man (1988) እንደ ገለጹት ለማንበብ ከሰጡት ብያኔ «ማንበብ የስነ አዕምሮአዊ ስነ ልሳን ግምት ጫወታ ነው» ከሚለው የተቀዳ ነው ሞዴሉ የሚያንጸባርቀው አንባቢ የቀደመ እውቀቱን ወይም ልምዱን መሰረት በማድረግ ስለ ውህድ አሀዱ መገመት የሚችልበት ሂደትን ነው። የላይ ታች ማንበብ ሂደት ሞዴል ጽንሰ ሀሳብ ተኮር ማንበብ ሞዴል (Concept Driven Reading Model) በመባል የሚታወቅ ሲሆን በአንብቦ መረዳት የአንባቢ የቀደመ እውቀት ያለው ጠቀሜታ ላይ ትኩረት ያደርጋል። የላይ ታች ሞዴል አንባቢዎች የስነ አገባብ እና የስነ ትርጉም እውቀታቸውን በመጠቀም በውህድ አሀዱ ጽሁፋዊ ፊደሎች ላይ ጥገኛ መሆንን ለመቀነስ ያስችላል። አንባቢዎች የማንበብ ብልሀታቸውን እና የማንበብ ክሂላቸውን በመጠቀም ጸሀፊው ምን እንዳለ እና መረጃዎቹ ምን እንደሚያስተላልፉ ፈልፍሎ ለማውጣት ይጠቅማል። በዚህ ሞዴል አንባቢዎች ውህድ አሀድ ውስጥ ያሉትን እያንዳንዱን ፊደላት እና ቃላትን መለየት እና ማስረዳት (መተንተን) አይጠበቅባቸውም። ይልቁንም የቀደመ እውቀታቸውን መሰረት በማድረግ ትርጉምን ይገምታሉ። ሞዴሉ በግልጽ ትኩረት የሚያደርገው ትርጉምን በመገንባት እንጂ በውህድ አሀዱ ውስጥ የሚገኙ ነጠላ ቃላትን ወይም በቃላት የተገነቡ ሀረጎችን መለየት አይደለም።

የላይ ታች ማንበብ ሂደት ሞዴል ጠቁሜታው ከፍተኛ ቢሆንም የዝቅተኛ እና ከፍተኛ ደረጃ ሂደት ሁለትዮሽ መስተጋብርን በአንድነት ማስኬድ ላይ ትኩረት አለማድረግ በዋናነት የሚጠቀስ ክፍተት ነው። የሁለተኛ ቋንቋ አንባቢዎች በሞዴሉ በመጠቀም በውህድ አሀዱ ውስጥ ያሉት ቃላት እና አረፍተ ነገሮች ላይ የበለጠ ትኩረት ማድረግ ባለመቻላቸው አንባቢው ለመረዳት ይቸገራል። ከዚህ በተጨማሪ አንባቢዎች በውህድ አሀድ ውስጥ ያሉት ፊደላት እና ቃላት ላይ ትኩረት መስጠት ከተቸገሩ አንብቦ መረዳታቸው ግምታዊ ጨዋታ ብቻ ይሆናል። ይህን እጥረት በመገንዘብ የታች ላይ እና የላይ ታች ማንበብ ሒደት ሞዴልን በማቀናጀት መስተጋብራዊ የማንበብ ሞዴል ተከሰተ።

2.4.3. መስተጋብራዊ የማንበብ ሂደት ሞዴል

የታች ላይ እና የላይ ታች ማንበብ ሂደት ሞዴሎች የገጠማቸውን ክፍተቶች ለመሙላት መስተጋብራዊ ሞዴል መከሰት ችሏል። የሞዴሉ ስያሜ እንደሚያመለክተው በዋናነት የማንበብ ሂደት የታች ላይ እና የላይ ታች ሞዴሎች በማጣመር እና መስተጋብር በመፍጠር የተመሰረተ ነው። ሞዴሉ ከሌሎች በተሻለ መልኩ ሚዛናዊ የማንበብ ሂደትን የሚያንጸባርቅ እንደሆነ Ling (2011) እና Zainal (2011) ይገልጻሉ።

Carrell (1998: 27) እና Rumelhart (1994: 588) እንደገለጹት በየተነሱበት ዘመን እንዳንጸባረቁት መስተጋብራዊ የማንበብ ሂደት ሞዴል የተለያዩ እውቀቶች መስተጋብር እንዲፈጥሩ የሚፈቅድ ውህድ ሞዴል ነው። ሞዴሉ የተለያዩ ምንጭ ያላቸውን እውቀቶች በአንድ ቦታ ላይ በአንድነት በማምጣት እና በተመሳሳይ ሁኔታ ሁሉንም የዕውቀት ምንጮች ተግባራዊ በማድረግ የማንበብ ሂደቱን ውጤታማ ለማድረግ የሚያስችል ነው። ይህ ሞዴል የላይ ታች እና የታች ላይ ማንበብ ሂደት ሞዴሎችን አንጻራዊ በሆነ መልኩ ትስስር እንዲኖራቸው ያደረገ ነው። ሞዴሉን የሚያራምዱ ወገኖች እይታ በናሙናነት የተመረጠው ውህድ አሀድ ትርጉም የሚከሰተው በአንባቢ የቀደመ እውቀት እና በጽሁፍ ቋንቋ መረጃ መካከል በሚፈጠር መስተጋብር ነው። በዚህ ሞዴል አንባቢ ፍዝ በሆነ መንገድ መረጃ የሚቀበል ሳይሆን ንቁ፣ መረጃ አሳሽ እና መረጃውን እንደገና በራሱ አዕምሮ የሚያዋቅር ነው።

በዚህ ሞዴል የማንበብ ሂደት ከታች ላይ እና ከላይ ታች ደረጃዎች የተገናኘውን ብዛት ያለውን የእውቀት ምንጭ በተመሳሳይ ሁኔታ እንዲሞህድ ያደርጋል። ሞዴሉ በማመጣጠን

መላ ምት አንባቢ በአንድ የማንበብ ሂደት ደክም ያለ ቢሆን ለምሳሌ ቃላትን በመለየት (ዝቅተኛ ደረጃ ሂደት) የቀደመ እውቀት (ከፍተኛ ደረጃ ሂደት) በመጠቀም ድክመትን ለማስወገድ እና ለማንሰራራት እድል ይሰጣል። በሞዴሉ የሁለተኛ ቋንቋ አንባቢዎች ቃላትን፣ ስነ አገባብን፣ ስነ ትርጉምን እና የጋራ ዕውቀቶችን በሚገባ መጠቀም ብቻ ሳይሆን የተለያዩ የማንበብ ተግባራትን ለመጨረስ ወይም የተለያዩ የማንበብ ዓላማዎችን ለማከናወን የማንበብ ብልህነት በአግባቡ በመጠቀም የማንበብ ክሂላቸውን ራሳቸው ማሳልበት እንዳለባቸው ያበረታታል ።

በዚህ ጥናታዊ ጽሁፍ የማንበብ ብልህነት ትምህርት በሚቀርብበት ወቅት ተማሪዎች በንቃት በመሳተፍ እና የማንበብ ብልህነቶችን በመጠቀም ጠንካራ መስተጋብር እንዲፈጥሩ የማድረግ ዓላማ ያለው ነው። በመሆኑም ለዚህ ሞዴል የተሰጠው ብያኔ እና ተጠቃሽ ባህሪዎች ለምሳሌ ተማሪዎች የተለያዩ የማንበብ ብልህነቶችን በመጠቀም የማንበብ ክሂላቸውን ለራሳቸው ማሳልበት እንዳለባቸው ማበረታታቱ ከጥናቱ ዓላማ ጋር የሚጣጣም በመሆኑ ጥናቱ ይህን ሞዴል ግምት ውስጥ ያስገባል።

2.5 የማንበብ ብልህነቶች

Mehrpour etal (2011)፣ (Ling 2011) ፣ (Griffiths 2004) እንደገለጹት ቋንቋን የመማር ብልህነት አካል የሆነው የማንበብ ብልህነት መሰረታዊ መነሻው የመማር ብልህነት ነው። ብልህነት የሚለው ጽንሰ ሀሳባዊ ቃል የመማር ባህሪ፣ እቅድ፣ ዘዴ ነው በሚሉ ተቀራራቢ ትርጉም ባላቸው ቃላት ይገለጻል። ብልህነት ግለሰቦች ተግባራትን ለመረዳት እና ለማከናወን የሚነድፉት እቅድ ነው። ብልህነት ግለሰቦች የመማር ባህሪያቸውን በሚያቅዱበት እና በሚገመገሙበት ወቅት እንዴት እንደሚያስቡ እና እንደሚተገብሩ ጠልቀው ለማሰብ ያስችላቸዋል። ቋንቋ የመማር ብልህነት ፅንሰ ሀሳብን በተመለከተ ከ1970ዎቹ በፊት በመስኩ በተሰማሩ ፀሃፊዎች እና ጥናት አቅራቢዎች ዘንድ ግልጽ የሆነ መግባባት ያልነበረበት የሚያወዛግብ እና የተደበሰበሰ (Fuzzy) ነበር Ellis (1994) እንደ ገለጹት በ1970ዎቹ አጋማሽ የተለያዩ ወገኖች ለምሳሌ Rubin(1975)፣ Stern(1975) በመስኩ ጥናት በማድረግ ቋንቋን በመማር ሂደት ብልህነትን መጠቀም ያለው ጠቀሜታ ከፍተኛ እንደ ሆነ ግንዛቤ ፈጥረዋል ።

ቋንቋ የመማር ብልህነት የጥናት መስክ ላይ ትኩረት በማድረግ ተቀዳሚ የሚባሉት Rubin (1975:45) ፅንሰ ሀሳባዊ ቃሉን ሲበይኑ ተማሪዎች እውቀትን ለማግኘት የሚጠቀሙበት ዘዴ ወይም መሳሪያ ነው ሲሉ stern (1975) በበኩላቸው ሆን ብሎ በሰፊው ለመረዳት የሚያስችል መንገድ ብለውታል።

O'malley etal (1985) እንደገለጹት ቋንቋ የመማር ብልህነት ተማሪዎች መረጃን ለማግኘት፣ ለማጠራቀም እና መልሶ ለመጠቀም የሚያስችል አዕምሮአዊ ተልዕኮ፣ ቅደም ተከተል ነው ሲሉ Oxford (1990:8) O malley et al (1985) ተመሳሳይ በሆነ መንገድ ተማሪዎች መረጃን ለማግኘት፣ ለማጠራቀም እና መልሶ ለመጠቀም በተማሪዎች ተግባራዊ የሚሆን የአዕምሮ ተልእኳዊ አሰራር እንደሆነ አስረድተዋል።

Oyetunji (2013) ማንበብ በማስተማር ሂደት የብልህነት ጽንሰ ሀሳብ አገልግሎት ላይ የዋለው በ1945 Robinson “ Effective study” በተባለ መጽሀፋቸው ነው። እንደ Oyetunji (2013) አገልገሎት በመጽሀፋቸው ውስጥ ከሌሎች ብልህነቶች ማሰስ፣ መጠየቅ መድገም (ድምጽንከፍ አድርገው ማንበብ) (Survey, Question, Read, Recite and Review (SQ3R) የመማር (የማጥነት) ዘዴ የቀደመ እውቀትን በሂደት ለማሳልበት እና ዋናውን ሀሳብ ለመለየት ያለውን ጠቀሜታ ገልጸዋል። Oyetunji (2013) በሰጡት ገለጻ በመቀጠል 1970ዎቹ “Teaching Reading in Context Areas” የተባለውን መጽሀፋቸውን ሲያሳትሙ የመጀመሪያ (ቀዳሚ) የሆኑትን የመማር ብልህነቶች አስተዋውቀዋል። በ1970ዎቹ አጋማሽ አእምሮታዊ ስነ ልቦና የቀደመ እውቀት ለአንብቦ መረዳት ያለውን ጉልህ ሚና አገልግሎት ያሳየበት ወቅት ነው። በወቅቱ በብልህነት አጠቃቀም ዙሪያ ቀደምት ተመራማሪዎች Rubin (1975) ውጤታማ እና ደካማ (ውጤት አልባ) የቋንቋ ተማሪዎች የማንበብ ብልህነት አጠቃቀም እና ደካማ ተማሪዎች ብልህነቶችን በተሻለ መንገድ እንዲጠቀሙ የሚረዱበት መንገድ ላይ ጥናት አድርገዋል።

Rubin (1975) እና Flavell (1976) እንደ ገለጹት የማንበብ ብልህነትን ማስተማር መሰረት የተባለው Rubin (1975) Flavell (1976) ስራ ላይ በመመስረት ነው። የማንበብ ብልህነት ትምህርት ዓላማም ተማሪዎች አንብቦ መረዳትን እንዲያሻሽሉ ማድረግ ነው።

ቋንቋ የመማር ብልህነትን የተመለከተ ወጥ ብያኔ መስጠት አስቸጋሪ እንደሆነ ሁሉ የማንበብ ብልህነትን በተመለከተ ባለሙያዎች አንድ ወጥ የሆነ ብያኔ ሲጠቀሙ

አይስተዋልም። ለዚህም አራት መሰረታዊ ምክንያቶች እንዳሉ Paris et.al (1991) አመልክተዋል። እነሱም የማንበብ ብልህትን ከሌሎች አዕምሮታዊ ሂደት ካላቸው ማለትም ከማሰብ፣ ከምክንያታዊነት፣ ከማጥናት እና ከመነሳሳት ብልህት ጋር ማመሳሰል ወይም ከተዘረዘሩት መለየት አለመቻል፣ የማንበብ ብልህት መጠነ ርዕይ ሰፊ መሆን፣ ሆን ብሎ መተግበር እና ንቃተ ህሊናን የሚፈልግ መሆን፣ ብልህት እና ክህሎት እንዳንድ ጊዜ በተለዋዋጭነት ማገልገላቸው በዋናነት ይጠቀሳሉ።

የማንበብ ብልህትን የተመለከተ ወጥ የሆነ ብያኔ ባይኖርም ጸሀፊዎች ጽንሰ ሀሳባዊ ቃሉን በየራሳቸው መንገድ ገልጸውታል። Block (1986 ;465) እንዳስረዱት የማንበብ ብልህት ተማሪዎች የተሰጠን የማንበብ ተግባር ለመረዳት በንቃተ ህሊና ሆን ብለው የሚጠቀሙበት ዘዴ፣ የአእምሮ ተልዕኳዊ አሰራር ወይም ቅደም ተከተል ሆኖ ተማሪዎች ጽሁፉን ለመረዳት ምን አይነት ምልክት(ፍንጭ) እንደሚጠቀሙ፣ ያነበቡት እንዴት ስሜት እንደሚሰጥ፣ ባልገባቸው ጊዜ ምን ማድረግ እንዳለባቸው በመገንዘብ እርምጃ የሚወስዱበት መሳሪያ(መንገድ) የማንበብ ብልህት ነው። የማንበብ ብልህት አዲስ መረጃን ለማግኘት፣ ለማጠራቀም እና መረጃን አሻሽሎ ለመጠቀም ተማሪዎች በጥንቃቄ እና በአዕምሮአዊ ልኬት የሚተገብሩት ድርጊት ነው። የማንበብ ብልህት አንባቢ ከውህድ አሀዱ ጋር የሚያደርገውን መስተጋብር እንዴት መቆጣጠር እንዳለበት ለማወቅ የሚያስችል ብቻ ሳይሆን ብልህቶችን በመጠቀም እንዴት ውጤታማ አንብቦ መረዳትን ማገልበት ይቻላል የሚለውን ፍላጎት የሚያንጸባርቅ ነው። Carreall (2006) Phakiti (2006) እንደገለጹት የማንበብ ብልህት አንባቢዎች በማንበብ ሂደት የቀረበላቸውን ጽሁፍ አንብበው ለመረዳት በንቃተ ህሊና ሆን ብለው እና አስበውበት የሚተገብሩት ግብ ተኮር እቅድ ነው።

የማንበብ ብልህት ሆን ተብሎ የሚተገበር፣ ቅደም ተከተላዊ፣ ዓላማ ተኮር፣ ትጋት የሚፈልግ፣ ፍቃደኝነትን የሚሻ፣ በጣም አስፈላጊ እና የማንበብ ሂደትን አመቻች ነው። ከላይ የተጠቀሱት ባለሙያዎች የማንበብ ብልህትን በተለያዩ መንገድ ቢገልጹትም ተማሪዎች የማንበብ ሂደታቸውን በማመቻቸት አንብቦ መረዳታቸውን ለማገልበት እንዲሁም የሚያጋጥሙ ችግሮችን በማስወገድ የማንበብ ግባቸውን ለማሳካት ሆን ብለው የሚተገብሩት አእምሯዊ ክንውን ነው የሚለውን ሀሳብ ይህ ጥናታዊ ጽሁፍ የሚጋራው ሀሳብ ነው።

2.5.1. የማንበብ ብልሀቶች ጠቀሜታ

McNamara (2007) እንደ ገለጹት በማንበብ ሂደት ተማሪዎች የተለያዩ ችግሮች ይገጥሟቸዋል፤ ከሚገጥሟቸው ችግሮች የተወሰኑቱ በአረፍተ ነገር ውስጥ ያሉ ቃላት በአንድነት ሆነው እንዴት ትርጉም እንደሚሰጡ፣ የመረዳት ችግር፣ እያንዳንዱን ቃላት ወይም አረፍተ ነገር በነጠላ ቢረዱም በአረፍተ ነገሮቹ መካከል ያለውን ግንኙነት ወይም በአጠቃላይ የውህድ አሀዱን ፍቺ አለመረዳት እውቀት የሚጠይቁ ውህዶችን የመረዳት ብቃት ማነስ ይጠቀሳል። እነዚህን ችግሮች ለማስወገድ ከሚያስችሉ መንገዶች አንዱ የማንበብ ብልሀቶችን ውጤታማ በሆነ መንገድ መጠቀም ነው።

የማንበብ ብልሀት በጣም ጠቃሚ ነው የሚባለው ውጤታማ ለሆነ አንብቦ መረዳት ብቻ ሳይሆን በማንበብ ወቅት የሚያጋጥምን ችግር በመፍታት የተሻለ አንባቢ መሆን የሚያስችል በመሆኑ ነው። Cubukcu (2007) እንደ ሰጡት አገላለጽ የማንበብ ብልሀት አጠቃላይ ዕውቀት እና የተለየ ጥልቅ (ዝርዝር) መረጃ ለማግኘት ዋናውን ሀሳብ ወይም ጭብጥ ለይቶ ለማውጣት፣ ለመማር፣ ለማስታወስ፣ ደስታን ለመፍጠር፣ ጭምቅ ሀሳብ ለመጻፍ እና ምርምር ለመስራት ያገለግላል።

በተጨማሪም የማንበብ ብልሀት የሚከተሉት ጠቀሜታዎች አሉት። እነሱም፡- ተማሪዎች የበለጠ ራሳቸውን የቻሉ ራስ መር (Self regulated)፣ ነፃ (Autonomous) እና ግል ብቃታቸው ከፍ ያለ እንደሆነ እምነት ያላቸው (Self-efficacy) ለትምህርት ኃላፊነት የሚወስዱ ጠንካራ አንባቢዎች እንዲሆኑ፣ የማንበብ ብልሀቶችን በሚገባ በመጠቀም አንብቦ የመረዳት ብቃታቸውን እንዲያሳሉባቸው፣ የሚያነቡትን የሚገነዘቡ በመሆናቸው ሁል ጊዜ ለመማር የተነሳሱ ብቁ እንዲሆኑ ያደርጋል። ተማሪዎች በንቃት የመማር ማስተማር ሂደቱን የሚከታተሉ በመሆናቸው ተማሪ ተኮር ትምህርት አቀራረብን ተግባራዊ ለማድረግ አመቺ ሁኔታን ይፈጥራል።

2.6 ማንበብን የመማር ብልሀቶችና አከፋፈል

Wenden and Rubin (1987) እንደገለጹት ቋንቋን የመማር ብልሀት በ1966 Aaron Carton በሚባል ምሁር <<The Method of Inference in Foreign Language study >> በሚል ረዕስ እንደ ተጀመረ የሚገልጹ ቢሆንም በጥናትና ምርምር ለመጀመሪያ ጊዜ

ቋንቋን የመማር ብልህነትን እና መነሳሳትን የፈጠሩት ግን Rubin (1975) እና Stern (1975) እንደሆኑ McDanough (1999) እና Griffiths (2004) ያስረዳሉ።

Oxford (1990) እንደገለጹት ማንበብን የመማር ብልህነቶች ተማሪው የራሱን ዕውቀት እና የንባብ ክህሎት ከፍ ለማድረግ የሚጠቀምባቸው ብልህነቶች ናቸው። ለንባብ ትምህርት እጅግ አስፈላጊ ከሆኑት ነገሮች አንዱ ብልህነት ነው። ምክንያቱም በንቃት ላይ የተመሰረተ ራስ መር ተሳትፎ (Self directed involvement) ለማድረግ የመማር ብልህነት አስፈላጊ መሳሪያ በመሆኑ የግንኙነት ብቃትን ለማዳበር መንገድ ነው። ስለዚህ ተገቢ የሆነ ማንበብን የመማር ብልህነት መማር ከፍ ያለ በራስ መተማመንን ለመፍጠር ያስችላል ።

ከዚህም ሌላ ማንበብ የመማር ብልህነቶች የቋንቋ ተማሪዎች በማንበብ ትምህርት ሂደት የንባብ ተግባራትን ለማካሄድ የሚገለገሉባቸው ክንዎኔዎች፣ ልምዶች ወይም ስልቶች ሲሆኑ፣ እነዚህም ቋንቋን የመማር ብልህነቶች በያንዳንዱ ግለሰብ አእምሮ ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ የአሰራር ጸባዮች እንደሆኑ ያስረዳሉ።

Richards and Lockhart (1996) እና Chamot (2004) እንደሚሉት ደግሞ ቋንቋን የመማር ብልህነቶች ተማሪዎች የሚማሩትን ትምህርት በተለያዩ አቅጣጫ በማየት በራሳቸው ምርጫ እና በሚቀላቸው መንገድ እንድማሩ እገዛ የሚያደርጉ መንገዶች ናቸው። ማንበብን የመማር ብልህነት ተማሪዎች የራሳቸውን ኃይል ተጠቅመው ቋንቋውን በሚማሩበት ጊዜ ውጤታማ ለመሆን የሚረዱ ልዩ ልዩ መንገዶችን ለመከተል ያለውን ብቃት የሚመለከቱ እንደሆኑ ይገልጻሉ።

ሌላው ቋንቋን የመማር ብልህነትን አስመልክቶ ሊነሳ የሚገባው ጉዳይ የአከፋፈሉ ሁኔታ ነው። ለምሳሌ O'Malley et al.(1985) እንደገለጹት በሦስት ዋና ዋና ክፍል ሲከፍሉአቸው እነሱም አእምሮአዊ ብልህነቶች፣ ማህበረ ስነልቦናዊ ብልህነቶች እና ልዕለአእምሮአዊ ብልህነቶች ናቸው። Rubin(1987) ደግሞ ቀጥተኛ እና ኢቀጥተኛ በማለት በሁለት ዋና ዋና ክፍል የከፈሏቸው ሲሆን፣ በቀጥተኛ ስር አእምሮአዊ እና ልዕለአእምሮአዊ ብልህነቶችን እንዲሁም በኢቀጥተኛ ስር ደግሞ ተግባራዊ እና ማህበራዊ ብልህነቶችን አካተዋል። ይሁን እንጂ እንደ Rubin(1987) እንደሰጡት አገላለጽ በቀጥተኛ ወይም በኢቀጥተኛ መንገድ ተማሪዎች ቢጠቀሟቸው ለቋንቋ ትምህርት አስተዋጽኦ የሚያደርጉ ሦስት የቋንቋ መማር ብልህነቶች እንዳሉ ያስረዳሉ። እነዚህም የመማር ብልህነቶች፣ የተግባራት ብልህነቶች

እና ማህበራዊ ብልህነቶች ናቸው። እንዲሁም Stern(1992) ስንመለከት ደግሞ ቋንቋን የመማር ብልህነቶችን በአምስት ቡድን የመደቧቸው ሲሆን እነሱም፡- የማስተዳደር እና የማቀድ ብልህነቶች፣ አእምሮአዊ ብልህነቶች፣ ተግባራዊ ልማደዊ ብልህነቶች፣ መስተጋብራዊ ብልህነቶች እና ስነ ልቦናዊ ብልህነቶች ናቸው።

ከላይ የተገለጹት ምሁራን ቋንቋን የመማር ብልህነቶችን በተለያዩ መንገድ ከፍለው ያዩ ሲሆን Oxford (1990), Oxford(2003) ፣Griffiths (2004) Brown(1994) ደግሞ ቋንቋን የመማር ብልህነቶችን ቀጥተኛ እና ኢቀጥተኛ ብልህነቶች በማለት በሁለት ዋና ዋና ክፍል ከፍለዋቸዋል። በቀጥተኛ ብልህነቶች ውስጥ የሚካተቱት የትውስታ ብልህነቶች(Memory strategies)፣ አእምሮአዊ ብልህነቶች (Cognitive strategies) እና አካካሽ ብልህነቶች(Compensation strategies) ሲሆኑ፣ ከታላሚው ቋንቋ ጋር ቀጥተኛ የሆነ ግንኙነት ያላቸው ናቸው። በኢቀጥተኛ ብልህነቶች ስር የሚካተቱ ደግሞ ቋንቋን በማቀድ፣ በመገምገም እና ጭንቀትን በመቆጣጠር መማርን የሚያግዙ ናቸው።እነዚህም ልዕለአእምሮአዊ ብልህነቶች (Meta Cognitive strategies)፣ ስነልቦናዊ ብልህነቶች እና ማህበራዊ ብልህነቶች (Social strategies) በመባል በሦስት ይከፈላሉ።

ከዚህም ሌላ ቋንቋን የመማር ብልህነቶችን አከፋፈል በተመለከተ የተለያዩ ምሁራን በተለያዩ መንገድ የከፈሏቸው ቢሆንም ለዚህ ጥናት ከላይ አብዛኞቹ ምሁራን የተስማሙበትን አከፋፈል ተግባራዊ ለማድረግ ታስቧል። ምንም እንኳን ከላይ የተገለጹት ምሁራን ቋንቋን የመማር ብልህነቶችን አከፋፈል በተመለከተ ተመሳሳይ ሀሳብ ቢኖራቸውም ለብዙ ክሂሎች አከፋፈል እንደ መሰረት ተደርገው የሚወሰዱት ግን O'Malley and Chamot (1995) እና Oxford (1990) እንደገለጹት አከፋፈሎች ሲሆኑ፣ ከሁለቱ አከፋፈሎች ደግሞ የOxford (1990)አከፋፈል ሚዛን እንደሚደፍሩ Brown(1994) Ellis(1994) እና McDOnough (1999) ያስረዳሉ።Oxford (1990) ብልህነት የተመረጠበት ምክንያትም ዝርዝር ብልህነቶችን በተዋረድ በማስቀመጥ፣ በሁለት አበይት ክፍሎች ብቻ በመክፈሉ እና ለመረዳት ቀላል በመሆኑ ተመራጭ ያደርገዋል።

በተጨማሪም Wenden (1987) እንደገለጹት የማንበብ ብልህነት አከፋፈል ተቀባይነት እንዲያገኝ በOxford (1990) የተጠቀሱትን ሁለት ክፍሎች ማለትም ቀጥተኛና ኢቀጥተኛ የማንበብ ብልህነት አከፋፈልን ማካተት እንደሚገባ ያስረዳል።

Oxford(1990) እንደገለጹት አከፋፈሉን ምቹ በማድረግ እና ከተጠቀሱት በተጨማሪ ሌሎች ብልሀቶችን በማክል በስድስት ከፍለው አስተዋውቀዋል። እነሱም፡- ትውስታ፣ አእምሮታዊ ፣ማካካስ፣ ልእለአእምሮታዊ፣ ማህበራዊ እና ስሜታዊ ብልሀቶች ናቸው። ከተዘረዘሩት የመጀመሪያዎቹ ሦስቱ በቀጥተኛ ብልሀት ስር የተቀሩት ደግሞ በኢቀጥተኛ ብልሀት ስር የሚካተቱ ናቸው። ቀጥተኛ የሚባሉት ብልሀቶች ታላሚውን ቋንቋ ለመማር በቀጥታ የሚያገለግሉ ለምሳሌ መገምገም፣ ማለማመድ ሲሆን ኢ-ቀጥተኛ በመባል የሚታወቁት ቋንቋ የመማር ሂደቱን ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ የሚደግፉ ለምሳሌ፡- ማቀድ፣ መተግበር፣ በጣም ግልጽ ያልሆኑትን ሀሳቦች መዘለል ናቸው። እነዚህ ብልሀቶች በምርምር ስራ ወቅት ተማሪዎች ምን ያህል እንደተጠቀሙባቸው ለመፈተሽ ቋንቋ የመማር ብልሀት ቆጠራ (አሰሳ) (Strategy inventory for language learning skill) በተባለ ዘዴ ሊፈተሽ እንደሚችል አመላክተዋል።

Oxford (1990) እንደገለጹት አከፋፈል ከቋንቋ መማር ጋር በቀጥታ የሚገናኝ፣ በጣም ግልጽ የሆነ ፣ቀለል ባለ እና በሚገባ መንገድ ተደራጅቶ የቀረበ ለማስተማር የሚመች እንደሆነ ይገልጻሉ። Oxford (1990) የገለጹት አከፋፈል ከዚህ ጥናታዊ ጽሁፍ ዓላማ ጋር የሚጣጣም በመሆኑ ጥናቱ የምሁራኑን ሀሳብ ይጋራል።

ቋንቋን በመማር ብልሀት የOxford (1990) አከፋፈል ለመግለጽ እንደተሞከረው ብልሀቶቹ የቋንቋ መማር ብልሀቶች በመሆናቸው አራቱንም የቋንቋ ክሂሎች ለማስተማር ያገለግላሉ። ስለሆነም ይህ ጥናት በንባብ ጊዜ ተግባራዊ የሚሆኑት ላይ በማተኮሩ ካሉት አእምሮአዊ የማንበብ ብልሀት መካከል አንብቦ መረዳትን ለማስተማር የሚሆኑትን ብቻ በመምረጥ በዚህ ጥናት ተካተዋል። እነዚህም የመደጋገም፣ ቁልፍ ቃላትን የመጠቀም፣ ምስል የመክሰት፣ ሀሳብን በፍጥነት የማግኘት፣ አውድ የመጠቀም፣ ማስታወሻ የመያዝ፣ ምንጭ የመጠቀም የመተርጎም እና የማጠቃለል ብልሀት ናቸው።

1. ማቀድ (Planning) :- ይህ የማንበብ ብልሀት አንድን ፅሁፍ ለማንበብ አስቀድሞ በምን መልኩ መነበብ እንዳለበት ማብሰልሰልን እና በማንበብ ጊዜ አንብቦ መረዳትን ተግባራዊ ለማድረግ እንዴት መነበብ እንዳለበት ማቀድን ያመለክታል። በዚህም ትኩረት የሚሰጠው ተግባር፡-

ሀ. በከፍተኛ ሁኔታ ማደራጀት - የማንበብ ተግባሩን አላማ መወሰን እና እንዴት መጨረስ እንደሚገባ ማቀድ፤

ለ. ትኩረትን ቀጥተኛ ማድረግ - የማይጠቅም መረጃን በመተው እና ወደሚነበበው ዋና ጉዳይ ትኩረት በማድረግ አጠቃላይ ግንዛቤ ለማግኘት መጣር ፤

ሐ. ትኩረትን መምረጥ ከአንብቦ መረዳቱ ተግባር ጋር በማገናኘት ወደተነጠለ ዝርዝር ጉዳይ ማተኮር

መ. ራስን መምራት - በተሰጠው የማንበብ ተግባር መሰረት አስፈላጊ ሁኔታዎችን በመረዳት ለማንበብ እና የራስን መነሳሳት መምራት እና የማንበብ ፍጥነትን ማስተካከል ናቸው፡፡

2. መቆጣጠር (Monitoring) :-ይህ የማንበብ ብልሃት የማንበብ ሂደትን እና መረዳትን መቆጣጠር የሚያስችል ነው፡፡ በስሩ ያሉት ተግባራት፡-

ሀ. አንብቦ መረዳትን መቆጣጠር - የሚነበበውን ፅሁፍ ለመገንዘብ መረዳትን መቆጣጠር እና ማጣራት ወይም መረዳትን ማረጋገጥ

ለ. ተግባርን መቆጣጠር- ተግባርን ለማጠናቀቅ ራስን መቆጣጠር

3. ራስን መገምገም (Self-Evaluation) :-በማንበብ ሂደት አንባቢው የቀረበው ፅሁፍ ገብቶት እንደሆነ እና እንዳልሆነ፣ አንብቦ ለመረዳት ምን ችግር እንዳጋጠመው ወዘተ የሚገመገምበት ነው፡፡

2.6.1. ደጋግሞ የማንበብ ብልሀት

ደግሞ የማንበብ ብልሀት አንድን ምንብብ ወይም ጽሁፍ ሙሉ በሙሉ ለመረዳት ከአንድ ጊዜ በላይ ደግሞ ማንበብ ማለት ሲሆን፣ ጽሁፎችን ለማንበብ ብዙ ጊዜ ውጤታማ የሆነ ብልሀት ነው፡፡ ስለሆነም ለተለያዩ ዓላማዎች ለምሳሌ የጽሁፍን ዋና ሀሳብ ለማግኘት፣ ለመተንበይ፣ በጥልቀት ለማንበብ፣ ጥያቄዎችን ለማውጣትና ለመሳሰሉት እንደሚያገለግል Oxford (1990) ያስረዳሉ፡፡ይህን ብልሀት በንባብ ጊዜ ተግባራዊ ማድረግ ተማሪዎቹ ከምንባቡ ማስታወሻ እንዲወስዱና በጽሁፍ ላይ ሂስ እንዲሰጡ እንደሚያስችላቸው ይገልጻሉ፡፡

O'Malley and Chamotl 1995) እንደገለጹት በአንድ ቋንቋ ተግባራት ውስጥ ትምህርቱን በተገቢ ሁኔታ ለማከናወን አስፈላጊ የሆኑ ቃላት ወይም ሀረጎች የሚደጋገሙበት ሁኔታ ወይም አጠቃላይ የመማር ክንውኑን ደግሞ በመስራት የማለማመድ ብልህነት ነው። በተመሳሳይ ደግሞ የማንበብ ብልህነት በንባብ ጊዜ ተግባራዊ የሚሆነው አንድን ንባብ በበለጠ ለመረዳት ከአንድ ጊዜ በላይ ሲነበብ እንደሆነ ይገልጻሉ። ከዚህም በተጨማሪ Pressley (2000) ደግሞ የማንበብ ብልህነት ተግባራዊ የሚሆነው ተማሪዎቹ በጣም አስፈላጊ እና ጠቃሚ የሆኑ ነጥቦችን ከምንባቡ በሚፈልጉበት ወቅት ነው። በመሆኑም ይህ ብልህነት በዚህ ጥናት ውስጥ ተግባራዊ የሚሆነው ተማሪዎቹ ምንባቡን አንብበው ወደ ተግባራቶቹ በሚገቡበት ወቅት ያልተረዱት ቃል፣ አረፍተ ነገር ወይም አንቀጽ ካለ፣ ከምንባቡ ጥያቄዎች ማውጣት እንዲሁም የጽሁፉን ዋና ሀሳብ ማግኘት ከፈለጉ ምንባቡን ደግመው በማንበብ ተግባራቶችን ማከናወን ይችላሉ።

2.6.2. ምስል የመከሰት ብልህነት

አንድን ነገር ለመረዳት ወይም አዲስ መረጃ ለማስታወስ አእምሮአዊ ምስል የሚፈጥር ብልህነት ነው። በመሆኑም በቋንቋ ትምህርት ሂደት የተገኘው አዲስ ጽንሰ ሀሳብ በትውስታ ውስጥ አስገብቶ ለረጅም ጊዜ ላለመርሳት ጽንሰ ሀሳቡን ከረቂቅ አለዚያ ግዝፈት ካላቸው ቁሶች ጋር በማመሳሰል አእምሮአዊ ምስል ወይም ተጨባጭ ምስል የሚፈጥር ብልህነት እንደሆነ O'Malley and chamot (1995) ፣ Ratna (2014) ይገልጻሉ ።

ከዚህም ሌላ ጥሩ ብልህነት በአዲሱ ቋንቋ ያነበብኩት ምንድን ነው ብሎ እንዲያስታውስ አእምሮአዊ ምስል ይፈጥርበታል በማለት ሲያስረዱ፣ Frase (2008) ደግሞ ይህ ብልህነት በአዕምሮአችን የሚከሰተውን ነገር እንድን መለከት ከማድረግ በላይ ጥሩ አንባቢዎች ጠንካራ አዕምሮአዊ ምስል ከሚከሰትላቸው ነገር ልምድ እንዲወስዱ እንደሚያስችላቸው ያስረዳሉ። በአጠቃላይ ይህ ብልህነት ተማሪዎቹ ያነበቡትን ምንባብ በማሰብ ስለሁኔታዎቹ በአእምሮአቸው ምስል በመከሰት ለረጅም ጊዜ የሚያስታውሱበት እና በአይነ ህሊናቸው ስዕሎችን የሚያዩበት ሁኔታ ነው። በኢ-ቀጥተኛ የማንበብ ብልህነት ስር የሚካተተው የማንበብ ብልህነት (Metacognitive Reading Strategy) ስለማሰብ ማሰብ ነው። ብልህነቱ የመረዳትን እውቀት (Knowledge of Cognition) እና መረዳትን የመቆጣጠርን እውቀት (Regulation of Cognition/ Knowledge of Regulation) አካቶ የያዘ ነው። ብልህነቱ

በማንበብ ሂደት ማንበብን ለማቀድ፣ ራስን እና መረዳትን መቆጣጠር እንዲሁም የማንበብ ሂደቱ በሚከናወንበት ጊዜ እና ካበቃ በኋላ ራስን መገምገም ያስችላል። በሌላ አገላለጽ የማንበብ ብልሃት አእምሮአዊ ሂደትን የመቆጣጠር ልምድ ሲሆን አንባቢው የሚጠቀምበትን የማንበብ ብልሃት በማገዝ የማንበብ ግብን ለማሳካት የሚያስችል ነው።

የማንበብ ብልሃት አንባቢዎች ምን ዓይነት የማንበብ ብልሃቶችን መጠቀም እና እንዴት መጠቀም እንደሚችሉ ለመቆጣጠር የሚያግዝ ብቻ ሳይሆን ብልሃቶችን ለምን፣ መቼ እና የት መጠቀም እንዳለባቸው እንዲሁም እንዴት ራሳቸውን መመዘን እንዳለባቸውባቸው የሚገነዘቡበት ነው። የማንበብ ብልሃት ስር የሚካተቱት ንዑሳን የማንበብ ብልሃቶች የማንበብ አላማ እና ግብ ማስቀመጥ (ማቀድ)፣ መቆጣጠር እና የማንበብ ሂደቱን መገምገም ናቸው።

2.6.3. ሀሳብን በፍጥነት የማግኘት ብልሀት

ይህ ብልሀት ሀሳቦችን ከምንባብ ውስጥ በፍጥነት የማግኘት ብልሀት ሲሆን፣ የአሰሳ (Scanning) እና የገረፋታ (Skimming) ምንባቦችን በውስጡ ያካትታል (Oxford1990፣ Ratna 2014)። የአሰሳ ንባብ (Scanning) ከምንባቡ ውስጥ የተወሰነ ሀሳብ ለመፈለግ ዐይንን በፍጥነት ከወዲያ ወዲህ በማንቀሳቀስ የምንፈልገውን ስም ፣ ቀን፣ ዓመተ ምህረት፣ ቁጥር፣ አንድ ቃል ስንት ጊዜ እንደተደጋገመ፣ ከማውጫ ገጽ የተወሰነ መረጃ ለማውጣት የሚካሄድ የንባብ ስልት ነው። Bakke (2010)፣ Grellet (1990)፣ Nuttall (1996)፣ Williamss (1990) እንደገለጹት በአሰሳ ንባብ የሚፈለገው አጠቃላይ ወይም ዝርዝር ሀሳብ ሳይሆን ከሚነበበው ነገር ውስጥ አንድ ጠቃሚ የሆነ መረጃን በፍጥነት ማግኘት ነው።

የአሰሳ ንባብ አስፈላጊ የሆኑ ቃላት፣ ዓመተ ምህረት፣ ቁጥር ወዘተ በምንባቡ ውስጥ የሚገኙበትን ቦታ ከመጠቆሙ በተጨማሪ ተማሪዎች በምንባቡ ውስጥ የቀረቡትን ሀረጎች፣ አያያዥ ቃላት፣ አባባሎችና የመሳሰሉትን ነገሮችው እንዲያወጡ እና ከምንባቡ ከሚያገኙት ሀሳብ ጋር እንዲያዛምዱ የሚያደርግ እንደሆነ ያስረዳሉ። የገረፋታ ንባብም (Skimming) እንደ አሰሳ ንባብ በፍጥነት የሚነበብ ሲሆን፣ ንባቡ የሚካሄድበት ዓላማ ከጽሑፍ ውስጥ የተወሰነ መረጃ ማውጣት ሳይሆን የምንባቡን አጠቃላይ ሀሳብ፣ የምንባቡን አደረጃጀት እና ጸሀፊው ሊያስተላልፍ የፈለገውን መልዕክት ለመረዳት የሚያገለግል ነው።

በመሆኑም ስለ ምንባቡ አጠቃላይ ሀሳብም ሆነ ምንባቡን አንብበው በፍጥነት ስለሚመልሷቸው ጥያቄዎች ሲጠየቁ የገረፍታ ንባብ ስልትን መጠቀም እንዳለባቸው Simensen(2007)፣ Nuttall (1996)፣ Williams (1990) እና Grellet (1990) ያስረዳሉ። ምሁራኑ አክለውም እንደዚህ ዓይነት ንባብ አብዛኛውን ጊዜ ተግባራዊ የሚሆነው ማስታወቂያዎች፣ ጋዜጦች፣ በራሪ ጽሑፎችን ለአፍታ ቆም ብለን ስናነብ እንደሆነ ያስረዳል።

2.6.4. አውድን የመጠቀም ብልሀት

በቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚያጋጥሙ አዳዲስ ጽንሰ ሀሳቦችና ቃላትን ለመገመት፣ በቋንቋው የሚቀርቡ ምሳሌዎችን፣ ፈሊጦችን ወዘተ ለመገመት፣ በአንድ ጽሁፍ ውስጥ የቀረበን ሀሳብ አንብቦ ለመረዳት እና ያልተካተቱ፣ ያልተቋጩ ሀሳቦችን የተሟሉ ለማድረግ እንዲሁም የገቡበትን አውድ ለመመርመር የሚያስችል ስልት እንደ ሆነ O'Malley and Ratna (2014) ያስረዳሉ።

በአጠቃላይ ይህ ብልሀት በዚህ ጥናት የሚሰጠው አገልግሎት ተማሪዎች አውዱን በመጠቀም የምንባቡን ይዘት መተንበይ፣ ለቃላት፣ ለሀረጎች ትኩረት መስጠት እና ከአውዱ በመነሳት ያልተቋጩ ወይም ያልተሟሉ ሀሳቦችን በራሳቸው እያሟሉ እንዲለማመዱ ማድረግ ነው።

2.6.5. ቁልፍ ቃላትን የመጠቀም ብልሀት

ተማሪዎች ምንባቡን በሚያነቡበት ወቅት የሚያጋጥሙአቸውን አዳዲስ ቃላት በዚያው በሚማሩበት በሁለተኛ ቋንቋ እንዲያስታውሱ የሚያበረታታ ሲሆን፣ በጽሁፍ ውስጥ ለሚገኙ አዳዲስ ቃላት ትርጉም መስጠትን ያካትታል። በተጨማሪ በመጀመሪያ ቋንቋችን በቀላሉ ልናስታውሰው የምንችለው አንድ የሆነ ምስል በመከሰት በሁለተኛ ቋንቋ ውስጥ የሚገኘውን አዲስ ቃል ትርጉም ወይም ተመሳሳይ ማግኘት ይቻላል።

2.6.6. ማስታወሻ የመያዝ ብልሀት

በቋንቋ ትምህርት ሂደት የቁልፍ ቃላትን፣ ዋና ዋና ሀሳቦችን ወይም ዝርዝር ጉዳዮችን አስፋፍቶ ወይም አሳጥሮ እና ጨምቆ በቃል ወይም በአእምሮ፣ በጽሁፍ ወይም በአሀዝ መልክ በማስታወሻ ደብተር በመያዝ የቋንቋ ትምህርቱን ተግብራዊነት እና ውጤታማነት ለማገዝ የሚያስችል ብልሀት ነው)። በተመሳሳይ Cambrooke (2010)፣ Ratna (2014)ን በመጥቀስ ማስታወሻ የመያዝ ብልሀት በጣም ጥሩ የንባብ ብልሀት ሲሆን፣ ከመማሪያ

መጽሀፍት ውስጥ አስፈላጊ የሆኑ ነጥቦችን፣ ቁልፍ ቃላትን፣ የተለያዩ ጽሁፎችን፣ ካርታዎችን ወዘተ አጠር ባለ መልኩ የመያዝ ብልህነት እንደሆነ ያስረዳሉ።

በአጠቃላይ ማስታወሻ የመያዝ ብልህነት በጣም አስፈላጊ የሆኑ ሀሳቦችን ወይም ቃላትን በማዳመጥ ወይም በማንበብ ማስታወሻ የምንይዝበት መንገድ ሲሆን፣ ተማሪዎች በትምህርት ንቁ ተሳታፊ እንዲሆኑ፣ አስፈላጊ የሆኑ መረጃዎችን እንዲያዘጋጁ፣ መረጃዎችን እንዲያስታውሱ እንደ አንድ የጥናት መሳሪያ በመሆን ይረዳቸዋል ።

2.6.7. የማጠቃለል ብልህነት

Ratna (2014), O' Malley and Chamot (1995) እንደገለጹት በቋንቋ ትምህርት ሂደት በማንኛውም መልክ፣ በማዳመጥ/በማንበብ የተገኘውን እውቀት ወይም ቋንቋ ነክ ጽንሰ ሀሳብ በቃል፣ በአእምሮ ወይም በጽሁፍ እና በአሀዝ መልክ በማሳጠር ጭምቅ ሀሳብ የማዘጋጀት ብልህነት ነው። እንዲሁም ይህ ብልህነት ዋና ዋና ጽሁፍ በተሻለ መልኩ መያዝ እንድንችል ከማስቻሉ በተጨማሪ አንባቢው ጽሁፉን በጥሩ ሁኔታ እንደተረዳው እና እንዳልተረዳው የሚጠቁመን ዘዴም ነው። ከዚህም በተጨማሪ አንድን ጽሁፍ ለመተንተን እና ለመተቸት የሚያስችል እውቀት ያስገኛል።

2.6.8. ምንጭ የመጠቀም ብልህነት

O'Malley እንደገለጹት ይህ ብልህነት የቋንቋ ትምህርት ሂደቱን ሊያጠናክሩ የሚችሉ የማጣቀሻ ምንጮች እነዚህም፡-መዝገበ ቃላት፣ ኢንሳይክሎፒድያ፣ ጋዜጦች፣ መጽሔቶች፣ ጥናታዊ ጽሁፎችን እና ልዩ ልዩ መጽሀፎች እንዲሁም የመገናኛ ብዙሀን ለምሳሌ ሬድዮ፣ ተሌቭዥን እና ሌሎች በአጋዥነት መጠቀምን የሚያመለክት ነው።

በተመሳሳይ የሰማነውን እና ያነበብነውን ነገር የበለጠ ለመረዳት የታተሙ ምንጮችን ለምሳሌ እንደ መዝገበ ቃላት፣ የሰዋሰው እና የተለያዩ መጽሀፍት፣ ጋዜጣ፣ መጽሔት፣ የቃላት ዝርዝር፣ ባህላዊ እና ታርካዊ መጣጥፍት ወዘተ መጠቀም ተገቢ እንደሆነ ያስረዳሉ። በዚህ ጥናትም ተማሪዎቹ ምንባቡን በሚያነቡበት ጊዜ ግልጽ ያልሆኑላቸውን ነገሮች ሌሎች ማጣቀሻ መጽሀፍትን እንደ ደረጃቸው እንዲጠቀሙ በማድረግ ይህን ብልህነት በመማሪያ ክፍል ውስጥ ተግባራዊ እንዲያደርጉ ይደረጋል።

2.6.9. የመተርጎም ብልሀት

በቋንቋ ትምህርት ሂደት የቀረበውን አዲስ ጽንሰ ሀሳብ መረዳት ወይም ደግሞ ጽንሰ ሀሳቡን መገንዘብ ሲያዳግታቸው ወደ ታላሚው ቋንቋ በመተርጎም የማገናዘብ ብልሀት እንደሆነ O'Malley ያስረዳሉ ፡፡

በአጠቃላይ እነዚህ ከላይ የተገለጹት አእምሮአዊ ብልሀት መተግበሪያ ዘዴዎች ተማሪዎቹ የአንብቦ መረዳት ችሎታቸውን በተሻለ መልኩ እንዲያሻሽሉ የሚያስችሉ ከመሆናቸው በተጨማሪ ተማሪዎቹ ወደ ፊት በቋንቋ ትምህርታቸው በሚያገኙት አዲስ ጽንሰ ሀሳብ አማካኝነት በትምህርታቸው ላይ መነሳሳት እንዲፈጥሩ ያደርጓቸዋል፡፡

2.7. ማንበብን የመማር ብልሀቶችን ማስተማሪያ ዘዴ

Kouarogo (1993) እንደሚገልጹት፣ በቋንቋ ትምህርታቸው ውጤታማ ለሆኑትም ሆነ ውጤታማ ላልሆኑት ተማሪዎች ቋንቋን የመማር ብልሀቶችን ማሰልጠን ማለት ተማሪዎቹ በቋንቋ ትምህርታቸው ሂደት ምን ? እንዴት? መቼ? እና የት? መማር እንዳለባቸው የሚያግዝ አማራጭ መንገዶችን ማመልከት ማለት ነው፡፡ የብልሀት ትምህርት አሰጣጥ በሁለት መልክ ይሰጣል፤ እነዚህ የትምህርት አሰጣጥ ልዩነት ሲገለጹ፣ አንደኛ የብልሀቶቹ የትምህርት አሰጣጥ ብልሀቶችን ከሌላ ትምህርት በመነጠል ለብቻ የማስተማር አቀራረብ ሲሆን፣ ሁለተኛ ብልሀቶችን ከክፍል ትምህርት ጋር አቀናጅቶ የማስተማር አቀራረብ ነው፡፡ ስለሆነም ሁለቱ የብልሀት ትምህርት አቀራረቦች የየራሳቸው ጠንካራ እና ደካማ ጎን ቢኖራቸውም ከክፍል ትምህርት ጋር ተቀናጅቶ የሚቀርበው ለመምህራን አነስተኛ ስልጠና በመስጠት ተግባራዊ ሊደረግ የሚችል በመሆኑ ጠቀሜታ አለው፡፡ ተማሪዎች በጥናት በተደራጁ የማስተማሪያ መሳሪያዎች እና ከትምህርታዊ (Activites) ተነስተው የብልሀቶችን ጠቀሜታ መረዳት እንደሚችሉ ያስረዳሉ፡፡

ከዚህም ሌላ McCormick et al. (1989) ብልሀቶችን ለብቻ ነጥሎ ከማስተማር ይልቅ ከተለያዩ የትምህርት አይነቶች ለምሳሌ ከንባብ፣ ከጽሁፍ ክሂል ጋር አቀናጅተን በማስተማር ማለማመድ ተማሪዎቹ በብልሀቶቹ ተጠቃሚ እንዲሆኑ እንደሚያበረታታ ያስረዳሉ፡፡ በመሆኑም ይህ ጥናት የሚመርጠው ብልሀቶችን ከክፍል ትምህርት ጋር አቀናጅቶ ማስተማርን ስለሆነ ከንባብ ክሂል ትምህርት ጋር አቀናጅቶ በማስተማር ጥናቱን ለማካሄድ ይሞክራል፡፡

ከዚህ አኳያ መምህራን ተማሪዎቻቸውን ከተለያዩ የማንበብ ብልህት ዓይነቶች ጋር ሊያስተዋውቁ የሚችሉ የተለያዩ ምንባባትን እና የተለያዩ የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ማቅረብ ይጠበቅባቸዋል።

ከዚህ ሀሳብ ጋር በተያያዘ ተማሪዎችን ወደ ተለያዩ የንባብ ብልህት አጠቃቀም ለማምጣት የመምህራኑ አስተዋጾ ከፍተኛ መሆኑንና የተለያዩ ተግባራትን በማዘጋጀት በኩልም ትልቅ ድርሻ እንዳላቸው ያስረዳሉ። በተጨማሪም የትምህርታዊ ተግባራት ወይም የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች እውቀት ከቋንቋ መምህራን በዘለለ ለተማሪዎችም አስፈላጊ መሆኑን ይገልጻሉ።

በአጠቃላይ የትምህርታዊ ተግባራት እውቀት ማለት ትምህርታዊ ተግባራትን ግብ መቼ በሆነ መንገድ ለማከናወን የሚያስፈልጉ ቅደም ተከተሎችን ማወቅ ሲሆን ተማሪዎችን ከተለያዩ የንባብ ብልህት አይነቶች ጋር ለማስተዋወቅ መምህራን የመማሪያ መጻሕፍቱን በማየት የተለያዩ ትምህርታዊ ተግባራት ማዘጋጀት እና ተማሪዎችን ማለማመድ ይጠበቅባቸዋል።

2.8. የተዛማጅ ጥናቶች ቅኝት

ቀደምት የጥናትና ምርምር ስራዎች በተመሳሳይ ርዕሰ ጉዳዮች ላይ ጥናት ለማካሄድ ለሚነሱ አጥኚዎች በተለያዩ ጊዜያት የተካሄዱ ጥናቶች ፍንጭ ሰጪነታቸው የጎላ ነው። ከዚህም የተነሳ በማንበብ ብልህት ትምህርት ዙሪያ ከዚህ በፊት የተሰሩ ጥናታዊ ስራዎች ተቃኝተዋል። ከእነዚህም ውስጥ የተወሰኑትን ከዚህ ጥናት ጋር ያላቸውን ግንኙነትና ልዩነት እንደሚከተለው ለመጥቀስ ተሞክሯል።

እንድሪስ እና አሸናፊ (2007) «የአንብቦ መረዳት ብልህቶችን መማር ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር ያለው ተዛምዶ» በሚል ርዕስ ጥናት ያደረጉ ሲሆን፣ የጥናቱ ዓላማ የአንብቦ መረዳት ብልህቶችን መማር በአማርኛ ቋንቋ የንባብ ትምህርት ውስጥ ከአንብቦ መረዳት ጋር ያለውን ዝምድና መፈተሽ ነው። መረጃዎችም በፈተና፣ በመጠይቅ፣ በጽብረቃ እና በእለት ማስታወሻ ተሰብስበዋል፤ የተሰበሰቡትም መረጃዎች መጠናዊ ዘዴ በሆነው በቴ-ቴስት እና በአይነታዊ ዘዴ በገለጸ ተተንትነዋል። ውጤቱም ብልህቶችን የተማሩ ተማሪዎች ብልህቶችን ካልተማሩት የላቀ የአንብቦ መረዳት ውጤት አስመዝግበዋል።

እሱባለዉ (2010) «የማንበብ ብልህትን በግልጽ ማስተማር አንብቦ የመረዳት ውጤትን ለማሳደግ እና ለማንበብ ብልህት ሽግግሮችን ያለው አስተዋጽኦ» በሚል ርዕስ ጥናት ያደረጉ ሲሆን፤ የጥናቱ ዓላማም የማንበብ ብልህትን በግልጽ ማስተማር አንብቦ የመረዳትን ውጤት ለማሳደግ እና ለማንበብ ብልህት ሽግግሮችን ያለው አስተዋጽኦ ምን እንደሚመስል መመርመር ነው። የዚህም ጥናት የመረጃ መሰብሰብያ መሳያዎች የአንብቦ መረዳት ውጤት መለኪያ ፈተና፣ የጽሁፍ መጠይቅ፣ ያሰቡትን በማንጸባረቅ መረጃዎቹ ተሰብስበዋል፤ የተሰበሰቡት መረጃዎችም በቲ-ቴስት እና በአይነታዊ ዘዴ በገለጻ ተተንትኗል። የጥናቱ ውጤት የማንበብ ብልህትን በማስተማር የማንበብ ብልህት አጠቃቀም፣ አንብቦ መረዳት እና ሽግግር እንዲሁም በሽግግር ምክንያት አንብቦ መረዳት መካከል ግንኙነት እንዳለ አመልክቷል።

ሠርካለም (2010) አእምሮአዊ እና ልዕለ አእምሮአዊ የማንበብ ብልህቶች አማርኛ ሁለተኛ ቋንቋቸው ለሆኑ ተማሪዎች በአማርኛ አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማዳበር ያላቸው አስተዋጽኦ። በሚል ርዕስ ጥናት ያደረጉ ሲሆን የጥናቱ ውጤት እንደሚያሳየው አእምሯዊ እና ልእለአእምሯዊ ብልህቶች በተማሪዎች አንብቦ መረዳት ችሎታ ላይ ጉልህ የሆነ ልዩነት አምጥተዋል።

2.9. የጥናቱ ጽንሰ ሀሳባዊ ማሕቀፍ

ጥናቱ ትኩረት የሚያደርገው የ Piaget (1970) አእምሮአዊ ጽንሰ ሀሳብ (Cognitive theory) ላይ ነው። አንብቦ መረዳት በአንባቢው እና በሚነበበው ጽሁፍ መካከል የሚደረግ የሁለትዮሽ ግንኙነትን የያዘ ውስብስብ ሂደት ነው። በንባብ ሂደት እጅግ እስፈላጊ የሆነው ግብ መረዳት ነው። አንብቦ መረዳት ተከናውኗል ብለን የምናስበው አንባቢው ከሚያነበው የንባብ መሳሪያ (ጽሁፍ) ትርጉም ሲያወጣ እና መመስረት ሲችል ነው።

አእምሮአዊ ሂደትም መጀመሪያ የሚከሰተው በማህበራዊ ንድፍ (Social plane) ተማሪዎች በአካባቢያቸው ከሌሎች ሰዎች ጋር በሚያደርጉት ግንኙነት ሲሆን፤ በኋላም ተማሪዎቹ ሁኔታዎችን የራሳቸው ስብዕና በማድረግ እና ከሌሎች የወሰዱትን ወይም የተጋሩትን ዘዴ ወደ ግለሰብ ንድፍ በመለወጥ ይረዱታል። አእምሮአዊ ንድፍ ሀሳብ ትኩረት የሚሰጠው በሂደት በሰው ልጅ አእምሮ ውስጥ ስለሚመጣው ነገር፤ የቋንቋ ለመዳና ውስጣዊ የአዕምሮ መዋቅር ነው፤ በዚህ ምክንያት የመምህሩ ሚና መሆን ያለበት ተማሪው ካለው የተለያየ

ልምድ የትምህርት ውጤት ላይ ተጽእኖ ካመጡ ነገሮች በመነሳት ተማሪዎቹ ያሉበትን ደረጃ መረዳት፣ አብዛኛውን ጊዜ የሚያሳዩት ባህሪ ላይ መወሰን እና አዳዲስ መረጃዎችን በማደራጀት የትኞቹ ውጤታማ እንደሆኑ መመርመር እንዲሁም መጋቢ ምላሾችን በመስጠት በቅደም ተከተል አዳዲስ መረጃዎችን ማዘጋጀት እና የበለጠ ውጤታማ እና ቀልጣፋ እንዲሆኑ ማድረግ ነው።

በአጠቃላይ በንድፈ ሀሳቡ የተገለጹ ለምሳሌ፡- ትኩረት፣ ማደራጀት፣ አላማን መወቅ፣ ታች ላይ እና ላይ ታች ሂደት፣ መተርጎም እና ስለምናውቀው ነገር ያለንን ግንዛቤ ማስፋት ወዘተ በማንበብ ብልህነት ውስጥ የሚካተቱ በመሆናቸው ይህ ጥናት አእምሮአዊ ንድፈ ሀሳብን መሰረት ያደረገ ነው።

1/ምዕራፍ ሦስት፣የጥናቱ ዘዴ እና ንድፍ

ይህ ጥናታዊ ዕውቀት የማንበብ ብልሃቶችን ነጥለው ማስተማር አንብቦ የመረዳት ውጤትን ለማጎልበት ያለው ሚና ምን እንደሚመስል መመርመር ዋና ጉዳዩ ነው። ጥናቱ የተነሳበትን አላማ ለማሳካት እንዲያስችለው በዚህ ምዕራፍ የጥናቱን ንድፍ እና የአጠናን ዘዴ አካቶ ይዟል፤የጥናቱ ዘዴ በስሩ ያካተታቸው ዋና ዋና ጉዳዮች የመረጃ ምንጭ፣ የናሙና አወሳሰድ፣ የመረጃ መሰብሰብያ መሳሪያዎች፣ የመረጃ አሰባሰብ ቅደም ተከተል እና የመረጃ አተናተን ናቸው።

3.1 የጥናቱ ንድፍ

ይህ ጥናት በአይነቱ መጠናዊ ምርምር (Quantitative Research) ሲሆን፣ ጥናቱ ከፊል ፍትነታዊ (Quasi-experimental) የምርምር ስልትን የተከተለም ነው። በዚህ መሰረት በከፊል ፍትነታዊ ስልት ላይ የተመሰረተ የሁለት ቡድኖች (የቁጥጥርና የሙከራ) ቅድመትምህርትና ድህረ ትምህርት ፈተና ንድፍ (twogroup-pre-test-post-test-Comparison design) ተግባራዊ ተደርጓል። በሁለት ቡድኖች ቅድመትምህርትና ድህረትምህርት ፈተና የምርምር ንድፍ መሰረትም የቁጥጥርና የሙከራው ቡድን ተማሪዎች አንድ አይነት ቅድመትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና ተፈትነዋል፤ የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ቅድመትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቅ ሞልተዋል። ከዚያም የሙከራ ቡድኑ ተማሪዎች የአንብቦ መረዳት ብልሃቶችን ነጥለው (በግልጽ) በማሰልጠን፣ የቁጥጥር ቡድኑ ተማሪዎች ደግሞ በተለመደው የአንብቦ መረዳት ማስተማሪያ ዘዴ (በመማሪያ መጽሐፍ የአንብቦ መረዳት ትምህርት አቀራረብ) አንብቦ መረዳትን ተምረዋል። በመጨረሻም የሁለቱም ቡድኖች ተማሪዎች አንድ አይነት ድህረትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና ተፈትነዋል፤ የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ድህረትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቅ ሞልተዋል፤የጽሑፍ መጠይቁ ለቁጥጥር ቡድኑ ያልተሰጠበት ምክንያትም የማንበብ ብልሃቶችን ስለማይማሩ ባልተማሩት መለካት ስለማይቻልና በዋናነት ደግሞ የጽሑፍ መጠይቁን በሚሞሉበት ጊዜ ስለብልሃቶቹ መረጃ ስለማያገኙ በጥናቱ ውጤት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ ያሳድራል ከሚል ስጋት ነው።

3.3 የጥናቱ የመረጃ ምንጭ

የዚህ ጥናታዊ ጽሁፍ ዋናው የመረጃ ምንጭ ሆነው ያገለገሉት በኦሮሚያ ክልል ሆሮ ጉዳሩ ወለጋ ዞን በሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በ2013 ዓ.ም አስረኛ ክፍል በመማር ላይ ያሉ ተማሪዎች ናቸው።

3.4 የናሙና አመራረጥ

3.4.1 የትምህርት ቤቱ አመራረጥ

ጥናቱ የተከናወነው በኦሮሚያ ክልል በሆሮጉዳሩ ወለጋ ዞን በጅማ ገነቲ ወረዳ ሲሆን በወረዳው ስድስት ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች ይገኛሉ፤ ከነዚህ ት/ቤቶች የሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤት ለጥናቱ ተመርጧል፤ ትምህርት ቤቱም የተመረጠው በአመቺ የናሙና አወሳሰድ (Convenience Sampling) ስልት ነው። ጥናቱ ከፊል ፍትነታዊ ስልትን የተከተለ በመሆኑ የትኛውም ትምህርት ቤት ቢመረጥ መስራት ይቻላል። ሆኖም ለአጥኝ የስራ አካባቢ ቅርብ ቢሆን ጥናቱን በቅርበት ለመከታተል፤ በጥናቱ የሚሳተፉ መምህራንና ተማሪዎችን መረጃ የመስጠት ትብብር ለማግኘት በማሰብ በሀረቶ ከተማ የሚገኘው ሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ጥናቱ እንዲካሄድበት ፈቃደኛ ሆኖ ስለተገኘ ተመርጦ ወደ ጥናቱ ተገብቷል።

3.4.2 የክፍል ደረጃ አመራረጥ

በአመቺ የናሙና አወሳሰድ (Convenience Sampling) ስልት ሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በ2013 ዓ.ም በመማር ላይ ያሉ የአስረኛ ክፍል ተማሪዎች የተመረጡ ሲሆን፤ በዚህ ዓመት በት/ቤቱ አስረኛ ክፍል አስራ ሁለት መማሪያ ክፍሎች (A-L) የሚገኝ ሲሆን በአጠቃላይ በአስራሁለቱ መማሪያ ክፍሎች 480 ተማሪዎች በመማር ላይ ይገኛሉ። ከነዚህ ተማሪዎች 92ቱ ለጥናቱ ተመርጠዋል፤ የክፍል ደረጃውም የተመረጠበት ምክንያት በት/ቤቱ አስራ እንደኛ እና አስራሁለተኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ እየተማሩ ስላልሆነ እና ዘጠነኛ ክፍል ለሁለተኛ ደረጃ የመጀመሪያው ክፍል በመሆኑ አስረኛ ክፍል ላይ ቢሰራ የበለጠ መረጃ ማግኘት ይቻላል ተብሎ በመታሰቡ ነው።

3.5 የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎች

ዋናቱን ለማከናወን ያገለገሉት የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎች የአንብቦ መረዳት ፈተናና የጽሁፍ መጠይቅ ናቸው። የጽሁፍ መጠይቁ የማንበብ ብልሃትን የተመለከተ ሲሆን በሙከራ ቡድኑ ተማሪዎች ብቻ ቅድመ እና ድህረ ትምህርት ተሞልቷል። የአንብቦ መረዳት ፈተና ዋና የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያ ሲሆን የጽሁፍ መጠይቁ ደግሞ በአጋዥ የመረጃ መሰብሰቢያነት ተግባር ላይ ውሏል። የተማሪዎች ቅድመ እና ድህረ ትምህርት የብልሃት አጠቃቀም በተመለከተ የማንበብ ብልሃት ከመማራቸው በፊት የነበራቸውን የብልሃት አጠቃቀም የማንበብ ብልሃትን ከተማሩ በኋላ የብልሃት አጠቃቀማቸውን ለማወቅ ተሰጥቷል።

3.5.1 የአንብቦ መረዳት ፈተና

በአንድ የክፍል ደረጃ የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ለመለካት ከሚያገለግሉ የመረጃ መሳሪያዎች አንዱ የአንብቦ መረዳት ፈተና ነው። ይኸውም ምንባቡ በመማሪያ ክፍል ውስጥ ለተማሪዎች በሚቀርብበት ጊዜ ከተነባቢነቱ በተጨማሪ ስነ ልሳናዊ የክብደት ደረጃው፣ ባህላዊ አውድ፣ አሳታፊነቱ እና ተማሪዎቹ ለንባብ ያላቸው ፍላጎት ከግንዛቤ መግባት እንዳለበት ይገልጻሉ። ከላይ ምሁሩ በገለጹት መሰረት የአንብቦ መረዳት ፈተናዎች የማንበብን ብልህነት ለተማሩ የሙከራ ክፍል እና በተለምዶ ዘዴ ለተማሩት የቁጥጥር ቡድን የማንበብን ብልህነትን ከመማራቸው በፊት እና ከተማሩ በኋላ ተሰቷል። የሙከራ ቡድኑም ሆኑ የቁጥጥር ቡድኑ የማንበብን ብልህነት በሰለጠነ በአንድ መምህር ከተማሩ በኋላ የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች(ፈተና) በእጥኝዎ ከተዘጋጀ በኋላ በባለሙያ(በደረጃው የአማርኛ ቋንቋን በሚያስተምሩ መምህራን) ታይቶ ለተማሪዎች ተሰጥቶ ፈተናዎቹ በሦስት መምህራን ታርመዋል። የፈተናዎችን አዘገጃጀት በተመለከተ አንድ ሰፊ ሀሳብ ያለው ምንባብ በመውሰድ የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ የሚለኩ ጥያቄዎችን እንዲያካትቱ ተደርጓል። የጥያቄዎቹ ብዛት በአጠቃላይ 25 ሲሆን፣ 7 እውነት/ሀሰት፣ 9 ምርጫ ሰጪ፣ 4 ክፍት ቦታ መሙላት እና 5 የቀረቡት ሀሳቦች በምንባቡ መሰረት ግለጹ የሚሉ ናቸው።

3.5.2 ቅድመ ትምህርትና ድህረትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተናዎች አስተማማኝነት

አንዱ የጥናቱ የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያ ቅድመ ትምህርትና ድህረትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና ነው። በቅድመ ትምህርትና ድህረትምህርት ፈተናው የተማሪዎችን የአንብቦ መረዳት ችሎታ በተለያዩ መንገድ ለመለካት እንደሚያስችል Alderson እና ሌሎች (1995) የጠቆሙትን የተለያዩ የአንብቦ መረዳት ፈተና አቀራረብ ስልቶችን (format) የተከተሉ አምስት ክፍሎች ያሉትና ከ25 የታረመ ነው።

የአንብቦ መረዳት ችሎታ መለኪያ ፈተናዎቹ የተሰጡት ቅድመትምህርትና ድህረትምህርት ነው። የቅድመትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና ዓላማ ሁለቱ ቡድኖች ትምህርቱን ከመጀመራቸው በፊት ተቀራራቢ ውጤት ያላቸው መሆኑን ለማረጋገጥ ነው። በተጨማሪም ይህ ውጤት ለሁለቱም ቡድኖች የጥናቱ የቅድመትምህርት የአንብቦ መረዳት ችሎታ ውጤታቸው ሆኖ ተመዝግቧል። የድህረትምህርት ፈተና ዓላማ ሁለቱ ቡድኖች በተለያዩ ሁለት አቀራረቦች አንብቦ መረዳትን በመማራቸው በአንብቦ መረዳት ችሎታቸው ልዩነት መኖር አለመኖሩን ለመፈተሽ ነው (ፈተናዎቹን አባሪ 4 እና5ን ይመልከቱ)።

ፈተናዎቹ የተዘጋጁት በአጥኝታ ሲሆን፣ የፈተናዎቹን አዘገጃጀትና አተገባበር በተመለከተ የአንብቦ መረዳት ችሎታን ለመለካት ተማሪዎች ያለበትን የክፍል ደረጃና ሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎች መሆናቸውን ከግምት ውስጥ በማስገባት ለክፍል ደረጃው ይመጥናል ተብሎ የታሰቡ ምንባብ ተዘጋጅቶ የፈተና ጥያቄዎቹ ተዘጋጅተዋል።

የፈተናውን የይዘት ተገቢነት (content validity)ና አስተማማኝነት ለመፈተሽ ጥናቱ ከመካሄዱ በፊት በክፍል ደረጃው በሚያስተምሩ ሁለት የአማርኛ ቋንቋ መምህራን እንዲያዩዋቸውና እንዲገመግሟቸው ተደርጓል። ከመምህራኑ፣ ከባለሙያዎቹ የተገኘውን መረጃ መሰረት በማድረግም መጨመር ያለባቸው ጥያቄዎች ተጨምረዋል፣ መሻሻል ያለባቸው ተሻሽለዋል፣ መወገድ ያለባቸው ተወግደዋል፣ የአሻሚነት ባህሪ የታየባቸውን አማራጮች የማስተካከል ተግባራት ተከናውነዋል (ለምሳሌ፣ የትዕዛዝ ግልጽነትና አሻሚ መልስ የያዙ አማራጮችን ማስተካከል)። የዘርፉ ባለሙያዎችን ግምገማና አስተያየት መሰረት በማድረግም የአንብቦ መረዳት ፈተናውን ተገቢነት ለማረጋገጥ ጥረት ተደርጓል።

ከዘርፉ ባለሙያዎች ሙያዊ ግምገማና አስተያየት በኋላም የፈተናውን ይዘታዊ ወጥነት (Internal Consistency) ከሚጠቁሙ የተለያዩ የአስተማማኝነት መገመቻ ዘዴዎች ውስጥ በጥናት ጊዜ የአንብቦ መረዳት ፈተናዎቹን የአስተማማኝነት ደረጃ ለመወሰን የእኩል ክፍይ ዘዴ (split-half) ተግባራዊ ተደርጓል።

በዚህም መሰረት እያንዳንዳቸው 25 ጥያቄዎችን የያዙት የቅድመትምህርትና ድህረትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተናዎች በጥናቱ ለ46 ተማሪዎች ቀርበው የተገኘው ውጤት ጥያቄዎቹን በተራ ቁጥራቸው መሰረት ሙሉ ቁጥሮችን በአንድ፣ ጎዶሎ ቁጥሮችን በሌላ ምድብ በማድረግ እኩል ለሁለት ተመደቡ። ከዚያም ለእያንዳንዱ/ዷ ተማሪ ከሙሉ ቁጥር ጥያቄዎች ያገኘችው /ያገኘው ውጤትና ከጎዶሎ ቁጥር ጥያቄዎች ያገኘችው/ ያገኘው ውጤት ለየብቻ ተሰልቶ ሁለት ሁለት ውጤቶች ተመዘገቡ። ሁለቱን ውጤቶች መሰረት በማድረግ ተለክቶ የቅድመትምህርቱ የአንብቦ መረዳት ፈተና አስተማማኝነት 0.86፣ የድህረትምህርቱ 0.88 ሆኖ ተገኝቷል። ይህም ከ0.7 በላይ ስለሆነ አስተማማኝ መሆኑ ተቀባይነት አግኝቷል።

በጥናት ወቅት ለ46 ተማሪዎች በቀረቡበት ወቅት ለሁለተኛ ጊዜ አስተማማኝነታቸው በክሮንባክ አልፋ ዘዴ (Cronbach Alpha) ቀመር ተፈትሾ የቅድመትምህርቱ የአንብቦ መረዳት ፈተና አስተማማኝነት 0.807፣ የድህረትምህርቱ የአንብቦ መረዳት ፈተና 0.856 ሆኖ ተገኝቷል። ይህም ከ0.7 በላይ ስለሆነ አስተማማኝ መሆኑ ተቀባይነት አግኝቷል።

የፈተናዎቹን አስተማማኝነት ከማስላት በተጨማሪ የእያንዳንዱ ጥያቄ የክብደት ቅለት ደረጃና ተሰልቷል። Alderson (2005) እንደሚያስረዱት አንድ ጥያቄ ጥሩ የክብደት ቅለት ደረጃ አለው የሚባለው ተካፍሎ የተገኘው ውጤት በ0.3 እና በ0.7 መካከል ሲሆን ነው። የተገኘው ስሌት ውጤት ከ0.3 በታች ከሆነ ጥያቄው መክበዱን የሚያሳይ ሲሆን፣ ውጤቱ ከ0.7 በላይ ከሆነ ደግሞ ፈተናው እየቀለለ መሄዱን ያሳያል። እንዲሁም አንድ ጥያቄ ጥሩ የመለየት ብቃት አለው የሚባለው ደግሞ ተሰልቶ የሚገኘው ውጤት አነሰ ቢባል ከ0.3 በታች መውረድ የለበትም።

ከዚህ በታች ውጤት ያላቸው ጥያቄዎች ከፍተኛ ውጤት ያገኙትን ዝቅተኛ ውጤት ካገኙት ተማሪዎች ያለመለየት ችግር አለባቸው ተብሎ ስለሚታሰብ መስተካከ ወይም መወገድ አለባቸው። የጥያቄዎቹ የክብደት ቅለት ደረጃ ሲሰላ ከ0.36 አስከ 0.68 ነጥቦች (አባሪ12

እና 13 ይመልከቱ) በመገኘታቸው ፊተናው ከቀላል እስከ ከባድ ጥያቄዎችን ማካተቱን ይጠቁማል። ፊተናው ዝቅተኛ፣ መካከለኛና ከፍተኛ የክብደት ደረጃ ያላቸውን ብሎም ዝቅተኛ ውጤት ያገኙትን ከፍተኛ ውጤት ካገኙት ተማሪዎች የመለየት ብቃት ያላቸውን የተለያዩ ጥያቄዎች አካቶ በመገኘቱም የተሻለ ይዘታዊ ተገቢነት (content validity) እንዳለው አመላካች ነው።

3.5.3. የጽሑፍ መጠይቅ

ሁለተኛው የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያ የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቅ ነው። የማንበብ ብልሃቶች ስር የሚመደቡ፣ በትምህርቱ የተካተቱት ዝርዝር ብልሃቶችን መሰረት ያደረጉ 20 ዝግ ጥያቄዎችን የያዘ ሲሆን፣ በሙከራ ቡድኑ ተማሪዎች ብቻ ቅድመ ትምህርትና ድህረ ትምህርት ተሞልቷል(ቅድመ ትምህርት መጠየቁን የሞሉት 46 ተማሪዎች ናቸው)።

የጽሑፍ መጠይቁ ለቁጥጥር ቡድኑ ያልተሰጠበት ምክንያትም የማንበብ ብልሃቶችን ስለማይማሩ ባልተማሩት መለካት ስለማይቻልና በዋናነት ደግሞ የጽሑፍ መጠይቁን በሚሞሉበት ጊዜ ስለብልሃቶቹ መረጃ ስለማያገኙ በጥናቱ ውጤት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ ያሳድራል ከሚል ስጋት ነው።

የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቁ ዋና ዓላማ የሙከራው ቡድን ተማሪዎች የማንበብ ብልሃቶችን ከመማራቸው በፊትና ከትምህርቱ በኋላ የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀማቸው በምን ደረጃ ላይ እንደሚገኝና በድህረ ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፊተና የሚገኘው ውጤት በርግጥም ትምህርቱ የተማሪዎቹን የብልሃት አጠቃቀም በማሻሻሉ የተገኘ መሆኑን ወይም የትምህርቱን ውጤታማነት ለማወቅ ነው።

የጽሑፍ መጠይቁ ለሙከራ ቡድኖች ቅድመ እና ድህረ ልምምድ አንድ አይነት ይዘት እና ቁጥር ያለው የማንበብ ብልሃት አሳሽ የፅሁፍ መጠይቅ ቀርቧል። በዚህ የምርምር ስራ የጥናቱ ተሳታፊዎችን የማንበብ ብልሃት አጠቃቀም ለመፈተሽ አገልግሎት ላይ ውሏል።

የጽሑፍ መጠይቁን ተገቢነትና አስተማማኝነት ለመፈተሽ ጥናቱ ከመካሄዱ በፊት የመጠይቁን ትክክለኛነት በተመለከተ በማስተማር ረጅም አመት ልምድ ላላቸው ለ2 አማርኛ ቋንቋ መምህራን በማሳየት እርማት ተደርጎበት ከተስተካከለ በኋላ ለጥናቱ

እንዲቀርብ ተደርጓል። ከመምህራኑ የተገኘውን መረጃ መሰረት በማድረግም መጨመር ያለባቸው ተጨምረዋል፤ መሻሻል ያለባቸው ተሻሽለዋል፤ መወገድ ያለባቸው ተወግደዋል፤ የአሻሚነት ባህሪ የታየባቸውን በማብራራት ግልጽ የማድረግ ተግባራት ተከናውነዋል የዘርፉ ባለሙያዎችን ግምገማና አስተያየት መሰረት በማድረግም የጽሑፍ መጠይቁን ተገቢነት (validity) ለማረጋገጥ ጥረት ተደርጓል (አባሪ 1 ይመልከቱ)።

3.5.4. ቅድመ ትምህርትና ድህረትምህርት የጽሑፍ መጠይቅ ተገቢነትና አስተማማኝነት

የጽሑፍ መጠይቁን ተገቢነትና አስተማማኝነት ለመፈተሽ ጥናቱ ከመካሄዱ በፊት ከዘጠነኛ እስከ አስራሁለተኛ ክፍል በሚያስተምሩ ሁለት የአማርኛ ቋንቋ መምህራን እንዲገመገሙት ተደርጓል፤ ከመምህራኑ የተገኘውን መረጃ መሰረት በማድረግም መጨመር ያለባቸው ተጨምረዋል፤ መሻሻል ያለባቸው ተሻሽለዋል፤ መወገድ ያለባቸው ተወግደዋል፤ የአሻሚነት ባህሪ የታየባቸውን በማብራራት ግልጽ የማድረግ ተግባራት ተከናውነዋል (ለምሳሌ፣ የአጠያየቅ ችግር ያለባቸው ጥያቄዎች ማስተካከል)። የዘርፉ ባለሙያዎችን ግምገማና አስተያየት መሰረት በማድረግም የጽሑፍ መጠይቁን ተገቢነት (validity) ለማረጋገጥ ጥረት ተደርጓል። ከዘርፉ ባለሙያዎች ሙያዊ ግምገማና አስተያየት በኋላም የጽሑፍ መጠይቁን አስተማማኝነት (Reliability) ለማረጋገጥ የአስተማማኝነት መገመቻ ዘዴዎች ተግባራዊ ሆነዋል። የማንበብ ብልሃት የጽሑፍ መጠይቆቹን (ቅድመ ትምህርትና ድህረትምህርት) የአስተማማኝነት ደረጃ ለመወሰን የክሮንባክ አልፋ ዘዴ (Cronbach Alpha) ተግባራዊ ሆኗል። በዚህም መሰረት የጽሑፍ መጠይቆቹ የአስተማማኝነት (Reliability) ተለክቶ 0.85 Cronbach Alph ሆኖ ተገኝቷል። ይህም ከ0.7 በላይ ስለሆነ አስተማማኝ መሆኑ ተረጋግጧል። የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቆቹን (ቅድመ ትምህርትና ድህረትምህርት) የአስተማማኝነት ደረጃ ለመወሰን የክሮንባክ አልፋ ዘዴ (Cronbach Alpha) ተግባራዊ ሆኗል። የጽሑፍ መጠይቁ ለቁጥጥር ቡድኑ ያልተሰጠበት ምክንያትም የማንበብ ብልሃቶች ስልጠና ስለማይወስዱ ባልተማሩት መለካት ስለማይቻልና በዋናነት ደግሞ የጽሑፍ መጠይቁን በሚሞሉበት ጊዜ ስለብልሃቶቹ መረጃ ስለሚያገኙ በጥናቱ ውጤት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ ያሳድራል ከሚል ስጋት ነው። የጽሑፍ መጠይቁን (ቅድመ ትምህርት እና ድህረ ትምህርቱን) የጽሑፍ

መጠይቁን የሞሉት የሙከራቡድን ተማሪዎች ብዛት 46 ናቸው)። (አባሪ 10 እና 11ን ይመልከቱ)

በጽሑፍ መጠይቅ ውስጥ የተካተቱ መጠይቆች የሚፈለገውን መረጃ ማስገኘታቸውን ለመመርመር የክሮንባክ አልፋ (Cronbach's Alpha) ዘዴ የአስተማማኝነት መለኪያ ፎርሙላ በመጠቀም አስተማማኝነቱ ተለክቷል።። በጥናቱ የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቆቹን (ቅድመትምህርትና ድህረትምህርት) የአስተማማኝነት ደረጃ ለመወሰን የክሮንባክ አልፋ ዘዴ (Cronbach Alpha) ተግባራዊ ሆኗል።። በዚህም መሰረት የጽሑፍ መጠይቆቹ የአስተማማኝነት ደረጃ አስተማማኝነት (Reliability) 0.85 ሆኖ ተገኝቷል ይህም ከ0.7 በላይ ስለሆነ አስተማማኝ መሆኑ ተረጋግጧል።። የጽሑፍ መጠይቁ ለቁጥጥር ቡድኑ ያልተሰጠበት ምክንያትም የማንበብ ብልሃቶች ስልጠና ስለማይወስዱ ባልተማሩት መለካት ስለማይቻልና በዋናነት ደግሞ የጽሑፍ መጠይቁን በሚሞሉበት ጊዜ ስለብልሃቶቹ መረጃ ስለሚያገኙ በጥናቱ ውጤት ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ ያሳድራል ከሚል ስጋት ነው(አባሪ 10 እና 11ን ይመልከቱ)።።

3.6. የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎች ትክክለኛነት

ለአንድ የምርምር ስራ አገልግሎት እንዲውል የተነደፈ የመረጃ መሰብሰቢያ ዘዴ (መለኪያ) ለመሰብሰብ የታቀደውን መረጃ በታሰበው መንገድ በተቃራኒ፣ በተሟላ እና በተገቢ ሁኔታ ለመሰብሰብ እንዲያስችል የሚያመለክት ከሆነ የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያውን ትክክለኛነት ያሳያል (ያለው 2006) ።።

በዚህ ጥናታዊ ፅሁፍ መረጃ ለማሰባሰብ ያገለገሉት የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎች ትክክለኛ መሆናቸውን ለማረጋገጥ የጥናቱ አቅራቢ የተለያዩ አማራጮችን ተጠቅማለች።።

የጥናቱ አቅራቢ በጥናቱ ሂደት የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎችን ትክክለኛነት ለማረጋገጥ የተጠቀመችበት አንደኛው መንገድ ልምድ ባላቸው መምህራን ደጋግሞ ማሳየት ነው።። በጥናቱ ሂደት የጥናቱ አቅራቢ ከአማካሪው ጋር በተደጋጋሚ ጊዜ በመወያየት እና የተገኘውን ግብአት በመጠቀም የተፈለገው የጥናት ግብ እውን እንዲሆን በሚያስችል መልኩ የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎችን ለማስተካከል ጥረት አድርጋለች።።

3.6.1 የመረጃ መሰብሰብያ መሳሪያዎች አስተማማኝነት

በተመሳሳይ ደረጃ ላይ ያለን አንድ ባህሪ ወይም ነገር በአንድ አይነት መለኪያ በተደጋጋሚ በመለካት የሚገኝ ተመሳሳይ ውጤት (የውጤት ወጥነት) የመረጃ መሰብሰብያ መሳሪያውን አስተማማኝነት (የልኬታ ስህተት የሌለው መሆኑን) ያመለክታል (ያለው፡2006:202-231፤ Muijs 2004:71፡፡ እንደ Muijs (2004:73) አገላለፅ አንድን ነገር በመፈተሽ ሂደት የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎች አስተማማኝነት መደበኛ መስፈርት እንደሚያመለክተው የተሰላው አህዝ ወደ 1 በተጠጋ ቁጥር አስተማማኝነቱ ከፍ እያለ የሚመጣ ሲሆን ወደ 0 በተጠጋ ቁጥር ደግሞ አስተማማኝነቱ እየቀነሰ ይመጣል፡፡የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎች አስተማማኝነታቸው በክሮንባክ አልፋ ዘዴ (Cronbach Alpha) ቀመር ተፈትሾ የቅድመትምህርቱ የአንብቦ መረዳት ፈተና አስተማማኝነት 0.807፤ የድህረትምህርቱ የአንብቦ መረዳት ፈተና 0.856 ሆኖ ተገኝቷል፤የጽሑፍ መጠይቆቹ የአስተማማኝነት ደረጃ (Reliability) 0.85 ሆኖ ተገኝቷል ይህም ከ0.7 በላይ ስለሆነ አስተማማኝ መሆኑ ተረጋግጧል፡፡ አብዛኛውን ጊዜ የመረጃ መሰብሰቢያ አስተማማኝነት ከ 0.7 በላይ ከሆነ የተቀረፀው የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያ የጥናቱን አላማ ለማሳካት ምክንያታዊ አስተማማኝነት አለው ተብሎ ይወሰዳል፡፡

3.7. የጥናቱ ቅደም ተከተላዊ ሂደት

የዚህ ጥናት ዋና ዓላማ የማንበብ ብልህቶች አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማዳበር ያላቸውን አስተዋጽኦ መፈተሽ ሲሆን፤ አቀራረቡም በክፍል ውስጥ በመገኘት ብልህቶቹን ተግባራዊ በማድረግ ነው፡፡በመሆኑም ጥናቱ ተጀምሮ እስኪያልቅ ድረስ የሚከተሉት ተግባራት በቅደም ተከተል ተከናውነዋል፡፡

በመጀመሪያ ከትምህርት ቤቱ ርዕሰ መምህር ጋር ትውውቅ ተደርጓል ከዚያም በሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት ከሚገኝ የአስረኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መምህር ጋር ትውውቅ ከተደረገ በኋላ የተጠኘ ተማሪዎችን ከመምህሩ ጋር ወደ መማሪያ ክፍል በመሄድ ከተማሪዎቹ ጋር ትውውቅ ተደርጎ አጥኝቶ የመጣችበትን ዓላማ ተነግሯቸው በሚቀጥለው ጊዜ በተጠኘነት ቢመረጡ ሁሉም ተማሪዎች በፍቃደኝነት የጥናቱ ተሳታፊዎች እንደሚሆኑ ስምምነታቸውን ገልጸዋል፡፡ በሚቀጥለው ቀን የተጠኘ ተማሪዎችን (የሙከራና የቁጥጥር በድን) ለሚያስተምር መምህር የማንበብ ብልህቶች ስልጠና በአጥኝቶ ተሰጥቷል፡፡

በቀጣይ ቀን በትምህርት ቤቱ ውስጥ ከሚገኙ ከአስራ ሁለት ክፍሎች ውስጥ ሁለት ክፍሎች በተራ እጣ ናሙና ከተመረጡ በኋላ ቅድመ ፈተናውን ተፈትነዋል። ፈተናውን የተፈተኑት ሁለት ክፍሎች ውጤታቸው በስታትስቲክ ተሰልቶ ተቀራራቢ የእውቀት ደረጃ ላይ መሆናቸው ከታወቀ በኋላ በተራ ዕጣ ናሙና « A » ሙከራዊ « D » ደግሞ ቁጥጥር ቡድን ሆነው ተመርጠዋል። በአንብቦ መረዳት የፈተና ውጤት የእነዚህ ሁለት ቡድኖች ተቀራራቢ ባይሆን ልክ እነዚህ ቡድኖች እንደተፈተኩት ሌሎች ቡድኖች ፈተናውን እንዲፈተኑ በማድረግ ተቀራራቢ ውጤት እስኪመጣ ድረስ ፍተሻ ይደረጋል።

ከዚህም በኋላ የሙከራ ቡድኑ ተማሪዎች የማንበብ ብልሀቶቹን አስመልክቶ ቅድመ ትምህርት የጽሁፍ መጠይቅ እንዲሞሉ ተደርጓል። ከተማሪዎች የጽሁፍ መጠይቅ ምላሽ ስለ ብልሀት አጠቃቀም ግንዛቤ እንደሌላቸው ከታየ በኋላ መምህሩ በተሰጠው ስልጠና መሰረት በአስረኛ ክፍል መማሪያ መጻሕፍ ላይ ያለውን « ቋንቋ እና ህብረተሰብ » በሚል ርዕስ ስር የቀረበውን ምንባብ እንደ ምሳሌ በመውሰድ ለአራት ቀን፣ በቀን ለአንድ ሰዓት የማንበብ ብልሀት ምንነትን፣ እንዲሁም ብልሀቶቹን እነሱም፣-ደግሞ የማንበብ፣ ምስል የመከሰት፣ ሀሳብን በፍጥነት የማግኘት፣ አውድን የመጠቀም፣ ቁልፍ ቃላትን የመጠቀም፣ ማስታወሻ የመያዝ፣ የማጠቃለል፣ ምንጭ የመጠቀም እና የመተርጎም ብልሀቶችን እንዴት አድርጎ አንብቦ መረዳትን በሚማሩበት ጊዜ ተግባራዊ እንደሚያደርጉ ለሙከራው ቡድን ተማሪዎች በመምህሩ ስልጠና ተሰጥቷል። (አባሪ 2ን ይመልከቱ)።

በሙከራ ቡድን ተሳተፊ ተማሪዎች ስልጠናው በተገቢ መንገድ ከተሰጣቸው በኋላ የአንብቦ መረዳትን በክፍል ውስጥ ተግባራዊ ሲያደርጉ የነበረው ማንበብን የመማር ብልሀት አማካኝነት ነበር። ይህንንም የመማር ማስተማር ክንውን ተግባራዊ ለማድረግ መምህሩ የተጠቀመው የ Chamot (2005) ሞዴል ነው። ይህ ሞዴል ደረጃ በደረጃ ብልሀቶችን ለተማሪዎች እንዴት ማሰልጠን እንደሚቻል የሚያሳይ እንደሆነ ቀደም ሲል በተዛማጅ ጽሁፍ ተመልክተናል። በዚህ ሞዴል መምህሩ ምሳሌ በመሆን እንዴት እንደሚተገብሩ ካሳያቸው በኋላ ተግባራዊ ልምምድን እንዲያከናውኑ ሀላፊነቱን ቀስ በቀስ ለተማሪዎች ለቆላቸዋል። ስለሆነም በክፍል ውስጥ ተጠኝ ቡድኑን በማንበብ ብልሀት ያስተማሩ መምህር በመማሪያ መጻሕፍቱ ውስጥ የተካተቱ ምንባባትን እና መልመጃዎችን በመጠቀም በእያንዳንዱ ክፍለ ጊዜ የተለያዩ የአንብቦ መረዳት ትግበራዎችን ለማከናወን ስድስት ደረጃዎችን ተከትለዋል።

የመጀመሪያው ደረጃ የዝግጅት ደረጃ ሲሆን፤ በዚህ ደረጃ መምህሩ በተሰጠው የማንበብ ብልህነት ስልጠና መሰረት ተማሪዎች እየተገለገሉባቸው ያለውን የማንበብ ብልህነት በመፈተሽ የቀድሞ እውቀታቸውን የሚያስታውሱበት እና በብልህነቶቹ ዙሪያ ዝግጅት እንዲያደርጉ ተደርጓል። ሁለተኛው ደረጃ በቀጥታ ስለ ማንበብ ብልህነቶቹ ገለጻ የሚያደርግበት፤ መምህሩ ብልህነቶቹን ክፍል ውስጥ በመጠቀም ወይም ራሱ ሞዴል በመሆን ስለ ብልህነቶቹ ምንነት፣ ጠቀሜታ ገለጻ ተሰጥቷል።

ሦስተኛ ደረጃ ተማሪዎቹ ከዚህን በፊት ሲጠቀሙባቸው ያልነበሩትን ብልህነቶች የሚለማመዱበት ጊዜ በመሆኑ መምህሩ ተማሪዎች ብልህነቶቹን በነጻነት እንዲጠቀሙ የሚያበረታታበት፣ የቋንቋ አፍልቆታቸውን የሚያረጋግጥበት ነው።

አራተኛው ደረጃ ተማሪዎች ልምምድ ካደረጉ በኋላ የተጠቀሙባቸውን ብልህነቶች በፍጥነት የሚገመገሙበት፣ የሚያጠቃልሉበት ወይም ራሳቸው እንዲናገሩ አሊያም በቡድን ወይም በግል እንዲሰሩ የሚደረግበት ደረጃ ነው። አምስተኛ በመማሪያ ክፍል ውስጥ የተማሯቸውን ብልህነቶች መሰረት በማድረግ የተለያዩ ጽሁፎችን ከመማሪያ ክፍል ውጭ በማንበብ እና የአነበቡትን ለጓደኞቻቸው እንዲያነቡ በማድረግ ብልህነቶችን የተጠቀሙበት ደረጃ ነው። ስድስተኛውና የመጨረሻው የተለማመዱቸውን ብልህነቶች በተማሪዎች አንብቦ መረዳት ችሎታ ላይ ምን ያህል ለውጥ እንዳመጡ መምህሩ ለተማሪዎቹ መልመጃዎች በመስጠት ምዘና ያካሄደበት ደረጃ ነው። እስከአሁን ያየናቸው የሙከራ ቡድኑ ልምምዱን እንዲያደርጉ መምህሩ በስልጠና ወቅት ያከናወናቸው ደረጃዎች ናቸው።

በነዚህ ደረጃዎች መሰረት ለስድስት ሳምንታት በሳምንት ለሁለት ቀን የሙከራ ቡድኑን የማንበብ ብልህነት አማካኝነት «ጽናት» እና «ቅርሶች» በሚሉ ርዕሶች ልምምዱን አከናውነዋል። የመማር ማስተማር ክንውኑም በሚከተሉት መንገዶች ተግባራዊ ሆኗል።

1. የማንበብ ትምህርት « የማንበብ ብልህነት» ለተማሪዎቹ ከመቅረቡ በፊት የማነቃቅያ ጥያቄዎች (ለምሳሌ ርዕሱን በተመለከተ እንዲገምቱ) ተሰጥቷቸዋል።
2. የምንባቡ ዓላማ ምን እንደሆነ፣ አንድን ምንባብ አንብበው ለመጨረስ ምን ያህል ደቂቃ እንደሚወስድባቸው የየራሳቸውን እንዲያስቀምጡ ተደርጓል፤ ቅድመ ዝግጅት እንዲያደርጉ እና ምንባቡን ካነበቡ በኋላ ስለሚያከናውኗቸው ተግባራት አስቀድመው እንዲያቅዱ ተደርጓል።

3. ምንባቡን ከማንበባቸው በፊት በቀረቡ መወያያ ጥያቄዎች ስለ ምንባቡ በግልጽ በቡድን እንዲወያዩ እንዲሁም እንዲገምቱ ተደርጓል።

4. ተማሪዎቹ ምንባቡን አንብበው ወደ ተግባራቶቹ በሚገቡበት ወቅት ያልተረዱት ቃላት፣ አረፍተ ነገር ወይም አንቀጽ ካለ በመጠየቅ፣ ከምንባቡ ጥያቄዎች እንዲያወጡ እንዲሁም የጽሁፉን ዋና ሀሳብ ማግኘት በሚፈልጉበት ወቅት ምንባቡን ደግመው በማንበብ ተግባራቶችን ማከናወን እንዲችሉ ተደርጓል።

5. ምንባቡን በሚያነቡበት ወቅት አዳዲስ ቃላት ሲያጋጥማቸው በታላሚው ቋንቋ ትርጉም እንዲሰጡ፣ አዳዲስ ጽንሰ ሀሳቦች፣ ቃላት፣ ምሳሌዎች፣ ፈሊጦች አውድን በመጠቀምና አጠቃላይ መልዕክቱ ላይ በማተኮር እንዲመልሱ ተደርጓል።

6. በእያንዳንዱ ምንባብ ስር የተዘጋጁትን መልመጃዎች በግላቸው እንዲሞክሯቸው ተደርጓል፤ በግላቸው የሞክሯቸውን ጥያቄዎችም በጥንድ ወይም በቡድን በመሆን ከምንባቡ ጋር በማመሳከር እና ከራሳቸው እውቀት ጋር በማገናኘት እንዲለማመዱ ተደርጓል።

7. የመማር ማስተማር ክንውኑ በሶስቱ የማንበብ ትምህርት አቀራረብ (ማለትም፣ በቅድመ ንባብ፣ በንባብ ጊዜ እና በድህረ ንባብ) ሲሆን፣ ትኩረት ያደረገውም ተማሪዎቹ ትምህርታዊ ልምምዱን በማንበብ ብልህነት (ለምሳሌ፣ ደግሞ ማንበብ፣ ምስል መክሰት፣ ሀሳብን በፍጥነት ማግኘት፣ አውድን የመጠቀም፣ ማስታወሻ መያዝ ብልህነቶችን) የማንበብ ብልህነት አማካኝነት እንዲለማመዱ መንገድ በማሳየት ነው።

8. ጽሁፉ ውስጥ ያሉ ክስተቶችን በቀላል መያዝ እንዲችሉ፣ የረጅም ጊዜ ትውስታ በመፍጠር በአእምሮአቸው ውስጥ ምስል እንዲከሰቱ (ከአነበቡት ምንባብ ውስጥ የገጸባህርያቱን ሁኔታ በመጠየቅ ለምሳሌ፣ «ጽናት» የሚለውን ምንባብ እንደ ምሳሌ በመውሰድ እንዲሰሩ ተደርጓል።

9. ከዚህም ሌላ ተማሪዎቹ የግል አስተያየታቸውን እንዲሰጡ፣ አስፈላጊ የሆኑ ነገሮችን በማስታወሻ መልክ እንዲይዙ፣ ምንባቡን ከራሳቸው የህይወት ልምድ ጋር በማያያዝ የተለያዩ አስተያየቶች እንዲሰጡ፣ ራሳቸውን እንዲመዘኑ በማድረግ የንባብ ትምህርቱ ተከናውኗል።

10. በተጨማሪም ተማሪዎቹ የሚማሩትን የማንበብ ክሂል በበቂ ሁኔታ እንዲያዳብሩ ከመማሪያ ክፍል ውጪ ቤታቸውና መዝናኛ ቦታ በሚሆኑበት ወቅት በፈለጉት ርዕስ ዙርያ የተማሩትን የማንበብ ብልሀቶች በመጠቀም ልምምድ እንዲያደርጉ ተደርጓል። ለምሳሌ፣ ከአጫጭር ልቦለድ ወይም መጽሔት ውስጥ የፈለጉትን አንብበው በመምጣት፣ የአነበቡትን ነገር ጽፈው በማምጣት ከክፍል ጓደኞቻቸው ጋር ተለዋውጠው እንዲያነቡ ተደርጓል።

11. በመጨረሻም የንባብ ባህሪያቸውን በራሳቸው እንዲከታተሉ በማድረግ በምን አይነት ሁኔታ? እንዴት? ለምን? እና መቼ? ብልሀቶችን በንባብ ጊዜ መጠቀም እንዳለባቸው እንዲገነዘቡ ተደርጓል። በመማሪያ መጻፍታቸው ላይ የነበሩ አንዳንድ ብልሀቶችን (ለምሳሌ ሀሳብን በፍጥነት ማግኘት አውድን የመጠቀም፣ ማስታወሻ መያዝ እና የተዘበራረቁ ሀሳቦችን አደራጅቶ ማንበብ) እንዴት መጠቀም እንዳለባቸው ማወቃቸው እና የማያውቋቸውን አዳዲስ ብልሀቶች በዚህ አጋጣሚ ማወቃቸው ለወደፊት የተለያዩ ጽሁፎችን በሚያነቡበት ወቅት ከፍተኛ ጠቀሜታ እንደሚሰጣቸው በመንገር ተግባራዊ እንዲያደርጉ ተደርጓል።

በአጠቃላይ ትምህርታዊ ልምምዱ ከላይ በተገለጹት መንገድ መከናወኑ ተማሪዎች የማንበብ ትምህርት ተግባራትን በራሳቸው መስራት እንዲችሉ ከማድረጉም በላይ በመማሪያ ክፍል ውስጥ ለሚደረግ ውጤታማ የመማር ማስተማር ክንውን አስፈላጊ እንደሆነ ያስረዳሉ። እስከአሁን ለማየት የተሞከረው የሙከራ ቡድኑን የትምህርት አሰጣጥ ነው። ከዚህ በመቀጠል ደግሞ የቁጥጥር ቡድኑ ትምህርት አሰጣጥ በዝርዝር ቀርቧል።

የቁጥጥር ቡድኑ አንብቦ መረዳትን በክፍል ውስጥ ሲያከናውኑ የነበረው በተለመደው የማንበብ ማስተማሪያ ዘዴ ነው። ይኸውም፣ ልክ እንደ ሙከራ ቡድኑ ሁሉ የቁጥጥር ቡድኑም ትምህርት የተከናወነው በመማር መጽሀፋቸው ላይ የሚገኙ ምንባባትን እና መልመጃዎችን መሰረት በማድረግ ነው። ክንውኑም መምህሩ የቅድመ ንባብ ጥያቄዎችን በቃላቸው እንዲመልሱ እጃቸውን ያወጡትን ተማሪዎች ይጠይቃሉ። ፍቃደኛ የሆኑ ተማሪዎችም መልሱን ይመልሳሉ። ተማሪዎች የመለሱት መልስ ትክክል ካልሆነ መምህሩ እርማት ይሰጣል።

አንዳንድ ቀን መምህሩ ምንባቡን የሚያነቡ ሲሆን አብዛኛውን ጊዜ የተማሪዎችን ፍቃደኝነት በመጠየቅ እጃቸውን ያወጡት ተማሪዎች ብቻ ድምጻቸውን ከፍ አድርገው ተራ

በተራ አንቀጽ በአንቀጽ እንዲያነቡ ይደረጋል። ሌሎቹ ተማሪዎች ደግሞ የሚነበብላቸውን ምንባብ በማዳመጥ ከምንባቡ የወጡ የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን ደብተራቸው ላይ እንዲሰሩና የሰሩትን መልስ እጃቸውን እያወጡ በቃል እንዲመልሱ ተደርጓል።

ተማሪዎቹ የመለሱት መልስ ትክክል ከሆነ ያልፉታል፤ ትክክል ካልሆነ እርማት ይሰጧቸዋል። በአጠቃላይ የቁጥጥር ቡድኑ በዚህ መንገድ የአንብቦ መረዳት ትምህርትን በክፍል ውስጥ ያከናወኑ ሲሆን፤ መምህሩ ተማሪዎቹ በራሳቸው እንድያነቡ፤ ከምንባቡ የወጡ ጥያቄዎች ላይ የሚወያዩበት ጊዜ እና የተለያዩ ብልሀቶችን የሚጠቀሙበት ሁኔታ አልነበረም።

በመጨረሻም ልክ እንደ ቅድመ ንባቡ ተመሳሳይ ይዘት ያላቸው ፈተናዎች በአጥኝታ ተዘጋጅተው የጥናቱ አማካሪ እና ሁለት ልምድ ባለቸው መምህራን ከታየ በኋላ መስተካከል የሚገባው ተስተካክሎ በተመሳሳይ ሰዓት ለሁለቱም ቡድኖች (ሙከራና ቁጥጥር) መደበኛ ትምህርት ከሚሰጥበት ሰዓት ውጪ ፈተናውን ተፈትነዋል።

የሙከራው ቡድን ቅድመ እና ድህረ ልምምድ የጽሑፍ መጠይቁንም እንዲሞሉ ተደርጓል። የድህረ ልምምድ ፈተና ለጥናቱ የተመረጡ የሁለቱ ቡድን ተማሪዎች ቅድመ ልምምድ ፈተና ከመፈተናቸው በፊት የሙከራ ቡድኑ በማንበብ ብልሀቶች እንዲሁም የቁጥጥር ቡድኑ ደግሞ በተለመደው የማንበብ ማስተማሪያ ዘዴ ከ/ሀዳር 21/2013 እስከ/ጥር ስድስት ሳምንታት ትምህርታዊ ልምምዱን እንዲከታተሉ ተደርጓል። ልምምዱ ከተጠናቀቀ በኋላ ተማሪዎቹ ያመጡትን ለውጥ ለማወቅ አስፈላጊውን ጥንቃቄ በማድረግ ከተመደበው ክፍለ ጊዜ ውጪ በ 3/5/2013 ፈተናውን እንዲፈተኑት ተደርጓል። (አባሪ 6ን ይመልከቱ) በመጨረሻም የፈተናው ውጤት ልክ እንደ ቅድመ ልምምድ ፈተናው በሶስት አራሚዎች ታርሞ የውጤቱ አማካይ ተወስዶ አስተማማኝነታቸው በኮሮምባ አልፋ ዘዴ ተፈትሾ እንዲመዘገብ ተደርጓል።

3.8. የመረጃ አተናተን ዘዴ

በዚህ ጥናት ተማሪዎች ቅድመ ትምህርትና ድህረ ትምህርት የአንብቦ መረዳት ችሎታቸው ልዩነት እንዳለውና እንደሌለው ለማወቅ የአንብቦ መረዳት ፈተና ተፈትነዋል። እንዲሁም

የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ቅድመ-ትምህርትና ድህረ-ትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቅ ሞልተዋል።

ከዚያም የጥናቱ ተሳታፊ ሁለት ቡድኖች ወደ ትምህርቱ ከመግባታቸው በፊት ያላቸውን የአንብቦ መረዳት ችሎታ አቻነት ለማወቅ የተፈተኑት ቅድመ-ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና ለየቡድኖቹ በገላጭ ስታቲስቲክስ አማካይ ውጤትና መደበኛ ልይይት ተሰልቷል። በሁለቱ ቡድኖች አማካይ ውጤቶች መካከል ጉልህ ልዩነት መኖር አለመኖሩን ለማወቅ በነጻ ናሙናዎች ቴ-ቴስት (independent samples t-test) ተተንትኗል። ትምህርቱ እንደተጠናቀቀ ሁለቱ ቡድኖች የተፈተኑት ድህረ-ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና ውጤትም ለየቡድኖቹ በገላጭ ስታቲስቲክስ አማካይ ውጤትና መደበኛ ልይይት ተሰልቷል።

ቅድመ-ትምህርትና ድህረ-ትምህርት የቡድኖች ንጽጽር ባለው ክፍል ፍትነታዊ የምርምር ስልት የሚመሰረቱ ቡድኖች ፍጹም ከምርጫ መዛባት (selection bias) ነጻ ሊሆኑ ስለማይችሉ የሚገኘው ውጤት በጥንቃቄ መተርጎም አለበት። ይኸውም የሁለቱን ቡድኖች ድህረ-ትምህርት ውጤቶች ልዩነት በማየት ውጤቱን መተርጎም በቂ አይሆንም። ምክንያቱም የልዩነቱ መነሻ ከተሳታፊዎች የባህርይ ልዩነት ይሁን ካለፉበት የልምምድ ሁኔታ ልዩነት የተገኘ መሆኑን መወሰን ያስቸግራል። ስለዚህም የእያንዳንዱን ቡድን የቅድመ-ትምህርትና ድህረ-ትምህርት ውጤቶች ልዩነት በማወዳደር የውጤት ትርጓሜውን መስጠት ተገቢ ይሆናል። ለዚህም በእያንዳንዱ ቡድን በቅድመ-ትምህርትና ድህረ-ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤቶች መካከል ጉልህ ልዩነት ማሳየት አለመሳየቱን ለማነጻጸር በዳግም ልኬታ ናሙናዎች ቴ-ቴስት (Paired-samples t-test) ተተንትኗል። የሙከራው ቡድን የብልሃት አጠቃቀማቸው መሻሻል አለመሻሻሉን ለመለካት በቅድመ ትምህርትና በድህረ-ትምህርት ከቀረበው መጠይቅ የተገኘው ውጤት በዳግም ልኬት ናሙናዎች ቴ-ቴስት (Paired-samples t-test) ተተንትኗል።

ምዕራፍ አራት፣ የጥናቱ መረጃ ትንተና እና የውጤት ማብራሪያ

4.1 የፈተና ውጤት ትንተና

4.1.1 ከቅድመ እና ድህረ ፈተና የተገኘ ውጤት ትንተና

በጥናቱ ዓላማ ላይ ለመግለጽ እንደተሞከረው ይህ ጥናት የተካሄደበት ዋና ዓላማ የማንበብ ብልህትን ነጥለው ማስተማር አንብቦ የመረዳት ውጤትን ለማጎልበት ያለው ሚና ምን እንደሚመስል መመርመር ነበር። ስለሆነም የጥናቱ የትኩረት አቅጣጫ የብልህቶቹን ተግባራዊነት መፈተሽና ውጤታማነታቸውን በማረጋገጥ የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ከፍ ማድረግ ነው።

መረጃውን ለማቅረብ እና ለመተንተን እንዲያመች የጥናቱን ጥያቄ ለመመለስ የሚያስችል ከፈተና እና ከጽሁፍ መጠይቅ የተገኙ መረጃዎች ተጠቃለው አማካይ፣የካሬ ልይይት እና መደበኛ ልይይት ከወጣላቸው በኋላ በሙከራ እና በቁጥጥር ቡድን መካከል ያለው የውጤት ልዩነት ፣በቲ-ቴስት፣በቲ ዋጋ እና በቲ ሠንጠረዥ ተሰልተው ቀርበዋል። እንዲሁም የጥናቱ መላምቶች ማለትም፣ አማርኛ ሁለተኛ ቋንቋቸው የሆኑ ተማሪዎች የማንበብ ብልህቶችን በመማራቸው አንብቦ የመረዳት ችሎታቸው ላይ ለውጥ ይመጣል? ወይም አይመጣም? የማንበብ ብልህቶችን ከተማሩ በኋላ የአንብቦ መረዳት ውጤት ልዩነት በሙከራ ቡድኑ እና በቁጥጥር ቡድኑ መካከል ይኖራል? ወይም አይኖርም? እንዲሁም የማንበብ ብልህቶችን በተማሩ ተማሪዎች እና አንብቦ መረዳትን በተለምዷቸው ዘዴ በሚማሩት መካከል የአንብቦ መረዳት ልዩነት አለ? ወይም የለም? የሚሉት ተፈትሸው መረጃዎች ተብራርተው ቀርበዋል። የመጀመሪያው የትንተናው ክፍል ያተኮረው ቅድመ-ምህርት ወይም ለጥናቱ የተመረጡት የሁለት ቡድኖች ተማሪዎች በተለያዩ ዘዴዎች ምንባብን ከመማራቸው በፊት በአንብቦ መረዳት እውቀታቸው መሰረታዊ ልዩነት ያላቸው መሆን አለመሆናቸውን በመፈተሽ ላይ ነው። በዚህ መሰረት መረጃው በገላጭ ስታትስቲክስ ተተንትኖ ቀርቧል፤ ውጤቱም በሠንጠረዥ 4.1 እና 4.2 እንደሚከተለው ተብራርቷል።

ሠንጠረዥ 4.1 የቁጥጥር እና የሙከራው ቡድኖች የቅድመ ልምምድ የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤቶች ንጽጽር በገላጭ ስታትስቲክስ:-

ቡድን	የናሙና ብዛት(n)	አማካይ (mean)	ካሬ ልይይት (Variance)	መደበኛ ልይይት(SD)
የሙከራ	46	11.71	16	4.00
የቁጥጥር	46	11.8	11.28	3.36

ሠንጠረዥ 4.1 የቁጥጥርና የሙከራው ቡድኖች የቅድመ ልምምድ የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤቶችና መደበኛ ልይይቶች ያሳያል። በሰንጠረዥ ከሰፈረው መረጃ መረዳት እንደሚቻለው አማካይ ውጤቶቹ በንጽጽር ሲታዩ በቅድመ ልምምድ የአንብቦ መረዳት ችሎታ የሙከራ ቡድን (አማካይ ውጤት=11.71፣ መደበኛ ልይይት = 4) እና የቁጥጥር ቡድን (አማካይ ውጤት= 11.8፣ መደበኛ ልይይት =3.36፣ ሲሆን ይህ የሚያሳየን በቅድመ” ልምምድ ፈተና በሙከራ እና በቁጥጥር ቡድኑ መካከል ምንም ዓይነት ጉልህ የሆነ ልዩነት የለም። ወይም በሌላ አገላለጽ ወደ ጥናቱ ከመገባቱ በፊት በተደረገው ፍተሻ ሁለቱም ቡድኖች ተቀራራቢ የእውቀት ደረጃ ላይ መሆናቸውን ያስረዳሉ። ይህ ማለት ከልምምድ በፊት በሙከራ እና በቁጥጥር ቡድን መካከል በአማርኛ ቋንቋ አንብቦ የመረዳት ችሎታ ውጤት ላይ ምንም አይነት ልዩነት እንደለለ ያመለክታል፤ ይህንንም ሀሳብ Muijs (2004) የ ቲ- ስሌት ዋጋ $p > 0.05$ ከበለጠ በሁለቱ ተጠኝዎች መካከል ስታትስቲካዊ ልዩነት አለመኖሩን ያሳያል በማለት ያስረዳሉ።

ሠንጠረዥ 4.2 የሙከራ እና የቁጥጥር ቡድን የ ቲ ውጤት

ቡድን	የናሙና ብዛት	አማካይ ውጤት	መደበኛ ልዩይት	የነፃነት ደረጃ	የቲ ሠንጠረዥ ዋጋ	የቲስሌት ዋጋ	ጉልህ ልዩነት
የሙከራ ቡድን	46	11.71	4.00	90	1.99	0.15	.00
የቁጥጥር ቡድን	46	11.8	3.36				

ሠንጠረዥ 4.2 እንዲያመለክተው በቅድመ ልምምድ የተገኘው የ «T» ዋጋ 0.15 ሲሆን፤ ከ 0.05 የበለጠ ሆኗል፤ ስለሆነም ከልምምድ በፊት በተደረገው ፍተሻ በሙከራ እና በቁጥጥር ቡድን መካከል ምንም ዓይነት የአንብቦ መረዳት ችሎታ ልዩነት አልነበረም ወይም ሙከራና ቁጥጥር ተብለው በዕጣ በተመደቡት ቡድን መካከል የችሎታ ልዩነት ያለመኖሩን ያመለክታል። ሠንጠረዥ 4.2 በቁጥጥሩና በሙከራው ቡድኖች የቅድመ ትምህርት የአንብቦ መረዳት አማካይ ውጤቶች መካከል ጉልህ ልዩነት አለመኖሩን ያሳያል። መረጃው በነጻ ናሙናዎች ቲ-ቴስት ተሰልቶ በሁለቱም ቡድኖች አማካይ ውጤቶች መካከል ጉልህ ልዩነት አለመኖሩን ውጤቱ ($t = 1.99$, $df = 90$, አሳይቷል። ይህም ሁለቱ ቡድኖች በተለያዩ ዘዴዎች ከመማራቸው በፊት በአንብቦ መረዳት እውቀታቸው መሰረታዊ ልዩነት እንደሌላቸው ያሳያል። የመጀመሪያ መላምቱ «ከማንበብ ብልሃቶች ስልጠና በኋላ በሙከራ ቡድንና በቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች መካከል ጉልህ የአንብቦ መረዳት ልዩነት አይኖርም» የሚል ነበር። ጥያቄውን ለመመለስና መላምቱን ለመፈተሽ መረጃው በገላጭና በድምዳሜያዊ ስታትስቲክስ ተተንትኗል። ውጤቱም በሠንጠረዥ 4.3 እና 4.4 ተመልክቷል።

ሠንጠረዥ 4.3 የሙከራ ቡድን ቅድመ ልምምድ እና ድህረ ልምምድ ውጤት

የፈተና ዓይነት	የናሙና ብዛት(n)	አማካይ (mean)	የካሬ ልይይት(Variance)	መደበኛ ልይይት(SD)
ቅድመ ልምምድ	46	11.71	16	4.00
ድህረ ልምምድ	46	17.76	11.49	3.39

ሠንጠረዥ 4.3 የሚያሳየን በሙከራ ቡድን ቅድመ ልምምድ እና ድህረ ልምምድ መካከል የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ የውጤት ለውጥ መኖር አለመኖሩን ነው። ስሌቱ እንደሚያስረዳን የሙከራ ቡድን ቅድመ ልምምድ ፈተና (አማካይ = 11.71 ፣ መደበኛ ልይይት = 4.00) ሲሆን፣ ድህረ ልምምድ ፈተናው ደግሞ (አማካይ = 17.76፣ መደበኛ ልይይት = 3.39) በመጨመር ጉልህ ልዩነት አሳይቷል። የትንተናውን ውጤት መሰረት በማድረግም «ከማንበብ ብልሃቶቹ ስልጠና በኋላ በሙከራ ቡድንና በቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች መካከል ጉልህ የሆነ የአንብቦ መረዳት እውቀት ልዩነት ይኖራል?» የሚለው የጥናቱ መሰረታዊ ጥያቄ አወንታዊ መልስ አግኝቷል። እንዲሁም «ከማንበብ ብልሃቶቹ ስልጠና በኋላ በሙከራ ቡድንና በቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች መካከል ጉልህ የአንብቦ መረዳት እውቀት ልዩነት አይኖርም» የሚለው አልቦ መላምት ውድቅ ሲሆን፣ በአንጻሩ ደግሞ «ከማንበብ ብልሃቶቹ ስልጠና በኋላ በሙከራ ቡድንና በቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች መካከል ጉልህ የአንብቦ መረዳት እውቀት ልዩነት አለ» የሚለው ተለዋጭ መላምት ተቀባይነት አግኝቷል።

ከድህረትምህርቱ የአንብቦ መረዳት ፈተና በተገኘው ውጤት መሰረት የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ከማንበብ ብልሃቶቹ ስልጠና በኋላ የአንብቦ መረዳት እውቀታቸው ለውጥ አሳይቷል፤ በፈተና የተገኘውን ውጤት ተገቢነት ለማረጋገጥም በጽሑፍ መጠይቅ ከተገኘው ውጤት ጋር ተነጻጽሯል። በዚህ መሰረት ከድህረትምህርቱ የጽሑፍ መጠይቅ በተገኘ ውጤት መሰረት የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ብልሃቶቹን በክፍል ውስጥ ነጥለው ከተማሩ በኋላ አጠቃቀማቸው ለውጥ አሳይቷል። ይህም በክፍል ውስጥ የተማሯቸው ብልሃቶች የድህረትምህርት ፈተና ውጤታቸው ከቅድመ ትምህርቱ ፈተና ውጤት ጉልህ

ልዩነት እንዲኖረው አወንታዊ ተጽዕኖ እንዳለው በግልጽ ያሳያል። ይህም የተማሪዎች የአንብቦ መረዳት እውቀታቸው መሻሻል በርግጥም በክፍል ውስጥ የተማሯቸውን ብልሃቶች በመጠቀማቸው ምክንያት መሆኑን አመለክቷል።

ይህንንም ይበልጥ ለማረጋገጥ እያንዳንዱ ቡድን በቅድመትምህርትና ድህረትምህርት ያስመዘገበውን የአንብቦ መረዳት ፈተና ውጤት በማነጻጸር መፈተሽ ያስፈልጋል። በዚህ መሰረት የሙከራ ቡድኑ በቅድመትምህርትና በድህረትምህርት

የአንብቦ መረዳት ፈተና ውጤቶች መካከል ልዩነት ማሳየት አለመሳየቱን ለማወቅ በተደረገው ፍተሻ የተገኘው ውጤት እንደሚከተለው በሠንጠረዥ 4.5 እና 4.6 ተመልክቷል።

ሠንጠረዥ 4.4 የሙከራ ቡድን ቅድመ ልምምድ እና ድህረ ልምምድ የ ቲ ልኬት-ትንተና

የፈተና አይነት	የናሙና ብዛት(n)	አማካይ (mean)	መደበኛ ልይይት(SD)	የነፃነት ደረጃ	የቲ ሠንጠረዥ	የቲስሌት ዋጋ	ጉልህ ልዩነት
ቅድመ ልምምድ	46	11.71	4.00	45	2.201	19.06	አለው
ድህረ ልምምድ	46	17.76	3.39				

ከሠንጠረዥ 4.4 የምንረዳው በሙከራ ቡድን ቅድመና ድህረ አንብቦ የመረዳት ፈተና መካከል አማካይ የሆነ ልዩነት መኖር አለመኖሩን በጥንድ ቲ-ቴስት ናሙና (Paired Sample t-test) ማረጋገጥ ነው። በመሆኑም ከሰንጠረዥ መረዳት እንድተቻለው የቅድመ ልምምድ ሙከራ ቡድኑ ከድህረ ልምምድ ሙከራ ቡድኑ በአንብቦ መረዳት ትምህርት ፈተና ጉልህ የሆነ ልዩነት እንዳመጣ ነው። ይህንንም በስታስቲካዊ ስሌት ስንመለከት :- የ ቲ ስላት ዋጋ 19.06 ሲሆን 45 የነፃነት ደረጃ (Degree of freedom) ፣ $P < 0.05$ (ባለ ሁለት ጫፍ) ነው። የተገኘው የ P ዋጋ .00 ሲሆን ከ 0.05 ያነሰ በመሆኑ እንዲሁም ቅድመ ልምምድ (አማካይ =11.71 ፣4.00 መደበኛ ልይይት =17.93) ከድህረ ልምምድ (አማካይ =17.76, መደበኛ ልይይት =3.39) ጋር ሲነጻጸር ጉልህ የሆነ ልዩነት አለው።

ሠንጠረዥ 4:5 የቁጥጥር ቡድን ቅድመ እና ድህረ ፈተና ውጤት

የፈተና አይነት	የናሙና ብዛት	አማካይ	የካሬ ልይይት	መደበኛ ልይይት
ቅድመ ፈተና	46	11.8	11.28	3.36
ድህረ ፈተና	46	12.43	11.62	3.63

በሠንጠረዥ 4.5 እንደተገለጸው የቁጥጥር ቡድን ቅድመ ፈተና አማካይ ውጤት 11.8 እና የድህረ ፈተና ውጤት 12.43 ይሆናል። ይህም የሚያመለክተው የቁጥጥር ቡድን በቅድመ ትምህርት ፈተና ከድህረ ፈተና ውጤት ልዩነት ያለማሳየቱን ይገልጻል። በቡድኖቹ መካከል የአማካይ ውጤት ከፍተኛ ልዩነት ባይኖርም የአማካይ ውጤቱን ብቻ በማየት ጉልህ ልዩነት አላቸው ወይም የላቸውም ብለን መወሰን አንችልም። ስለዚህ የ ቲ ሠንጠረዥና የ ቲ ዋጋን እንመለከታለን።

በሠንጠረዥ 4.6 የቁጥጥር ቡድን ቅድመ ትምህርትና ድህረ ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤቶች ንጽጽር በዳግም ልኬታ ናሙናዎች ቲ-ቴስት

የፈተና ዓይነት	ናሙና	አማካይ mean	መደበኛ ልይይት(SD)	የነፃነት ደረጃ (df)	ቲ ሠንጠረዥ	የቲ ዋጋ	ውጤት
ቅድመ ፈተና	46	11.8	3.36	45	2.25	2.021	ጉልህ ልዩነት የለውም
ድህረ ፈተና	46	12.43	3.63				

ሠንጠረዥ 4.6 በቁጥጥር ቡድኑ በቅድመ ትምህርትና ድህረ ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤቶች መካከል ያለውን ልዩነት የጉልህነት ደረጃ ያሳያል። መረጃው በቲ ሠንጠረዥ እና በቲ-ዋጋ ተሰልቶ በቅድመ ትምህርቱና በድህረ ትምህርቱ ፈተና አማካይ ውጤቶች መካከል ጉልህ ልዩነት አለመኖሩን ውጤቱ (ቲ ዋጋ= 2.021, ቲሠንጠረዥ=2.25, df= 45,) አሳይቷል።

ከዚህም የቁጥጥር ቡድኑ ተማሪዎች በተለመደው ዘዴ ከተማሩ በኋላ በአንብቦ መረዳት ችሎታቸው ጉልህ ለውጥ እንዳላመጡ መረዳት ተችሏል። ይህም ቀደም ሲል በነጻ

ናሙናዎች ቲ- ቴስት የተገኘው ውጤት የሙከራው ቡድን ድህረ ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤት ከቁጥጥር ቡድኑ እንደበለጠ የሚያሳየውን ያረጋግጣል።

ሠንጠረዥ 4.7 የቁጥጥርና የሙከራ ቡድን ድህረ ፈተና ውጤት

ቡድን	የናሙና ብዛት(n)	አማካይ (mean)	የካሬ ልዩይት (variance)	መደበኛ ልዩይት(SD)
የሙከራ ቡድን	46	17.76	11.28	3.36
የቁጥጥር ቡድን	46	12.43	13.21	3.63

በሠንጠረዥ 4.7 እንደተገለጸው የቁጥጥር ቡድን አማካይ ውጤት 12.43 እና የሙከራ ቡድን አማካይ ውጤት 17.76 ይሆናል።ይህም የሚያመለክተው የሙከራው ቡድን በድህረ ትምህርት ፈተና ከቁጥጥር ቡድን ድህረ ፈተና ውጤት ከፍተኛ ልዩነት ማሳየቱን ይገልጻል።በቡድኖቹ መካከል የአማካይ ውጤት ከፍተኛ ልዩነት ቢኖርም የአማካይ ውጤቱን ብቻ በማየት ጉልህ ልዩነት አላቸው ወይም የላቸውም ብለን መወሰን አንችልም።ስለዚህ የ ቲ ሠንጠረዥና የ ቲ ዋጋን እናያለን።

ሠንጠረዥ 4.8 የቁጥጥርና የሙከራ ቡድን ድህረ ፈተና የ “ቲ” ቴስት ትንተና

ቡድን	የናሙና ብዛት	አማካይ	መደበኛ ልዩይት	የነጻነት ደረጃ	የ ቲ ሠንጠረዥ	የቲ ዋጋ	ውጤት
የሙከራ ቡድን	46	17.76	3-36	90	1.99	5.81	ጉልህ ልዩነት አለው
የቁጥጥር ቡድን	46	12.43	4.00				

በቁጥጥርና በሙከራው ቡድኖች የድህረ ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤቶች መካከል ያለውን ልዩነት የጉልህነት ደረጃ ያሳያል።የቲ ዋጋ የቲ ሠንጠረዥን ከበለጠ በሁለቱ ቡድን መካከል ጉልህ ልዩነት አለው እንላልን።በዚህም መሰረት መረጃው በነጻ ናሙናዎች ቲ-ቴስት ተሰልቶ በሁለቱ ቡድኖች አማካይ ውጤቶች መካከል ጉልህ ልዩነት መኖሩን ውጤቱ (የቲ ዋጋ =5.81, የነጻነት ደረጃ=90, የቲ ሠንጠረዥ 1.99) አሳይቷል።ይህም የሚያሳየው የማንበብ ብልሃቶችን በግልጽ የተማሩት የሙከራው ቡድን ተማሪዎች በተለመደው ማስተማርያ ዘዴ ከተማሩት የቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች የአንብቦ

መረዳት ጉልህ ልዩነት ያለው መሆኑን ነው። ከዚህም ብልሃቶችን ነጥለው ማስተማር ከተለመደው የማስተማሪያ ዘዴ በበለጠ ሁኔታ የተማሪዎችን የአንብቦ መረዳት ለማዳበር የሚያስችል መሆኑን መረዳት ይቻላል።

የትንተናውን ውጤት መሰረት በማድረግም «የማንበብ ብልሃቶቹ ከስልጠና በኋላ በሙከራ ቡድንና በቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች መካከል ጉልህ የሆነ የአንብቦ መረዳት ልዩነት ይኖራል?» የሚለው የጥናቱ መሰረታዊ ጥያቄ አወንታዊ መልስ አግኝቷል። እንዲሁም «የማንበብ ብልህነት ከስልጠና በኋላ በሙከራ ቡድንና በቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች መካከል ጉልህ የአንብቦ መረዳት ልዩነት አይኖርም» የሚለው አልቦ መላምት ውድቅ ሲሆን፤ በአንጻሩ ደግሞ «ከማንበብ ብልህነት ስልጠና በኋላ በሙከራ ቡድንና በቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች መካከል ጉልህ የአንብቦ መረዳት ልዩነት አለ» የሚለው ተለዋጭ መላምት ተቀባይነት አግኝቷል።

ከድህረትምህርቱ የአንብቦ መረዳት ፈተና በተገኘው ውጤት መሰረት የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ከማንበብ ብልሃቶቹ ስልጠና በኋላ የአንብቦ መረዳት እውቀታቸው ለውጥ አሳይቷል፤ በፈተና የተገኘውን ውጤት ተገቢነት ለማረጋገጥም በጽሑፍ መጠይቅ ከተገኘው ውጤት ጋር ተነጻጽሯል። በዚህ መሰረት ከድህረትምህርቱ የጽሑፍ መጠይቅ በተገኘ ውጤት መሰረት የሙከራው ቡድን ተማሪዎች የማንበብ ብልሃቶቹን በክፍል ውስጥ ነጥለው ከተማሩ በኋላ አጠቃቀማቸው ለውጥ አሳይቷል።

ይህም በክፍል ውስጥ የተማሯቸው ብልሃቶች የድህረትምህርት ፈተና ውጤታቸው ከቅድመ ትምህርቱ ፈተና ውጤት ጉልህ ልዩነት እንዲኖረው አወንታዊ ተጽዕኖ እንዳለው በግልጽ ያሳያል። ይህም የተማሪዎች የአንብቦ መረዳት እውቀታቸው መሻሻል በርግጥም በክፍል ውስጥ የተማሯቸውን ብልሃቶች በመጠቀማቸው ምክንያት መሆኑን አመለክቷል።

ይህንንም ይበልጥ ለማረጋገጥ እያንዳንዱ ቡድን በቅድመትምህርትና ድህረትምህርት ያስመዘገበውን የአንብቦ መረዳት ፈተና ውጤት በማነጻጸር መፈተሽ ያስፈልጋል። በዚህ መሰረት የሙከራ ቡድኑ በቅድመትምህርትና በድህረትምህርት የጽሑፍ መጠይቅ ውጤቶች መካከል ልዩነት ማሳየት አለማሳየቱን ለማወቅ በተደረገው ፍተሻ የተገኘው ውጤት እንደሚከተለው በሠንጠረዥ ተመልክቷል።

4.2 ከቅድመና ድህረ ትምህርት የጽሁፍ መጠይቅ የተገኙ መረጃዎች ትንተና የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሁፍ መጠይቁ ዋና ዓላማ የሙከራው ቡድን ተማሪዎች የማንበብ ብልሃቶችን ነጥለው ከመሰልጠናቸው በፊትና ከስልጠናው በኋላ የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀማቸው በምን ደረጃ ላይ እንደሚገኝና በድህረትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና የሚገኘው ውጤት በርግጥም ስልጠናው የተማሪዎቹን የብልሃት አጠቃቀም በማሻሻሉ የተገኘ መሆኑን ወይም የስልጠናውን ውጤታማነት ለማወቅ ነው። በዚህም መሰረት የድህረትምህርቱ እና የቅድመ ትምህርት የሙከራው ቡድን የጽሁፍ መጠይቅ ውጤት እንደሚከተለው ተተንትኗል።

ሠንጠረዥ 4.9:-የሙከራው ቡድን የቅድመትምህርትና ድህረትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም የጽሁፍ መጠይቆቹ አማካይ ውጤት ንጽጽር በገላጭ ስታትስቲክስ

የጽሁፍ መጠይቅ	ናሙና (n)	አማካይ ውጤት (mean)	ካሬ ልይይት (variance)	መደበኛ ልይይት(SD)
ቅድመ ትምህርት	46	2.564	1.072	1.15
ድህረ ትምህርት	46	4.616	0.854	0.73

ሠንጠረዥ 4.9 የሙከራውን ቡድን የቅድመትምህርትና ድህረትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም የጽሁፍ መጠይቅ አማካይ ውጤቶችና መደበኛ ልይይቶች ያሳያል። በሠንጠረዥ ከሰፈረው መረጃ መረዳት እንደሚቻለውም የድህረትምህርቱ የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም አማካይ ውጤት (4.616) ከቅድመትምህርቱ የጽሁፍ መጠይቅ አማካይ ውጤት (2.564) በ (2.052) በልጦ ተስተውሏል። ይህም ሦስተኛው የጥናቱ መላምት ተማሪዎች የማንበብ ብልህትን ሳይማሩ እና ከተማሩ በኋላ የአንብቦ መረዳት እና የማንበብ ብልሃት አጠቃቀም ልዩነት አለ፤ የሚለው አወንታዊ ምላሽ ሲያገኝ የማንበብ ብልሃት አጠቃቀም ልዩነት የለም፤ የሚለው አልቦ መላምት ውድቅ ሆኗል።

እንዲሁም የሙከራው ቡድን ድህረትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም የጽሁፍ መጠይቅ መደበኛ ልይይት (0.73) ከቅድመትምህርቱ የጽሁፍ መጠይቅ መደበኛ ልይይት (1.15) በ0.42 በልጦ ልዩነት አሳይቷል። ይህም ከትምህርቱ በኋላ የተማሪዎች የማንበብ ብልሃቶች የጽሁፍ መጠይቅ ውጤት ከአማካዩ ያለው ርቀት እየጠበበ መሄዱን ያሳያል። ከላይ በቀረበው ትንተና የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ድህረትምህርት የማንበብ ብልሃቶች

አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቅ አማካይ ውጤት ከቅድመትምህርቱ የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም አማካይ ውጤት በ 2.502 እንደበለጠ ውጤቱ አሳይቷል።

በመካከላቸው ስላለው ልዩነት የጉልህነት ደረጃ እርግጠኛ ለመሆን ግን ድምዳሜያዊ ስታቲስቲክስ መጠቀም ስለሚያስፈልግ በሠንጠኝ 4.10 እንደተመለከተው የዳግም ልኬታ ናሙናዎች ቲ-ቴስት ተግባራዊ ሆኗል።

ሠንጠረዥ 4.10:-የሙከራው ቡድን ቅድመትምህርትና ድህረትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቆቹ አማካይ ውጤት ልዩነት በዳግም ልኬታ ናሙናዎች ቲ-ቴስት

የጽሁፍ መጠየቅ	ናሙና (n)	አማካይ (mean)	መደበኛ ልይይት(std)	የነፃነት ደረጃ(df)	የቲ ዋጋ	የጉልህነት ደረጃ
ቅድመ ትምህርት	46	2.564	1.15	45	2.021	0.02
ድህረ ትምህርት	46	4.616	0.73			

P<0.05

ሠንጠረዥ 4.10 በሙከራው ቡድኑ የቅድመትምህርትና ድህረትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም አማካይ ውጤት መካከል ያለውን ልዩነት የጉልህነት ደረጃ ያሳያል። መረጃው በዳግም ልኬታ ናሙናዎች ቲ-ቴስት ተሰልቶ በቅድመትምህርቱና በድህረትምህርቱ የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም አማካይ ውጤቶች መካከል ጉልህ ልዩነት መኖሩን ውጤቱ (t= 2.021, df= 45, p= .002) አሳይቷል። ይህም የሚያሳየው የሙከራው ቡድኑ ተማሪዎች የማንበብ ብልሃቶችን ነጥለው ከተማሩ በኋላ ከስልጠናው በፊት ከነበራቸው የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም ችሎታቸው ጉልህ ልዩነት ማሳየቱን ነው። ከዚህም የማንበብ ብልሃቶችን ነጥለው ማሰልጠን የተማሪዎችን የብልሃት አጠቃቀም ለማሳደግ የሚያስችል መሆኑን መረዳት ይቻላል። በዚህም መሰረት የልዩነቱ የጥንካሬ ደረጃ ተሰልቶ 0.02 (Cohen's d = 0.02) ሆኖ ተገኝቷል። ይህም የልዩነቱ የጥንካሬ ደረጃ «መካከለኛ» (moderate) መሆኑን ያሳያል።

የትንተናውን ውጤት መሰረት በማድረግም «ከማንበብ ብልሃቶቹ ስልጠና በኋላ የሙከራው ቡድን ተማሪዎች በአንብቦ መረዳት ሂደት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም ችሎታ ከስልጠናው በፊት ከነበራቸው ጉልህ ልዩነት ያሳያል?» የሚለው ጥያቄ አወንታዊ መልስ አግኝቷል። እንዲሁም «ከማንበብ ብልሃቶቹ ስልጠና በኋላ የሙከራ ቡድን ተማሪዎች የማን በብ ብልሃቶች አጠቃቀም ችሎታ ከትምህርቱ በፊት ከነበራቸው ጉልህ ልዩነት አያሳይም» የሚለው አልቦ መላምት ውድቅ ሲሆን በአንጻሩ ደግሞ «ከማንበብ ብልሃቶቹ ስልጠና በኋላ የሙከራ ቡድን ተማሪዎች በአንብቦ መረዳት ሂደት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም ችሎታ ከስልጠናው በፊት ከነበራቸው ጉልህ ልዩነት ያሳያል» የሚለው ተለዋጭ መላምት ተቀባይነት አግኝቷል። የትንተናውን ውጤት መሰረት በማድረግም «ተማሪዎች የማንበብ ብልሃትን ሳይማሩ እና ከተማሩ በኋላ በሙከራ ቡድኑ እና በቁጥጥር ቡድኑ መካከል የጎላ የአንብቦ መረዳት ችሎታ ልዩነት አለ?» የሚለው የጥናቱ መሰረታዊ ጥያቄ አወንታዊ መልስ አግኝቷል። ምክንያቱም በድህረት-ምህርት በሙከራ ቡድን እና በቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች መካከል የአንብቦ መረዳት ፈተና ውጤት ጉልህ ልዩነት አሳይቷል። በመሆኑም «ተማሪዎች የማንበብ ብልሃትን ሳይማሩ እና ከተማሩ በኋላ በሙከራ ቡድኑ እና በቁጥጥር ቡድኑ መካከል የአንብቦ መረዳት ችሎታ ልዩነት የለም?» የሚለው የጥናቱ ተለዋጭ መላምት ውድቅ ሆኗል። ይህንንም በማመልከት የተማሪዎች የብልሃት አጠቃቀም ችሎታ በጨመረ ቁጥር የአንብቦ መረዳት ችሎታም ይጨምራል። በተቃራኒው ደግሞ ብልሃቶችን በተገቢ መንገድ አለመጠቀም ዝቅተኛ ውጤት ከማስመዘገብ ጋር እንደሚዛመድ ለማየት ተችሏል። ከላይ ከተጠቀሰው አኳያ በአማርኛ ቋንቋ ትምህርት አውድ ብልሃቶችን ነጥለው በተማሩ ተማሪዎች አጠቃላይ የብልሃት አጠቃቀምና የአንብቦ መረዳት ውጤት ምን ዓይነት ተዛምዶ እንዳለው ወይም ብልሃቶችን ነጥለው ማስተማር የብልሃት አጠቃቀም ችሎታንና የአንብቦ መረዳት ውጤትን ለማዛመድ ያለውን አስተዋጽኦ ለመፈተሽ ተሞክሯል። በፍተሻውም የተማሪዎቹን የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም ለመፈተሽ የቀረበው የድህረት-ምህርት የጽሑፍ መጠይቅ ውጤት ከቡድኑ ድህረት-ምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና ውጤት ጋር በማጣመር ተተንትኗል።

4.3 የጥናቱ የውጤት ማብራሪያ

በዚህ የጥናቱ ክፍል የጥናቱ መረጃ ውጤት ባመለከተው ግኝት መሰረት የውጤት ማብራሪያ የተሰጠ ሲሆን በዚህም የቀረበው መላምት አማራጭ ወይም ውድቅ መሆኑ የታየበት ነው። መላምቶችን ለመፈተሽም መረጃዎቹ በአንብቦ መረዳት ፈተናና በጽሑፍ መጠይቅ የመረጃ መሰብሰቢያ ዘዴዎች ቅድመትምህርትና ድህረትምህርት ተሰብስበው በነጻና ሙናዎች ቲ-ቴስት፣ በዳግምልኬት ሙናዎች ቲ-ቴስትና በነጻ ሙናዎች ቲ-ቴስት የልዩነት ጉልህነት እና የልዩነት የጥንካሬ ደረጃ ደግሞ በድህረ ትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም ውጤትና ድህረ ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤት መካከል ያለውን የተዛምዶ መጠን ለመለካት አገልግሏል።

የመጀመሪያው የጥናቱ አልቦ መላምት «ተማሪዎች አንብቦ መረዳትን የማንበብ ብልሃት በመጠቀም መማራቸው በተማሪዎች አንብቦ መረዳት ውጤት ላይ ለውጥ አያመጣም»። የሚል ነበር፤ መላምቱን ለመፈተሽም መረጃው በገላጭና በድምዳሜያዊ ስታቲስቲክስ በነጻና ሙናዎች ቲ-ቴስት ተተንትኗል።

መረጃው ተተንትኖ የተገኘው ውጤት እንዳሳየውም፣ የማንበብ ብልሃቶቹን በግልጽ የተማሩት የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ድህረትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤት(17.76) በመሆን በተለመደው የአንብቦ መረዳት ማስተማሪያ ዘዴ ከተማሩት የቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች ድህረትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤት(11.71)በመሆን በ(6.05) በልጦ ልዩነት አሳይቷል (ሠንጠረዥ 4. 3)። ልዩነቱም ጉልህና መካከለኛ መሆኑ በስታስቲካዊ ስሌት ቲ ስሌት ዋጋ 19.06 ሲሆን ከ 0.05 ያነሰ በመሆኑ ጉልህ ልዩነት ማሳየቱ ተረጋግጧል (ሠንጠረዥ 4.4) ። ከዚህም የተለያዩ የማንበብ ብልሃቶችን በክፍል ውስጥ በግልጽ ማሰልጠን የአስረኛ ክፍል አማርኛን እንደ ሁለተኛ ቋንቋ የሚማሩ ተማሪዎችን የአንብቦ መረዳት ችሎታ ለማዳበር ያለው አስተዋጽኦ ተፈትሾ አወንታዊ እንደሆነ ለመረዳት ተችሏል።

ከዚህ ውጤት ተነስቶም በአማርኛ ቋንቋ ትምህርት የማንበብ ብልሃቶችን በክፍል ውስጥ ነጥለው ማሰልጠን ከተለመደው የአንብቦ መረዳት ማስተማሪያ ዘዴ በተለየ ወይም በተሻለ ሁኔታ በተማሪዎች የአንብቦ መረዳት ውጤት ላይ ጉልህ የሆነ መሻሻል አሳይቷል ማለት ይቻላል። ይህ ልዩነት የተፈጠረው የሙከራ ቡድኑ ተማሪዎች በማንበብ ብልሃቶች በታገዘ

ትምህርት የአንብቦ መረዳት እውቀታቸውን መቼና እንዴት አቀናጅተው መጠቀም እንደሚችሉ ተግባራዊ ግንዛቤ በማግኘታቸው ሊሆን ይችላል።

ሁለተኛው በጥናቱ የተፈተሽ አልቦ መላምት «የማንበብ ብልህቶችን በተማሩ ተማሪዎች እና በተለምዷቸው ዘዴ በሚማሩት መካከል የአንብቦ መረዳት ልዩነት የለም»። የሚል ነበር፤ ይህንንም ለመገንዘብ መረጃው በነጻ ናሙናዎች ቲ ቴስት ስታትስቲክስ በዳግም ልኬታ ናሙናዎች ቲ-ቴስት ተተንትኗል። መረጃው ተተንትኖ የተገኘው ውጤት እንዳሳየው፣ የማንበብ ብልህቶችን ነጥለው የተማሩት የሙከራው ቡድን ተማሪዎች የአንብቦ መረዳት አማካይ ውጤት(17.76) በተለምዷቸው ዘዴ ከተማሩት የቁጥጥር ቡድን የአንብቦ መረዳት አማካይ ውጤት(12.4) በመሆን በልጦ ልዩነት አሳይቷል(ሠንጠረዥ 4.7) ። ልዩነቱም ጉልህ መሆኑ የቲ ሠንጠረዥ ዋጋ (1.99)በመሆን ጉልህ ልዩነት መኖሩ ተረጋግጧል(ሠንጠረዥ 4.8) ። ከዚህም ውጤት ብልህቶችን ነጥለው ማስተማር ከተለመደው ማስተማር ዘዴ በበለጠ ሁኔታ የተማሪዎችን የአንብቦ መረዳት ለማዳበር የሚያስችል መሆኑን መረዳት ይቻላል። የትንተናውን ውጤት መሰረት በማድረግም «የማንበብ ብልህቶቹ ከስልጠና በኋላ በሙከራ ቡድንና በቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች መካከል ጉልህ የሆነ የአንብቦ መረዳት ልዩነት ይኖራል?» የሚለው የጥናቱ መላምት አወንታዊ መልስ አግኝቷል።

ሦስተኛው የጥናቱ አልቦ መላምት «ተማሪዎች የማንበብ ብልህትን ሳይማሩ እና ከተማሩ በኋላ የአንብቦ መረዳት ልዩነት እና የማንበብ ብልህት አጠቃቀም ልዩነት የለም»። የሚል ሲሆን በቅድመ ልምምድ እና በድህረ ልምምድ መካከል የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤት(11.71፣ መደበኛ ልይይት 4:00) ድህረ ልምምድ ፈተናው ደግሞ (አማካይ 17.76፣ መደበኛ ልይይት 3.39) በመጨመር ጉልህ ልዩነት አሳይቷል። ከድህረትምህርቱ የአንብቦ መረዳት ፈተና በተገኘው ውጤት መሰረት የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ከማንበብ ብልህቶቹ ስልጠና በኋላ የአንብቦ መረዳት እውቀታቸው ለውጥ አሳይቷል፤ በፈተና የተገኘውን ውጤት ተገቢነት ለማረጋገጥም በጽሑፍ መጠይቅ ከተገኘው ውጤት ጋር ተነጻጽሯል። በዚህ መሰረት ከድህረትምህርቱ የጽሑፍ መጠይቅ በተገኘ ውጤት መሰረት የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ብልህቶቹን በክፍል ውስጥ ነጥለው ከተማሩ በኋላ አጠቃቀማቸው ለውጥ አሳይቷል። ይህም በክፍል ውስጥ የተማሯቸው ብልህቶች የድህረትምህርት ፈተና ውጤታቸው ከቅድመ ትምህርቱ ፈተና ውጤት ጉልህ ልዩነት

እንዲኖረው አወንታዊ ተጽዕኖ እንዳለው በግልጽ ያሳያል። ይህም የተማሪዎች የአንብቦ መረዳት እውቀታቸው መሻሻል በርግጥም በክፍል ውስጥ የተማሯቸውን ብልሃቶች በመጠቀማቸው ምክንያት መሆኑን አመልክቷል።

በአጠቃላይ የዚህ ጥናታዊ ዕውቀት ውጤት እንዳንፀባረቀው የማንበብ ብልሃቶችን የሠለጠኑ የሙከራ ቡድን ተማሪዎች አንብቦ የመረዳት ብቃታቸው እንዲጎለብት ከፍተኛ አስተዋፆ እንዳለው አመልክቷል። የማንበብ ብልሃት ተማሪዎች በማንበብ ሂደት የገጠማቸውን ችግር በመቅረፍ አንብቦ የመረዳት ብቃታቸውን ለማጎልበት የሚጠቀሙበት ሁነኛ መንገድ በመሆኑ የሙከራ ቡድን ተማሪዎች ከቅድመ ልምምድ በተሻለ ድህረ ልምምድ ጉልህ በሆነ የአጠቃቀም ደረጃ በመጠቀማቸው አንብቦ የመረዳት ውጤታቸው ጎልብቷል።

ምዕራፍ አምስት፣ ማጠቃለያ እና አስተያየት

5.1 ማጠቃለያ

የጥናታዊ ጽሁፉ አብይ ዓላማ የማንበብ ብልሃትን ነጥለው ማስተማር አንብቦ የመረዳት ውጤትን ለማሳልበት ያለው ሚና ምን እንደሚመስል መመርመር እንደሆነ በምዕራፍ አንድ ተጠቅሷል። ብልሃቶችን ተግባራዊ ለማድረግም የማንበብ ብልሃቶች ስልጠና ለሙከራው ቡድን በመስጠት፣ በመማሪያ ክፍል ውስጥ ቅድመ እና ድህረ ስልጠና በደረጃቸው የሚመጥን ምንባባትና መልመጃዎች በመጠቀም ብልሃቶቹ ያላቸውን ተተግባራዊነትና ውጤታማነት እንዲፈተሹ ተደርጓል።

5.2 በጥናቱ የተፈተሹ የምርምሩ መላምቶች፡-

አማራጭ መላምት (H1)

ተማሪዎች የማንበብ ክሂልን የማንበብ ብልሃትን በመጠቀም መማራቸው በተማሪዎች አንብቦ የመረዳት ችሎታ ላይ ለውጥ ያመጣል።

አልቦ መላምት (H0)

ተማሪዎች የማንበብ ክሂልን የማንበብ ብልሃት በመጠቀም መማራቸው በተማሪዎች አንብቦ የመረዳት ችሎታ ላይ ለውጥ አያመጣም።

አማራጭ መላምት (H1)

የማንበብ ብልሃቶችን በተማሩ ተማሪዎች እና አንብቦ መረዳትን በተለምዷቸው ዘዴ በሚማሩት መካከል የአንብቦ መረዳት ልዩነት አለ።

አልቦ መላምት (H0)

የማንበብ ብልሃቶችን በተማሩ ተማሪዎች እና አንብቦ መረዳትን በተለምዷቸው ዘዴ በሚማሩት መካከል ያለው የአንብቦ መረዳት ልዩነት የለም።

አማራጭ መላምት (H1)

ተማሪዎች የማንበብ ብልህትን ሳይማሩ እና ከተማሩ በኋላ የአንብቦ መረዳት ልዩነት አለ።

አልቦ መላምት (H0)

ተማሪዎች የማንበብ ብልህትን ሳይማሩ እና ከተማሩ በኋላ የአንብቦ መረዳት ልዩነት የለም እነዚህን የምርምሩን መሰረታዊ ጥያቄዎች ለመመለስ፣ መላምቶቹንና ዓላማዎቹን ለመፈተሽም ጥናቱ በሚከተለው መንገድ ተከናውኗል።

የጥናቱ ስልት በሁለት ቡድኖች ቅድመ-ትምህርትና ድህረ-ትምህርት ከፊል ፍትነታዊ የምርምር ንድፍ ላይ የተመሰረተ ነው።

በዚህ መሰረትም ጥናቱን ለማከናወን በኦሮሚያ ክልል፣ በጅማ ገነቲ ወረዳ፣ የሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በአመቺ ናሙና ተመርጧል። በተመረጠው የሀረቶ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤት በ2013 ዓ.ም በመማር ላይ ካሉ በአስራሁለት (A_L) የአስረኛ ክፍል የመማሪያ ክፍሎች ውስጥ 560 ተማሪዎች የሚማሩ ሲሆን በሁለት መማሪያ ክፍሎች(Aእና D) በቀላል የእጣ ናሙና ዘዴ ተመርጠው የሙከራው እና የቁጥጥሩ ቡድን የጥናት ተሳታፊዎች ተደርገዋል።

ለጥናቱ መረጃ ለመሰብሰብ ያገለገሉት መሳሪያዎች የአንብቦ መረዳት ፈተናና የማንበብ ብልህቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቅ ሲሆኑ፣ የሁለቱም መሳሪያዎች ተገቢነት እንደ አስፈላጊነቱ በደረጃው በሚያስተምሩ ሁለት የቋንቋ መምህራንና ተገቢነታቸው ተፈትሾ ተገቢ ማስተካከያ ተደርጎባቸው ተግባር ላይ ውለዋል።

በመቀጠል የሁለቱም የመማሪያ ክፍሎች ተማሪዎች ቅድመ-ትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና ተፈትነው የተገኙት አማካይ ውጤቶች በነጻ ናሙናዎች ቴ-ቴስት ተሰልተው፣ በሁለቱ ቡድኖች መካከል ጉልህ የአንብቦ መረዳት ችሎታ ልዩነት ባለመገኘቱ ለጥናቱ በእጣ በተለዩበት ሁኔታም በ10ኛA ክፍል ውስጥ ያሉት ተማሪዎች የሙከራ ቡድን፣ በ10ኛD ክፍል ያሉት ደግሞ የቁጥጥር ቡድን ሆነው ተለይተዋል። በመቀጠል የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ብቻ ቅድመ-ትምህርት የማንበብ ብልህቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቅ ሞልተዋል።

ከዚያም የማንበብ ብልህቶችን የማስተማሪያ መሳሪያ በጥናቱ አማካሪ እና ልምድ ባለቸው ሁለት የአማርኛ ቋንቋ መምህራን ከታዩ በኋላ ተገቢ የሆነ ማስተካከያ ተደርጎባቸው

ሁለቱንም ቡድን ለሚያስተምር መምህርና ለሙከራው ቡድን ተማሪዎች የብልሃት ስልጠናው ተሰጥቷል። የሙከራው ቡድን ተማሪዎች በተዘጋጀው የብልሃት ትምህርት መሰረት የማንበብ ብልሃቶችን በተናጠልና ከምንባቡ ጋር በማቀናጀት ግልጽ ስልጠና እየተሰጣቸው፤ የቁጥጥር ቡድን ተማሪዎች ደግሞ በተለመደው የአንብቦ መረዳት ማስተማሪያ ዘዴ (በመማሪያ መጽሐፉ የምንባብ ትምህርት አቀራረብ) በትምህርት ቤቱ በክፍል ደረጃው በማስተማር ላይ በሚገኙት በአጥኝዋ በተሰጣቸው አንድ የአስረኛ ክፍል የአማርኛ ቋንቋ መምህር ስድስት ሳምንታት (12 ክፍለጊዜያት) ሁለቱም ቡድኖች አንብቦ መረዳትን ተምረዋል።

በመጨረሻም ሁለቱም ቡድኖች በባለሙያዎች የተገመገሙና ተገቢነታቸው የተፈተሹ ድህረትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና ተፈትነዋል። የሙከራው ቡድን ተማሪዎችም ድህረትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቅ ሞልተዋል።

በሁለቱም የመረጃ መሰብሰቢያ መሳሪያዎች በቅድመትምህርትና በድህረትምህርት የተገኘውን ውጤት ለመተንተን ደግሞ ገላጭ ስታትስቲክስና ድምዳሜያዊ ስታትስቲክስ አገልግሎት ላይ ውለዋል። ገላጭ ስታትስቲክስ የመረጃዎቹን አማካይ ውጤትና መደበኛ ልይይት ለማነጻጸር ያገለገለ ሲሆን፤ ድምዳሜያዊ ስታትስቲክስ ደግሞ በዳግም ልኬት ናሙናዎች ቴ-ቴስት፤ በነጻ ናሙናዎች ቴ-ቴስት የልዩነቱን ጉልህነትና የልዩነቱን የጥንካሬ ደረጃ ለማረጋገጥ ያገለገለ ሲሆን፤ Cronbach's Alpha የተዛምዶ መጠን መለኪያ ደግሞ በድህረትምህርት የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም ውጤትና ድህረትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤት መካከል ያለውን የተዛምዶ መጠን ለመለካት አግልግሏል።

ከውጤት ትንተናው መረዳት እንደተቻለውም፤ የማንበብ ብልሃቶችን ነጥለው የተማሩት የሙከራው ቡድን ተማሪዎች ድህረትምህርት የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤት በተለመደው የአንብቦ መረዳት ማስተማሪያ ዘዴ ከተማሩት የቁጥጥሩ ቡድን ተማሪዎች የአንብቦ መረዳት ፈተና አማካይ ውጤት ጉልህ ልዩነት አሳይቷል፤ የልዩነቱ የጥንካሬ ደረጃም መካከለኛ ሆኖ ተገኝቷል። እንዲሁም በሙከራው ቡድን ተማሪዎች ድህረትምህርት የተሞላው የማንበብ ብልሃቶች አጠቃቀም መለኪያ የጽሑፍ መጠይቅ አማካይ ውጤትም ከቅድመትምህርቱ አማካይ ውጤት ጉልህ ልዩነት አሳይቷል፤ የልዩነቱ የጥንካሬ ደረጃም መካከለኛ መሆኑ ታውቋል።

በአጠቃላይም የጥናቱ ውጤት ያሳየው የማንበብ ብልሃቶችን ነጥለው ማሰልጠን የተማሪዎችን የብልሃት ግንዛቤና አጠቃቀም በማሳደግ የሁለተኛ ቋንቋ ተማሪዎችን የአንብቦ መረዳት ችሎታ ለማሳደግ ከተለመደው ማስተማሪያ ዘዴ በተለየ ሁኔታ ከፍተኛ አስተዋጽኦ ያለው መሆኑን ነው።

5.3. አስተያየት

የማንበብ ብልህነቶችን ተግባራዊ በማድረግ ብልህነቶቹ የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ለማሻሻል የሚኖራቸውን ውጤታማነት ለመፈተሽ ተሞክሯል። ከልምምድ በመነሳትም ቅድመና ድህረ ልምምድ ፈተናና የጽሁፍ መጠይቅ ተሰጥተዋል። በተገኙት መረጃዎችም የማንበብ ብልህነቶች በፊት አንብበው መረዳትን ሲማሩበት ከነበረው ዘዴ የተሻለ መሆናቸውን መገንዘብ ተችሏል። ስለሆነም ብልህነቶቹ በጥልቀትና በስፋት ቢሰራባቸው የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ማዳበርና ጥሩ አንባቢ ማድረግ እንደሚችሉ የጥናቱ ውጤት ይጠቁማል። የጥናቱን ውጤት መሰረት በማድረግም እነዚህ ብልህነቶች ተጠናክረው እንዲቀጥሉ ለባለ ድርሻ አካላት ለመጠቀም ተሞክሯል።

የጥናቱ ውጤት እንደሚያሳየው የማንበብ ብልህነቶች በተማሪዎች አንብቦ መረዳት ችሎታ ላይ ጉልህ የሆነ ልዩነት አምጥተዋል። ስለሆነም የማንበብ ብልህነቶችን ነጥለው ማሰልጠን አንብቦ መረዳትን ለማስተማር አገልግሎት ላይ ቢውል ሚናው የላቀ ነው። ይሁን እንጂ ይህ ጥናት በአንድ ትምህርት ቤት ብቻ የተከናወነ በመሆኑ ሁሉንም የሁለተኛ ደረጃ ትምህርት ቤቶች ስለማይወክል በዚህ ርዕስ ጉዳይ ዙርያ ተጨማሪና ተመሳሳይ ጥናቶች ቢደረጉ። ተጠኝ ተማሪዎች ልምምዱን ሲያካሄዱ የነበረው የማንበብ ትምህርትን ከመጀመራቸው በፊት የማነብበት ዓላማ ምንድን ነው? ምን አይነት መረጃዎችን እና ብልህነቶችን ነው እኔ የምፈልገው? በማለት ዓላማቸውን እንዲወስኑ። ስለሚያነቡት ነገር እንዲያቅዱ ወይም ከትምህርት ተግባራቱ በፊት የሚሰሯቸውን ተግባራት በአእምሮአቸው በመያዝ ከራሳቸው አንጻር እንዲገምቱ በማድረግ ስለነበር የብልህነት ስልጠናው በተማሪዎች አንብቦ መረዳት ውጤት ላይ ለውጥ እንዳመጣ የጥናቱ ውጤት ያሳያል። የማንበብ ብልህነት ስልጠናም በአንድ ጀንበር የሚጠናቀቅ ወይም የሚያልቅ ጉዳይ ባለመሆኑ መምህራንም ሆኑ ተማሪዎች ስለብልህነቶቹ የተሻለ ግንዛቤ እንዲኖራቸውና በመማሪያ ክፍል

ውስጥ መጠቀም እንዲችሉ ጉዳዩ የሚመለከታቸው የቋንቋ ባለሞያዎች መማሪያ መጻሕፍቱን ሲያሻሽሉ ብልሀቶቹን ለማካተት ቢሞክሩ።

በተጨማሪም ትኩረትን ከሚሰቡ አላስፈላጊ ነገሮች አእምሮአቸውን ነጻ በማድረግ የሚያነቡት ጽሑፍ ላይ ብቻ ትኩረት እንዲያደርጉ፤ ያልገባቸውን ነገር መምህራቸውን በመጠየቅ እንዲማሩ ለማድረግ ተሞክሯል። በዚህ መልኩ ትምህርታዊ ተግባራቱ መከናወኑ የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ እንደዳበረ የጥናቱ ውጤት አመልክቷል። ስለሆነም የመረሀ ትምህርትና መጻሕፍት አዘጋጆች ለዚህ ዘዴ ትልቅ ትኩረት በመስጠት በመማርያ መጽሐፍት ውስጥ በሰፊው ማካተት፤ ዜዴዎቹን በተመለከተ ስልጠና መስጠትና የማንበብ ተግባራትንም ለነዚህ ዘዴዎች በሚያመች መንገድ ቢዘጋጁ።

ከፈተና እና ከጽሁፍ መጠይቅ ውጤቶች መረዳት እንደተቻለው ተማሪዎች የምንባቡን ሀሳብ በራሳቸው አገላለጽ እንዲያስረዱ፤ ምንባቡን ከማንበባቸው በፊትም ሆነ ከአነበቡ በኋላ ምንድን ነው የማውቀው? ምንድን ነው የማላውቀው? በማለት ጥያቄዎችን እያፈለቁ እንዲለማመዱ በማድረግ ማስተማር ውጤታማነቱ የጎላ በመሆኑ እነዚህን ብልሀቶች ተግባራዊ ማድረግ የሚቻልበት ሁኔታ ቢመቻች፤

በምዕራፍ ሁለት ምሁራን እንደገለጹት የማንበብ ትምህርት ዋነኛ ዓላማ ጥሩ የንባብ ችሎታ ያላቸውን አንባቢዎች ማፍራት ነው። ስለሆነም ይህን ዓላማ ለማሳካት በማንበብ ብልሀት ትምህርቶች መታገዝ እንደሚያስፈልገው የጥናቱ ውጤት ያመለክታል፤ ስለሆነም ሁሉም ተማሪዎች በዚህ ዘዴ ተጠቃሚ የሚሆኑበት መንገድ ለምሳሌ፤ በአማርኛ ቋንቋ የተለያዩ ጽሁፎችንና የአንብቦ መረዳት ጥያቄዎችን በማዘጋጀት የሚጠቀሙበት መንገድ ቢመቻች የተሻለ ውጤት ሊያስገኝ ይችላል ተብሎ ይታመናል። የጥናቱ ውጤት እንደሚያሳየው በብልሀቶቹ ስልጠና የወሰዱ ተማሪዎች ስልጠና ካልወሰዱት በተሻለ በአንብቦ መረዳት ውጤት እና በብልሀት አጠቃቀም የተሻለ ውጤት አምጥተዋል፤ ስለሆነም ለወደፊት እነዚህን ብልሀቶችን በመማሪያ ክፍል ውስጥ በሰፊው ተግባራዊ ለማድረግ መምህራን ትልቅ ሚና ስላላቸው ለአማርኛ ቋንቋ መምህራን በቂ ስልጠና በመስጠት በማንበብ ብልሀቶች ተማሪዎችን ለማስተማር ቢሞክር፤

የማንበብ ትምህርት ተግባራዊነትን በተመለከተ ተማሪዎች በየተራ እየተነሱ እንዲያነቡ እና በመምህራን እየተነበባቸው መልመጃዎችን እንዲሰሩ ከማድረግ ይልቅ ተማሪዎች

የተለያዩ ብልህቶችን በመጠቀም ራሳቸው በጸጥታ እንዲያነቡ ማበረታታት፤ ምቹ የትምህርት አውድን መፍጠር፤ የተወሰነ ሰዓት በመስጠት ራሳቸው እንዲያነቡ እና መልመጃዎችን በራሳቸው እንዲለማመዱ ማድረግ ቢቻል የተሻለ ይሆናል፤

ከተጠኝ ተማሪዎች የጽሁፍ መጠይቅ መረዳት እንደተቻለው ይህ ልምምድ በዚህ ብቻ የሚያበቃ ሳይሆንና ቀጣይነት ቢኖረው ጥሩ እንደሆነ ይታሰባል። ስለሆነም እነዚህን ብልህቶች ለወደፊት በተደጋጋሚ ጊዜ ቢጠቀሟቸው የተማሪዎችን አንብቦ የመረዳት ችሎታ ከማዳበር አንጻር የተሻለ ሊሆኑ ስለሚችሉ የተለያዩ ስልጠናዎችን በማዘጋጀት ተግባራዊ ቢደረግ።

የማንበብ ትምህርትም ሆነ የቋንቋ ትምህርት ውጤታማ የሚሆነው ትምህርቱ ከተማሪው መማሪያ መሳሪያ ጋር በተጣጣመ መንገድ ሲዘጋጅ ነው። ስለሆነም መማሪያ መጽሐፍቱን የሚያዘጋጁ ባለሙያዎች የቋንቋ ትምህርት መልመጃ ላይ ትኩረት በመስጠት መማሪያ መጻሕፍቱ ብልህቶቹን መለማመድ በሚያስችል መንገድ ቢያዘጋጁ የሚሉ አስተያየቶች ተሰንዝረዋል።

ዋቢዎች

- ሠርካለም ይገረሙ። (2010)። አእምሮአዊ እና ልዕለ አእምሮአዊ የማንበብ ብልህቶች አማርኛ ሁለተኛ ቋንቋቸው ለሆኑ ተማሪዎች በአማርኛ አንብቦ የመረዳት ችሎታን ለማዳበር ያላቸው አስተዋጽኦ። ያልታተመ የሁለተኛ ዲግሪ ማሟያ ጥራት፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣ ድህረ ምረቃ ትምህርት ቤት፣ አዲስ አበባ።
- ተስፋዬ ወ/ሚካኤል። (2001) ። «የሁለተኛ ደረጃ ተማሪዎች በአማርኛ አንብቦ የመረዳት ችሎታ በተመረጡ የአድስ አበባ ሁለተኛ ደረጃ ት/ቤቶች።» የኤም.ኤ ድግሪ ማሟያ ጽሁፍ፣ አድስ አበባ ዩኒቨርሲቲ (ያልታተመ)።
- እንዲሪስ አባይ እና አሸናፊ ተስፋዬ። (2007) ። «የአንብቦ መረዳት ብልህቶችን መማር ከአንብቦ መረዳት ችሎታ ጋር ያለው ተዛምዶ።» The Ethiopian Journal of Higher Education Vo 4: No2: PP 37-70
- እሱባለወ ወልደገብርኤል። (2010) ። «የማንበብ ብልህትን በግልጽ ማስተማር አንብቦ የመረዳት ውጤትን ለማጎልበት እና ለማንበብ ብልህት ሽግግሮች ያለው አስተዋጽኦ።» (ያልታተመ)
- ያለወ እንዳወቅ ። (2006) ። የምርምር መሰረታዊ መርሆዎች እና አተገባበር። አዲስ አበባ። አልፋ አታሚዎች።
- Alfass, m. (2004) *Reading lear.Effects of combined strategy Instruction on High School students*.The Journal of Educational Research, 97 (4).171-185
- Anderson ,N.J. (2005).*L2 Learning Strategies. In E.Hinkel (Ed.),Hadbook of r reserchin second language teaching and learning* .Mahwah, NJ.Lawrence Erlbaum Associates
- Anderon, N. (1991). *Individual Differences in strategy use in second langauage Reading and Teasting*.The modern language Journal Vol. 7, SN, 2 pp 46- 72.
- Bakke, H. M. (2010). *Teaching Reading in EFL-Instruction: What are Teachers' Attitudes towards Reading in EFL-Instruction and How is it Taught in Class?*

- Trykk :Reprosentralen University I Oslo [http://www. duo.uio.no/](http://www.duo.uio.no/)
- Bandura, A. (1989). *Social cognitive Theory, In R.vasta (Ed.) Annals of child Development*.Grevenwich.CT: JAI press.
- Block, E. (1986). *The comprehension stratrgies of second language Readers*
TESO Journal of Education Vol.20 (3) pp. 463-494
- Brown, H.D. (1994). *Principles and practices of language and Teaching Engle*
Wood cliffs.NJ; prentice Hall
- Cambrooke, K.C. (2010) *Tips on Note taking books*, Refrieveb on 15/8/2015
<http://www.ehow.com/List-6548642-tips-taking-text-books.html/>,
- Carrell, P. L (2006) *Can Reading strategies be successfully Tought?* The
Language Teacher Journal JALTN22/ pp 2.8
- Chair, S, C. (2002) *Reading for understanding to ward Research and program*
Reading comprehension, RAND Reading study Grouo U.S Department of
Education
- Chamot, A.U. (2004). *Issue in language learning strategy Research & Teaching*
Electronic Journal of Foreign language Teaching12-25
- Cohen, L. Manion, L. and, Monrrison, K. (2007).*Research methods in Education*
USA and Canada; Routledge.New York, NY 100016
- Cook, V. (2004). *Bilingual cognition and language Teaching, Draft of paper for*
TalkinTaiwan,_Retrieved at May 13/2015. From [http://www.Net/](http://www.Net/world.com/Vivian,C/writing/paper/BilcogTeaching.htm) world.com
/Vivian, C/ writing/paper/ Bilcog Teaching.htm1011/2013
- Cubukcu, F (2007). *An Investigation of Reading strategies Employed Trainee*
Teachers.GEMA on line Journal of language studies, Vol, 7 (2) pp 95-110
- Duffy, G. G. (2003). *Explaining reading a resource for Teaching concapts.skills &*
Strategies New York: Gullford Press.
- Dyer, C. (1995). *Beginning Research in psychology apractical Guide to Research*

- Methods and statistics* Oxford, Black well publishers
- Ellis, R. (1994). *Understanding Second language Acquisition Oxford: Oxford University press*
- Ertmer, P. A. and Newby, T. J. (2013) *Behaviorism, Cognitivism, Constructivism: Comparing Critical Features from an Instructional Design Perspective International Society for Performance Improvement*, published online in Wiley online Library 26(2) PP. 43-71.
- Flavell, J.H. (1976). *Metacognitive aspects of problem solving, In L.B. Resnick (ED) The nature of intelligence, Hilldale, NJ: Erlbaum, pp 231-235.*
- Grabe, W. (2009) *Reading in a second language moving from theory to practice* New York, NY Cambridge University press
- Grellet, N. (1990). *Developing Reading skills: a practical Guide to Reading Comprehension on Exercises Cambridge: Cambridge University Press.*
- Griffiths, C. (2004). *Language learning strategies, Theory and Research.* New Zealand, AIS St Helens, Auckland, New Zealand, School of Foundation Studies pp 1-25
- Gulcat, Z. (2007). *Summarizing, Available at <http://www.buowl.boun.edu.tr/students/summarizing/summarizing.htm>*
- Harmer, J. (2001) *The Practice of English language Teaching*, ESSEX: Pearson Education limited.
- Hittleman, D .R. (1998). *Developmental Reading, k -8, teaching from a whole Language perspective, (3rd Ed), Columbus, Ohio: Merrill, Aben & Howell.*
- Hsiao, T Y. and Oxford, R. L. (2002) *Comparing Theories of Language Learning Strategies: A Confirmatory Factor Analysis.* The Modern Language Journal, 368-383
- Hyland K (1995) *«Purpose and Strategy Teaching Extensive Reading Skill » in*

- Selected Articles from the Creative Classroom Activities 1989-1993*(ed.)
Thomas Thomas Kral English Language Program Division (USIA)
- Khaokaew, B. (2013). *An Investigation of Explicit Strategy Instruction_ ELReading*
Of Undergraduate English Majors in Thailand University Bedford shire
(Unpublished Dissertation)
- Kong, K. (2006:19), A. (2006). *Connections between L1 and L2 Reading:
Reading strategies used by fourchinese Adult Readers.*The Reading Matri
Vol, 6, 6No, 2, pp19-42
- Kouarogo,P.(1993).«*Language Learning Strategiesin In put-Poor Environment.*»
*SYSTEM : anInternational Journal of Educational Technology and
Applied Linguistics.* London: Bergmann Press Ltd. Vol. 21 ,No 2; PP165-
- Krashen, S. (2013), *Should we Teach strategies?* Electronic Journal of Foreign
Language Teaching, National Universityo f Singapore Vol10 No1 pp3
- Ling, S. (2011). *Investigation Chinese Englishmajors use of Reading strategies,
Astudy on the relation shio bet ween Reading strategies and Reading
Acheivements,* Sweden, Tutor, Carita Land mark .Kvistiansted Unversity
2460 Level 1v English, School of Teaching Education
- LipsonM.Y. and Wixson, K. K. (1986) *Reading Disability Research: a interaction
Ist Perspective Review of Educational Research,* 56(1), 111-136
- McNamara, D.S. (2007). *_Reading comprehension strategies: Theories, intervention
Technologies,* Mah wan, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates,
Inc- publishers
- McCormick, C. B.; Miller , G., and Pressley, M. (ed) (1989). *CognitiveStrategy
Research: From Basic Research to Educational Applications.* Springer-
Verlag: New York Inc.

- Mehrpour, S., Sadighi, F., and Bagheri, Z. (2011). *Teaching Reading Comprehension Strategies to Iranian EFL- Per- University Students* The Journal of Teaching Language Skill (JTLS) Previously Journal of Social Sciences, and Humanities 4 (1) pp
- Mokhtari, k. and Reichard, C.A. (2002). *Assessing Students' Metcognitive Reading Strategies* Journal of Educational Psychology: American Association Inc. 022-0603:DOI:10:1037/0022-0663.94.2.249 Vol 94 no 2 249-259.
- Muijs, D. (2004). *Doing Quantitative Research in Education with SPSS*. London: Publications Ltd
- Nutall, C. (1996). *Teaching Reading skills in a Foreign language (and Ed)*. Oxford Heineman
- Omaggio, A. (1993). *Teaching Language In Context, Boston*: Heinle and Heinle Publishers
- O'Malley, J. M., and Chamot, A. U. (1990). *Learning Strategies in Second Language Acquisition* Cambridge: Cambridge University Press.
- Oxford, R. L. (1989). *31 Language Learning Strategies What Every Teachers should Know*. New York: New bury House
- Oxford, R, L. (2003). *Language learning styles and strategies; concepts and Relation ships*, Retrieved on 16/9/2014 from Book published by web-ntpu
- Pallant, J. (2001). *SPSS SURVIVAL MANUAL, A step by step guide to datanalysis SPSS for windows (version 10 and 11); Maidenhead Philadelphia* : Ope University Press
- Paris, S. G., Wasik, B. A., and Turner, J.C. (1996) *The development of Strategi Readers* In R Barr, M. L. Kamil, P.B. Mosenthal, & P.D. Pearson (Eds) Hand Book of Reading Research (vol. 2, pp. 609-640). Mahwah: Lea.
- Perr, J.F. (2005). *Research in Applied Linguistics. Becoming a Discerning Consumer* Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc

- Phakiti, A. (2006). *The oretical and pedagoegal Issues in ESL/EFL*, Teaching of Strategic Reading TESOL, N1, pp 19-50
- Piaget, J. (1970). *Science of education and the Psychology of the child*, New York: Viking
- Pressely, M. (2000). *What should comprehension instruction be thecomprehension* M.L kamil, P.B. Mosenthal, P.D Pearson, and R. Barr. (Eds.), *Handbook research Mahwah*, NJ; Erlbaum Vol. 3 pp 545-561
- Ratna, A. (2014). *The Use of Cognitive Reading Strategies to Enhance EFL Students Reading Comprehension* International Journal of Education (IJE), Vol. 2, No. 1, P. 1-11.
- Reading Stydy Group (RAND). (2002). *Reading for understanding toward an R and D program reaching comprehension*. Santamonica, CA: RAND.
- Richards, J, and Lock hart C. (1996) *Reflective Teaching in second language Caass room*, Cambridge: Cambridge University press.
- Rubin, J. (1975). *What the "Good language learner" can teach us*. TESOL Quarterly 9/2 pp 41-51
- Rubin, J (1987). *Learner Strategies: Theoretical Assumption, Research History And Typology* In A. Wenden and J. Rubin (eds) *Learner Strategies in Language Learning* Englewood Cliffs, NJ. Prentice Hall
- Rumelhart, D. E. (1994). *Toward an Interactive Model of Reading*. In R.B. Ruddell, M. R. Ruddell, and H. Singer (Eds.). *Theoretcial Models and Processes Of Reading* Newark, DE: International Reading Association (4thed) pp 864 — 894.
- Stern, H, H. (1992). *Issues and options in language Teaching* Oxford Oxford University press

- Schunk, D. H. (2012). *Learning Theories: An Educational perspective*. The University of North Carolina at Greensboro, Boston Pearson Education
- Snow, C. E. and Sweet, A. P. (2003). *Reading for Comprehension*. In A. P. Sweet and C.E. Snow (Eds.), *Rethinking Reading Comprehension* (pp. 1-11). NY: Guilford Press.
- Sheng, H. J. (2000). *Cognitive Model for Teaching Reading Comprehension* *English Teaching Forum*, Vol. 38, No. 4, P, 12-15
- Tacey, D. H., and Morrow, L.M. (2006). *Lenses on Reading. An Introduction to Theories and Models* New York Ny 10012 The Guilford Press, Inc
- Urquhart, S and Wei, C. (1990). *Reading in a second language: process, Product and practice*, London: Longman.
- Wei, Y. (2005). *The relationship between phonological awareness and reading Ability of Thai Students in English and Thai primary schools of Thailand* Doctoral Dissertation University of Maryland, College Park College Park
- Wenden, A. L. and Rubin, J, (Ed). (1987) *Learner strategies in language learn* Englewood cliffs, NJ: Prentice Hall
- Williams, E. (1990). *Reading in the Language Classroom* London: Macmillan Publications
- Wijayanti, I. (2013). «*The Effectiveness of the use of Techniques Collaborative Strategic Reading (CSR) in the Reading Skill Learning German Language Learners Grade Class X SMA N 2 Banguntapan.*» Ph.D Thesis, [http://eprint Uny.ac.id/21517/](http://eprint.uny.ac.id/21517/).
- Zainal, Z. (2011). *Critical Review of Reading Models and Theories in First and Second Language* *Journal Kemanusiaan* — pp 104-

አባሪ 1

የጽሁፍ መጠይቅ

ጅም የኒቨርሲቲ ሶሻል ሳይንስ እና ሂደታዊ ሳይንስ ኮሌ

አማርኛ ቋንቋ እና ሥነ ጽሁፍ ትምህርት ክፍል

ቅድመ ልምምድ የማንበብ ብልሃት አሳሽ የፅሁፍ መጠይቅ (ለሙከራ-ቡድን) ለእያንዳንዱ ጥያቄ መልስ ሊሆኑ ይችላሉ ተብለው የታሰቡ አምስት አማራጮች አሉ። እነዚህም፡- 1 በፍጹም አልጠቀምም 2 አልፎ አልፎ 3 አንዳንድ ጊዜ

4 አብዛኛውን ጊዜ 5 ሁልጊዜ ከነዚህ አማራጮች ውስጥ ጥያቄዎቹን በደንብ በማንበብ የመረጣችሁት ላይ የ « √ » ምልክት በማድረግ መልሱ

ተቁ	የመጠይቆቹ ዝርዝር					
		1	2	3	4	5
1	በማንበብ ወቅት አዳዲስ መረጃዎችን ለማስታወስ እንዲያስችለኝ ዋና ዋና ጉዳዮችን በማስታወሻ እይዛለሁ					
2	ያነበብኩት ሲከብደኝ እና በሀሳቦች መካከል ያለውን ዝምድና ለማጤን ያነበብኩትን ተመልጬ አነባለሁ					
3	አዳዲስ ቃላትን በተናጠል (ለየብቻ) ሳልመለከት በአውዳቸው ያላቸውን ፍቺ ለማግኘት አነባለሁ					
4	የቀረበ አንድ ምንባብ በማንበብ ወቅት የምንባቡ ሀሳብ የበለጠ እንዲገባኝ የምንባቡን ሀሳብ ከቀደመ እውቀቴ ጋር ለማገናኘት ጥረት አደርጋለሁ					
5	በጽሁፍ ውስጥ ከተሰጠው መረጃ በመነሳት ቀጣይ ምን ሊመጣ እንደሚችል እገምታለሁ።					
6	ከቀረበ አንድ ፅሁፍ ውስጥ ዋናውን ሀሳብ ለማግኘት ምንባቡን መጀመሪያ በፍጥነት ካየሁ በኋላ ዝርዝር ሀሳብ ለማግኘት አነባለሁ።					

7	ዋና ዋና ሀሳብ ናቸው ብዬ የማስባቸውን ከምንባቡ ውስጥ በማጠቃለያ መልኩ እጽፋቸዋለሁ				
8	ዋና ዋና ሀሳብ ናቸው ብዬ የማስባቸውን ከምንባቡ ውስጥ በማጠቃለያ መልኩ እጽፋቸዋለሁ				
9	ምንባቡን በማነብበት ወቅት አዲስ ወይም እንግዳ ሀሳብ ሲያጋጥመኝ ወደ አፍ መፍቻ ቋንቋዬ ተርጉሜ እረዳለሁ።				
10	ምንባቡ ከባድ እየሆነ ሲመጣ የመረዳት ችሎታዬን ለማሳደግ ወደ ኋላ ተመልሼ አነባለሁ።				
11	የአነብብኩትን ምንባብ በደንብ መረዳቴን ለማወቅ ከክፍል ጓደኞቼ ጋር በመወያየት እራሴን እፈትሻለሁ።				
12	የቀረበው ምንባብ ስለምን ጉዳይ እንደሚዘረዝር ርዕሱን እና ንዑሳን ርዕሶችን እንዲሁም የምንባቡን ከማንበቤ በፊት የምንባቡን የመጀመሪያ አረፍተ ነገሮችን በማንበብ የምንባቡን ሀሳብ እተነብያለሁ።				
13	ዋናውን እና ዝርዝር ሀሳቦችን ለማግኘት በሚያስችል መልኩ የማንበብ ፍጥነቴን አስተካክላለሁ።				
14	የማነበው ፅሁፍ እንዲገባኝ እና ጠቃሚ መረጃዎችን ከምንባቡ ውስጥ ፈልፍዬ ለማውጣት በተመጠነ ፍጥነት እና በጥንቃቄ አነባለሁ				
15	ምንባቡን ከማንበቤ በፊት የማከናወናቸውን ተግባራት አስቀድሜ አቅዳለሁ።				
16	የምንባቡን ዝርዝር ሀሳብ በምን ያህል ደረጃ እንደተረዳሁ እፈትሻለሁ። በዚህም መሰረት የተነሳሁበትን ግብ ካላሳካሁ የአነባበብ ልቴን እቀይራለሁ።				
17	ከምንባቡ ጋር ተያይዘው የቀረቡ ጥያቄዎች ካለ በምንባቡ መሰረት ጥያቄዎችን መመለስ መቻለን ለማረጋገጥ ራሴን እጠይቃለሁ።				

18	የመረዳት ችግር ከገጠመኝ ወደኋላ መለስ ብዬ ያልገባኝን አረፍተ ነገር፣አንቀፅ ወይም ምንባብ አነባለሁ፡፡					
19	በማነብበት ወቅት ምንባቡ እንገባኝ እና እንዳልገባኝ ጥያቄ እጠይቃለሁ፡፡					
20	የምንባቡን ዝርዝር ሀሳብ በምን ያህል ደረጃ እንደተረዳሁ እፈትሻለሁ፡፡ በዚህም መሰረት የተነሳሁበትን ግብ ካላሳካሁ የአነባበብ ስልቴን እቀይራለሁ፡፡					

አባሪ 2

የመምህሩ እና የተማሪዎች ማሰልጠኛ መሳሪያ

የጥናቱ ዓብይ አላማ:-

የማንበብ ብልሃትን ነጥለው መስተማር አንብበው የመረዳት ውጤትን ለማጎልበት ያለው ሚና ምን እንደሚመስል መመርመር ነው።

የማንበብ ብልሃት ምንነት

የማንበብ ብልሃት ተማሪዎች የማንበብ ሂደታቸውን በማመቻቸት አንብቦ መረዳታቸውን ለማሳካት ሆን ብለው የሚተገብሩት ፣ቅደም ተከተላዊ ፣ዓላማ ተኮር፣ ትጋት የሚፈልግ አእምሮአዊ ክንውን ነው። ከዚህም ሌላ ይህ ብልሃት ከሚነበበው ምንባብ በመነሳት ዜዴዎችን በመረዳት እና ተግባራዊ በማድረግ ያነበቡትን መገንዘብ አልያም ባልገባቸው ጊዜ ምን ማድረግ እንዳለባቸው የሚወ

የማንበብ ብልህት ጠቀሜታ

የማንበብ ብልህት የሚከተሉት ጠቀሜታዎች አሉት እነሱም፡- ተማሪዎች የበለጠ ራሳቸውን የቻሉ ራስ መር (Self regulated)፣ ነፃ (Autonomous) እና ግል ብቃታቸው ከፍ ያለ እንደሆነ እምነት ያላቸው (Self-efficacy) ለትምህርት ኃላፊነት የሚወስዱ ጠንካራ አንባቢዎች እንዲሆኑ፣ የማንበብ ብልህቶችን በሚገባ በመጠቀም አንብቦ የመረዳት ብቃታቸውን እንዲያጎለብቱ፣ የሚያነቡትን የሚገነዘቡ በመሆናቸው ሁል ጊዜ ለመማር የተነሳሱ ብቁ እንዲሆኑ ያደርጋል። ተማሪዎች በንቃት የመማር ማስተማር ሂደቱን የሚከታተሉ በመሆናቸው ተማሪ ተኮር ትምህርት አቀራረብን ተግባራዊ ለማድረግ አመቺ ሁኔታን ይፈጥራል።

የማንበብ ብልህት በጣም ጠቃሚ ነው የሚባለው ውጤታማ ለሆነ አንብቦ መረዳት ብቻ ሳይሆን በማንበብ ወቅት የሚያጋጥምን ችግር በመፍታት የተሻለ አንባቢ መሆን የሚያስችል በመሆኑ ነው።

የማንበብ ብልህነት አጠቃላይ ዕውቀት እና የተለየ ጥልቅ (ዝርዝር) መረጃ ለማግኘት ዋናውን ሀሳብ ወይም ጭብጥ ለይቶ ለማውጣት፣ ለመማር፣ ለማስታወስ፣ ደስታን ለመፍጠር፣ ዕምቅ ሀሳብ ለመጻፍ እና ምርምር ለመስራት ያገለግላል። በማንበብ ሂደት ተማሪዎች የተለያዩ ችግሮች ይገጥሟቸዋል፤ ከሚገጥሟቸው ችግሮች የተወሰኑቱ በአረፍተ ነገር ዉስጥ ያሉ ቃላት በአንድነት ሆነው እንዴት ትርጉም

የማንበብ ብልህነትን በግልፅ ማስተማር (መማር)

የማንበብ ብልህነትን በግልፅ ማስተማር ማለት ለተማሪዎች የትምህርቱ አላማ የሚነገርበት ፣ ተማሪዎች የተለያዩ ዕውቀቶችን አንብበው ለመረዳት እንዲችሉ የማንበብ ብልህነቶችን በስማቸው እየጠሩ ምንነትን በተመለከተ ብያኔ የሚሰጥበት፣ የማንበብ ብልህነት ጠቀሜታ በዝርዝር የሚቀርብበት፣ የተለያዩ የማንበብ ብልህነት አይነቶችን እንዴት፣ መቼ፣ የት፣ ለምን መጠቀም እንዳለባቸው ማስተማር ነው። ትምህርቱ በተግባር የተደገፈ መሆን አለበት። በዚህ መንገድ የሚቀርበው ትምህርት የማንበብ ብልህነቶችን በዝርዝር ከማቅረቡ ጋር በተያያዘ ተማሪዎች የሚያውቋቸውን ብልህነቶች የሚያቀርቡበት፣ በተግባር የሚለማመድበት፣ ራሳቸውን የሚገመገሙበት እና ለሌላ አዲስ ተግባር የማንበብ ብልህነት እውቀታቸውን የሚያስተላልፉበትን ተግባራት ያካተተ ነው። በመሆኑም ትምህርቱ በተግባር የተደገፈ ቀጥተኛ እና ከትምህርቱ ይዘት ጋር የተጣመረ (Explicit / Direct and Integrated) ነው።

ተለምዶዊ ማስተማር (መማር)

ተለምዶዊ ማስተማር (መማር) ለምርምሩ ስራ ሲባል በተዘጋጀው ክፍል ውስጥ ሆን ተብሎ የሚሰጠው የማንበብ ብልህነት ትምህርት አይነት ሆን ተብሎ በግልፅ የማይሰጥበት ነው። ትምህርት አሰጣጡ ተለምዶዊ የተባለበት ምክንያት የማንበብ ብልህነት ትምህርቱ ሆን ተብሎ በታቀደ እና ቅድመ ዝግጅት እና ቅደምተከተል ባለው መልኩ ስለማይቀርብ ነው። (በዚህ የትምህርት አቀራረብ ሳይታሰብ የተወሰኑ የማንበብ ብልህነት አይነቶችን

ተማሪዎች እንዲጠቀሙ ሊያደርግ ይችላል) በዚህ መንገድ የሚማሩ ተማሪዎችም ሳያስቡት የተወሰኑ የማንበብ ብልህነቶችን ሊጠቀሙ ይችላሉ። ብልህነቶቹን ለምን እንደተጠቀሙ ሲጠይቁ ግን በዝርዝር ያልተማሩ በመሆናቸው መልስ ለመስጠት ይቸገራሉ። እንደሚሰጡ የመረዳት ችግር፣ እያንዳንዱን ቃላት ወይም አረፍተ ነገር በነጠላ ቢረዱም በአረፍተ ነገሮቹ መካከል ያለውን ግንኙነት ወይም በአጠቃላይ የውህድ አሀዱን ፍቺ አለመረዳት

እውቀት የሚጠይቁ ውህዶችን የመረዳት ብቃት ማነስ ይጠቀሳል። እነዚህን ችግሮች ለማስወገድ ከሚያስችሉ መንገዶች አንዱ የማንበብ ብልህቶችን ውጤታማ በሆነ መንገድ መጠቀም ነው ።

ለትምህርት የቀረቡ የማንበብ ብልህቶች

1 ደጋግመዉ የማንበብ ብልህት

አንድን ምንባብ ወይም ጽሁፍ ሙሉ በሙሉ ለመረዳት ከአንድ ጊዜ በላይ ደግሞ ማንበብ ማለት ሲሆን ጽሁፎችን ለማንበብ ብዙ ጊዜ ውጤታማ የሆነ ብልህት ነው ፤ ለተለያዩ ዓላማዎች ለምሳሌ፡- የጽሁፍን ዋና ሀሳብ/ አቅጣጫ ለማግኘት ፣ መተንበይ፣ በጥልቀት ለማንበብ፣ ሂስ ለመስጠት፣ ጥያቄዎችን ለማውጣትና ለመሳሰሉት ያገለግላል።

2. ምስል የመከሰት ብልህት

አንድን ነገር ለመረዳት ወይም አዲስ መረጃ ለማስታወስ አእምሮአዊ ምስል የሚፈጥር ብልህት ነው።

በመሆኑም በንባብ ትምህርት ሂደት የተገኘው አዲስ ጽንሰ ሀሳብ ለረጅም ጊዜ ላለመርሳት ጽንሰ ሀሳቡን ከረቂቅ አሊያም ግዝፈት ካላቸው ቁሶች ጋር በማመሳሰል አእምሮአዊ ምስል ወይም ተጨባጭ ምስል የሚፈጥር ብልህት ነው።

በአጠቃላይ ይህ ብልህት ተማሪዎች የአነበቡትን ምንባብ በማሰብ ስለ ሁኔታዎቹ በአእምሮአቸው ምስል በመከሰት ለረጅም ጊዜ የሚያስታውሱበት እና በአይነ ህሊናቸው ስዕሎችን የሚያዩበት ሁኔታ ነው።

3. ሀሳብን በፍጥነት የማግኘት ብልህት

ይህ ብልህት ሀሳቦችን ከምንባብ ውስጥ በፍጥነት የማግኘት ብልህት ሲሆን የአሰሳ እና የገረፍታ ንባቦችን በውስጡ ያካትታል።

የአሰሳ ንባብ (Scanning) ከምንባቡ ውስጥ የተወሰነ ሀሳብ ለመፈለግ አይንን በፍጥነት ከወዲያ ወዲህ በማንቀሳቀስ የምንፈልገውን ስም፣ ቀን፣ ዓመተ ምህረት፣ ቁጥር፣ አንድ ቃል

ስንት ጊዜ እንደተደጋገመ፣ ከማውጫ ገጽ የተወሰነ መረጃ ለማውጣት የሚካሄድ የማንበብ ብልሃት ነው።

የገረፍታ ንባብ (Skimming) እንደ አሰሳ ንባብ በፍጥነት የሚነበብ ሲሆን ንባቡ የሚካሄድበት ዓላማ ከፅሁፍ ውስጥ የተወሰነ መረጃን ማውጣት ሳይሆን የምንባቡን አጠቃላይ ሀሳብ ፣ የምንባቡን አደረጃጀት እና ጽሁፉ ሊያስተላልፍ የፈለገውን መልዕክት ለመረዳት የሚያገለግል ነው።

4. አውድን የመጠቀም ብልሃት

በቋንቋ ትምህርት ሂደት የሚያጋጥሙ አዳዲስ ጽንሰ ሀሳቦች እና ቃላትን ለመገመት፣ በቋንቋው የሚቀርቡ ምሳሌዎችን፣ ፈሊጦችን ወዘተ. ለመገመት፣ በአንድ ጽሁፍ ውስጥ የቀረበን ሀሳብ አንብቦ ለመረዳት እና ያልተካተቱ፣ ያልተቋጩ ሀሳቦችን የተሟሉ ለማድረግ እንዲሁም የገቡበትን አውድ ለመመርምር የሚያስችል ብልሃት ነው።

5. ቁልፍ ቃላትን የመጠቀም ብልሃት

ምንባቡን በምታነቡበት ወቅት የሚያጋጥሟቸውን አዳዲስ ቃላት በምትማሩበት በአማርኛ ቋንቋ ማስታወስ ፣ በጽሁፍ ውስጥ ለምታገኛቸው አዳዲስ ቃላት ትርጉም መስጠት።

6. ማስታወሻ የመያዝ ብልሃት

በንባብ ትምህርት ሂደት ወቅት ቁልፍ ቃላትን ፣ ዋና ዋና ሀሳቦችን ወይም ዝርዝር ጉዳዮችን አስፋፍቶ ወይም አሳጥሮ እና ጨምቆ በቃል ወይም በአእምሮ ፣ በጽሁፍ ወይም በአሀዝ መልክ በማስታወሻ ደብተር በመያዝ የንባብ ትምህርቱን ተግባራዊነት እና ውጤታማነት ለማገዝ የሚያስችል ብልሃት ነው።

በተጨማሪም ማስታወሻ የመያዝ ብልሃት በጣም ጥሩ የማንበብ ብልሃት ሲሆን፣ ከመማሪያ መጻሕፍት ውስጥ አስፈላጊ የሆኑ ነጥቦች ፣ ቁልፍ ቃላት ፣ የተለያዩ ጽሁፎች ፣ ካርታዎች ወዘተ. አጠር ባለ መልኩ ለመያዝ የሚያስችለን ብልሃት ነው።

7. የማጠቃለል ብልሃት

በቋንቋ ትምህርቱ ሂደት በማንኛውም መልኩ፣ በማዳመጥ / በማንበብ የተገኘውን እውቀት ወይም ቋንቋ ነክ ጽንሰ ሀሳብ በቃል፣ በአእምሮ ወይም በጽሁፍ እና በአሀዝ መልክ በማሳጠር ጭምቅ ሀሳብ የማዘጋጀት ብልሃት ነው።

ይህ ብልሃት ዋናውን ጽሑፍ በተሻለ መልኩ መያዝ እንድንችል ከማስቻሉ በተጨማሪ አንባቢው ጽሁፉን በጥሩ ሁኔታ እንደተረዳው እና እንዳልተረዳው የሚጠቁመን ዘዴ ነው።

8. ምንጭ የመጠቀም ብልሃት

የአነብብነውን ነገር የበለጠ ለመረዳት የታተሙ ምንጮችን ለምሳሌ እንደ መዝገበ ቃላት፣ የሰዋሰው እና የተለያዩ መጽሐፍት፣ ጋዜጣ፣ መጽሔት፣ የቃላት ዝርዝር፣

ባህሊያና ታሪካዊ መጻሕፍት ወዘተ መጠቀም ተገቢ ነው።

በመሆኑ ምንባቡን ከአነበባችሁ በኋላ ከላይ ከተጠቀሱት ምንጮች አንዱን በመጠቀም ለንደኞቻችሁ የአነበባችሁትን ነገር ትናገራላችሁ።

9 የመተርጎም ብልሃት

በቋንቋ ትምህርት ሂደት የቀረበውን አዲስ ጽንሰ ሀሳብ መረዳት ወይም ደግሞ ጽንሰ ሀሳቡን መገንዘብ ሲያዳግታቸው ወደ አፍ መፍቻ ቋንቋቸው በመተርጎም ታላሚውን ቋንቋ የማገናዘብ ብልሃት ነው ።

ለምሳሌ፣ ምንባቡን በምታነቡበት ወቅት አንድ አዲስ ሀሳብ ሲያጋጥማችሁ ወደ አፍ መፍቻ ቋንቋችሁ (አፋን አሮሞ) ተርጉማችሁ በታላሚው ቋንቋ (በአማርኛ) ሊተላለፍ የተፈለገውን መልዕክት ስትረዱ ይህን ብልሃት ትጠቀማላችሁ ማለት ነው።

አባሪ 3

ለመምህሩ ብቻ የተሰጠ ስልጠና

የማንበብ ብልሃት ትምህርት የክፍል ውስጥ አቀራረብ

የመማር ማስተማር ክንውኑ የሚካሄደው በሶስቱ የንባብ ትምህርት አቀራረብ (ማለትም፣ በቅድመ ንባብ፣ በንባብ ጊዜ እና በድህረ ንባብ) ሲሆን፣ ትኩረት የሚያደርገውም ተማሪዎቹ ትምህርታዊ ልምምዱን የማንበብ ንኡሳን ብልሃቶች አማካኝነት እንዲለማመዱ መንገድ በማሳየት ይሆናል። በመሆኑም ይህ ስልጠና መጀመሪያ ለመምህሩ ከተሰጠ በኋላ በዚህ መንገድ ተማሪዎችን አስተምሯል።

ቅድመ ንባብ

በመማሪያ መጽሐፍ ውስጥ የተዘጋጀውን ምንባብ በመጠቀም በስሩ የተዘጋጁ መወያያ ነጥቦች ላይ ምንባቡን ከማንበባቸው በፊት እንዲወያዩ ማድረግ፣ ስለ ምንባቡ በግል እና በቡድን እንዲወያዩ እና እንዲገምቱ ማድረግ፣

የትምህርቱ ዓላማ ምን እንደሆነ? ፣ አንድን ምንባብ አንብበው ለመጨረስ ምን ያህል ጊዜ እንደሚወስድባቸው፣ ምን አይነት መረጃዎች እና ብልሃቶችን ነው እኔ የምፈልገው? በማለት ቅድመ ዝግጅት እንዲያደርጉ ማድረግ፣

የጽሁፉን ርዕስ በማየት ከቀድሞ እውቀታቸው ጋር እንዲያገናኙ፣ ምንባቡን ከማንበባቸው በፊት ስለጽሁፉ ርዕሱን በማየት ያሰቡትን ነገር እንዲናገሩ፣ ምንባቡን ከማንበባቸው በፊት የሚያከናውኗቸውን ተግባራት አስቀድመው እንዲያቅዱ ማድረግ።

ለንባብ የቀረበውን ይዘት እንዲወዱት ማነሳሳት፣ የሚያነቡበትን ምክንያት ማሳወቅ እና ምንባቡን እያነበቡ የሚሰሯቸውን ጥያቄዎች ማዘጋጀት ፣

በአጠቃላይ የድህረ ንባብ ተግባራት ተማሪዎች ስለሚያነቡት ነገር በቂ ግንዛቤ እንዲኖራቸው፣ የሚያውቁትን እንዲናገሩ፣ ምንባቡን ከአነበቡ በኋላ ስለ ሚሰሩት ተግባር አስቀድመው እንዲያቅዱ፣ በምንባቡ ርእስ ላይ አስተያየት የሚሰጡበት እና ራሳቸውን የሚያዘጋጁበት ወቅት በመሆኑ ከላይ በተገለጸው መንገድ እንዲለማመዱ ተደርጓል።

በንባብ ጊዜ

ይህ የንባብ ደረጃ ተማሪዎች ከጽሁፉ የሚገናኙበት፣ መምህሩ ለንባብ የተዘጋጀውን ጽሁፍ ለተማሪዎቹ የሚያቀርብበት እና ተማሪዎቹ ምንባቡን በጸጥታ እያነበቡ በቅድመ ንባብ ጊዜ የተሰጣቸውን ጥያቄ የሚሰሩበት ወቅት ነው። በመሆኑም በዚህ ጊዜ መምህሩ የመማር ማስተማር ሂደቱን በሚከተለው መንገድ አከናውኗል።

❖ የጽሁፉን ዋና ሀሳብ ለማግኘት ምንባቡን በፍጥነት ገረፍ ገረፍ በማድረግ እንዲያነቡ መርዳት፤

❖ በአንቀጽ ውስጥ ላሉ አረፍተ ነገሮች ትኩረት በመስጠት የአረፍተ ነገሮችን ትርጉም እንዲገምቱ ማድረግ።

❖ በሚያነቡት ነገር ላይ ትኩረት በሚያጠብቅ ወቅት፣ የማይረዱቸው አረፍተ ነገሮች ወይም አንቀጽ ሲያጋጥሟቸው ደጋግመው ወይም ወደ ኋላ ተመልሰው በማንበብ እንዲረዱ ማሳየት።

❖ ምንባቡን በሚያነቡበት ወቅት አዳዲስ ቃላት ሲያጋጥማቸው በታላሚው ቋንቋ ትርጉም እንዲሰጡ፣ አዳዲስ ጽንሰ ሀሳቦችን፣ ቃላት፣ ምሳሌዎች፣ ፈሊጦች በምንባቡ ውስጥ ሲያጋጥሟቸው ለመረዳት አውዱን እንዲጠቀሙ ማበረታታት፤

❖ የአነበቡትን ነገር በትክክል እንዲረዱ፣ ያቀዱቸውን ተግባራት በትክክል እንዲተገብሩ፣ ዓላማቸውን ከግብ እንዲያደርሱ፣ የሚሰሩትን ነገር በግልጽ መረዳታቸውን በራሳቸው መንገድ እንዲቆጣጠሩ ማድረግ።

❖ በምንባቡ ውስጥ ከተሰጠው መረጃ በመነሳት ቀጣይ ምን ሊመጣ እንደሚችል እንዲገምቱ ፣ የሚያነቡበትን ዓላማ በአእምሮአቸው ይዘው እንዲያነቡ እና ምንባቡን ከማንበባቸው በፊት ስለ ምንባቡ የገመቱት ነገር ትክክል መሆን አለመሆኑን እያነበቡ እንዲያረጋግጡ መጠቀም።

❖ ከምንባቡ የወጡ ተግባራትን ከመስራታቸው በፊት ምንድነው የማውቀው? ምንድነው የማላውቀው ? በማለት ራሳቸውን እንዲጠይቁ ማበረታታት፤

✧ምንባቡን በሚያነቡበት ወቅት አዲስ ወይም እንግዳ ሀሳብ ሲያጋጥማቸው ወደ አፍ መፍቻ ቋንቋቸው ተርጉመው እንዲረዱ ማድረግ።

ድህረ ንባብ

ይህ ደረጃ የምንባቡ አጠቃላይ ይዘት የሚገመገምበት፣ ተማሪዎች በሚያቀርቡት ጥያቄ የተነሳ ከምንባቡ ያገኙትን እውቀት ከራሳቸው ልምድ ጋር የሚያገናዝቡበት፣ ከተማሩት ጉዳይ በመነሳት አዳዲስ ነገሮችን በመጨመር በቤትና በክፍል ውስጥ ልምምድ የሚያደርጉበት ጊዜ ነው ። ስለሆነም በዚህ ደረጃ የሚከተሉት ተግባራት ተከናውነዋል።

✧በምንባቡ ውስጥ ያሉ ክስተቶችን በቀላል ለመያዝና የረጅም ጊዜ ትውስታ ለመፍጠር በአእምሮአቸው ውስጥ ምስል እንዲከሰቱ ማበረታታት፤

✧ከምንባቡ ውስጥ አስፈላጊ ወይም ጠቃሚ የሆኑ ማስታወሻ እንዲይዙ ማድረግ።

✧የአነበቡትን ጽሁፍ ለመረዳት የሚያግዟቸውን መርጃ መሳሪያዎች እንዲጠቀሙ ማበረታታት።

✧የአነበቡትን ነገር በደንብ መረዳታቸውን ለማወቅ ከሌሎች የክፍል ጓደኞቻቸው ጋር በመወያየት እንዲያዳብሩ ማድረግ።

✧የአነበቡትን ምንባብ የበለጠ ለመረዳት በራሳቸው አገላለጽ እንዲጽፉ ወይም እንዲናገሩ እንዲሁም በምንባቡ ውስጥ ያሉ መረጃዎችን በጥልቀት እንዲተነትኑ ማበረታታት፤

✧ምንባቡን አንብበው ምን ያህል እንደተረዱ እና መልመጃዎቹን በመስራት ዙሪያ ያሳዩትን መሻሻል በራሳቸው እንዲገመግሙ ማድረግ።

✧ምንባቡን ከአነበቡ በኋላ ከራሳቸው የሕይወት ልምድ ጋር እንዲያዛምዱ ወይም ራሳቸውን በምንባቡ ሁኔታ ውስጥ አስገብተው እንዲመለከቱ ማድረግ (እኔ ብሆን ኖሮ ምን አደርጋለሁ)፤ ዓላማዬን ከግብ አዴርሻለሁ? ምን ሰራሁኝ? ምንስ አልሰራሁም? በቀጣይ ጊዜስ ሰራዬን እንዴት በተለየ መንገድ እሰራለሁ? በማለት ራሳቸውን እንዲመዘኑ እድልን በመስጠት ማበረታታት።

የማንበብ ብልሃትን ነጥለው ማስተማር (መማር)

የማንበብ ብልሃትን ነጥለው ማስተማር ማለት ለተማሪዎች የትምህርቱ አላማ የሚነገርበት ፣ ተማሪዎች የተለያዩ ፅሁፎችን አንብበው ለመረዳት እንዲችሉ የማንበብ ብልሃቶችን በስማቸው እየጠሩ ምንነትን በተመለከተ ብያኔ የሚሰጡበት፣ የማንበብ ብልሃት ጠቀሜታ በዝርዝር የሚቀርብበት፣ የተለያዩ የማንበብ ብልሃት አይነቶችን እንዴት፣ መቼ፣ የት፣ ለምን መጠቀም እንዳለባቸው ማስተማር ነው። ትምህርቱ በተግባር የተደገፈ መሆን አለበት። በዚህ መንገድ የሚቀርበው ትምህርት የማንበብ ብልሃቶችን በዝርዝር ከማቅረቡ ጋር በተያያዘ ተማሪዎች የሚያውቋቸውን ብልሃቶች የሚያቀርቡበት፣ በተግባር የሚለማመዱበት፣ ራሳቸውን የሚገመገሙበት እና ለሌላ አዲስ ተግባር የማንበብ ብልሃት እውቀታቸውን የሚያስተላልፉበትን ተግባራት ያካተተ ነው። በመሆኑም ትምህርቱ በተግባር የተደገፈ ቀጥተኛ እና ከትምህርቱ ይዘት ጋር የተጣመረ (Explicit / Direct and Integrated) ነው።

ተለምዶ ማስተማር (መማር)

ተለምዶ ማስተማር (መማር) ለምርምር ስራ ሲባል በተዘጋጀው ክፍል ውስጥ ሆን ተብሎ የሚሰጠው የማንበብ ብልሃት ትምህርት አይነት ሆን ተብል በግልፅ የማይሰጥበት ነው። ትምህርት አሰጣጡ ተለምዶ የተባለበት ምክንያት የማንበብ ብልሃት ትምህርቱ ሆን ተብሎ በታቀደ እና ቅድመ ዝግጅት እና ቅደምተከተል ባለው መልኩ ስለማይቀርብ ነው። (በዚህ የትምህርት አቀራረብ ሳይታሰብ የተወሰኑ የማንበብ ብልሃት አይነቶችን ተማሪዎች እንዲጠቀሙ ሊያደርግ ይችላል) በዚህ መንገድ የሚማሩ ተማሪዎችም ሳያስቡት የተወሰኑ የማንበብ ብልሃቶችን ሊጠቀሙ ይችላሉ። ብልሃቶቹን ለምን እንደተጠቀሙ ሲጠየቁ ግን በዝርዝር ያልተማሩ በመሆናቸው መልስ ለመስጠት ይቸገራሉ።

አባሪ 4

ቅድመ ልምምድ ፈተና

ጅም ዩኒቨርሲቲ ሶሻል ሳይንስ እና ሂ.ወ.ማኒቲስ ኮሌጅ

አማርኛ ቋንቋ እና ሥነ ጽሁፍ ትምህርት ክፍል

የድህረ ምረቃ መረሐ ግብር

ለ10ኛ ክፍል ተማሪዎች የቀረበ ቅድመ ፈተና

ቁጥር-----የትምህርት ቤቱ ስም-----

የተፈቀደው ሰዓት 1:30

በፈተናው ላይ ስም መጻፍ አይፈቀድም

ጽናት

ጃፓናዊው የተኳንዶ መመህር እና ማስተር እድሜ ዘመናቸውን በፈጁበት የተኳንዶ ስፖርት ጥበብ አንቱ የተባሉ እና በመጀመሪያው መስመር ላይ የተቀመጡ አሰላጣኝ ናቸው። ዛሬ በገጠማቸው ሁኔታ ግን እጅጉን ተገርመዋል። ነገሩ ወደህ ነው...። ገና በማለዳ እለታዊ ስራቸውን እንደጀመሩ፣ ጥቅጥቅ ካለ ሰውነት ጋር ንቃት እና ቅልጥፍና የሚነበብበት ወጣት ልጅ ሰተት ብሎ ወደ ክፍላቸው ገባ። አንጋፋው አሰላጣኝ ያለግራ እጅ ተወልዶ ይህንን ዓለም በአንድ እጅ ብቻ የተቀላቀለውን ወጣት፣ በጉድለቱ ምክንያት አስቸጋሪውን የተኳንዶ ስልጠና እንደማይቋቋም በማሰብ የሚመልስ ወኔ አልነበራቸውም። ይልቁኑ ጠጋ ብለው አዩት የቀኝ እጁን ፈርጣማ ጡንቻ፣ የቆልማማ እግሮቹን ጥንካሬና ከእድሜው የገዘፈ ትክካቸውን ስያስተውሉ አእምሯቸው አንድ ፍንጭ ፈነጠቀላቸው። ጥቂት መጠይቆችንና ሙከራዎችን ካደረጉለት በኋላ በዳበረ የአካልና የመንፈስ ጥንካሬው በመደነቅ ቅንጣቷ ብልጭታ ነፍስ ዘርታ ወደ ስኬት ስትቀየር ታየቻቸው፤ እናም ፈገግ አሉ፤ ያኔ ብቃቱን አመኑለት፤ ስልጠናውንም ጀመረ።

ይህ ወጣት ከህፃንነቱ ጀምሮ በተኳንዶ አሸናፊ መሆን የሌት ተቀን ህልሙ ነበር። ዳገት ቁልቁለቱን በመሮጥና ሳያሰልስ በመልፋት ራሱን ለስፖርቱ ስያዘጋጅ ኖርዋል። በአንድ እጁ ምንም እንደማይሆንለት እና አርፎ እንዲቀመጥ ከቅርብ ቤተሰቦቹ እስከ ሩቅ የመንደሩ ሰዎች፤ እንደ ምክር በዞርታ፤ እንደ ቁጣም በቀጥታ ነግረውታል። እሱ ግን ወይ ፍንክኝ አልተበገረም። በጥረቱ እንደ ገፋ ቀኑ ደርሶ ዛሬ ወደ አሰላጣኙ መጣ፤ አላሳፈሩትም ከሚወደው የተኳንዶ ስፖርት ጋር እንዳይላቀቅ አድርገው አቆራኙት።

ሽማግሌው የተኳንዶ አሰልጣኝ የመጀመሪያውን ስልት አሳዩትና ደጋግሞ እንዲያጠናው ነገሩት። ልጁም በፍፁም ፍላጎት ሲተገብረው ቆየ። በሁለተኛውም ሳምንት ያንኑ ተመሳሳይ የተኳንዶ እንቅስቃሴ እንዲለማመድ አዘዙት በሶስተኛውም በአራተኛውም... እያለ በቀጣዮቹ ተከታታይ ሳምንታትም ቀጠለ። እሱ መጀመሪያ የተማረውን አንድ ዓይነት እንቅስቃሴ በየእለቱ እየደጋገመ ሲሰራ ለሎቹ ተማሪዎች ግን በየጊዜው የተለያዩ ተክኒኮችን እንዲማሩ መደረጋቸውን አየ ። ይሁን እንጂ ምክንያቱ ባይገባውም በራሱ በኩል መስራቱን ሳያቋርጥ በርካታ ወራት አለፉ ። አንድ ቀን ወደ አሰልጣኙ ሄደና በትህትና ... መምህር ብሎ ጠራቸው “አቤት” አሉት “እሰካሁን የተማርኩት አንድ ዓይነት የተኳንዶ እንቅስቃሴ ብቻ ነው። ሌሎች ስልቶችን አልማርም እንዴ ?” በማለት ጠየቃቸው። አሰልጣኙም መለሱለት “ትኩረትህን ሁሉ በዚህ ስልት ላይ አድርግ። ይህ ልዩ እንቅስቃሴ ልታጠናው የሚገባህና ምንጊዜም የሚያስፈልግህ በመሆኑ ለአንተ ወሳኝ ስልት ነው”። ልጁ በታዘዘው መሰረት በብቸኛው ስልት ላይ አተኩሮ እለታዊ ልምምዱን ያለመታከት በመስራት የአሰልጣኙን መመሪያ ቅንጣት ሳያስተንጉል ቀጠለ።

ከዚያ በኋላ አመታት ተቆጠሩና ባለ አንድ እጁ ወጣት የተኳንዶ ተማሪ የመጀመርያ ብሄራዊ ውድድሩን የሚያደርግበት ቀን ደረሰ። አብሮት የተወለደ ያህል የሚሰማው እና የረጅም ጊዜ ህልሙ ተኳንዶ በህይወቱ ውስጥ ወደ አንድ ምእራፍ የሚሸጋገርበት ልዩ እለት መጣ። የመወዳደርያ ነጭ ካፖርቱን ለብሶና ጥቁር መቀነቱን ሽብ አድርጎ፣ አሰልጣኙ ከፊት ከፊቱ ሆነው አየመሩት ወደ ፍልሚያው ሜዳ ገባ። በግራና በቀኝ በኩል የተሰለፉትን ባለ ብዙ ልምድና ታዋቂ ተወዳዳሪዎች ሲመለከት ድንጋጤና ደስታ እኩል ወረር አደረጉት። ሌሎቹ እስፖርተኞችም ሆኑ ዙርያውን ችምችም ያሉት ተመልካቾች ከአድናቆቱ አላመለጡም። ልጅነቱና በተለይ የመጀመርያው ባለ አንድ እጅ ተወዳዳሪ መሆኑ እንግዳ ነገር ሆኖባቸው፤ ሁሉም በግርምት እንዳፈጠጡ ውድድሩ ተጀመረ። ሌላው ድንቅ ነገር ታዳሚው ባልጠበቀው ፍጥነትና ዘዴ የመጀመርያውን ግጥሚያ አዲሱ ልጅ አሸነፈ። በዚህ አላበቃም ከዳር እዳር የሚናኘው ወሬ ሳይቀዘቅዝ፣ በቀናት ውስጥ ሁለተኛውንም ግጥሚያ በቀላሉ ረታና ባልገመታቸው ድሎች ሲደሰት ከረመ።

ሦስተኛው ውድድር ግን ከፊተኞቹ ግጥሚያዎች ጠንከር ያለ ነበር። በተፋፋመው ትግል መሃል ያችን አንድያ ስልት ተጠቀመና አሸናፊነቱን ተቀዳጀ። ለረጅም ጊዜ ቢኖረውና አሁንም በሚሰራበት የውድድር መመርያ እንደሚታወቀው፣ ትንሹ ልጅ በሚሳተፍበት የውድድር እርከን የሦስተኛው ግጥሚያ ቀጥታ ባለድል ወደ ፍፃሜው ለማለፍ አራተኛውን ውድድር ማሸነፍ ግድ ስለሚለው ቀጣዩ ዝግጅት እጅግ ወሳኝ ነበር። በእለቱ ከታላቅ የአሸናፊነት ወኔ ጋር ወደ ሜዳ የገባው ልጅ በለመደው እንቅስቃሴ ተጋጣሚውን ዘረረና ከፊት ለፊቱ የሚጠብቀው ዋናውና የመጨረሻው መሆኑ ተረጋገጠ። ከወዲሁ ባለው ጊዜ እሱ ፍጹም ላልገመተው ከባድ ውድድር ሲዘጋጅ በሌላ በኩል የዜና ማሰራጨዎች ግንባር ቀደም ዘገባና ወሬ ሁሉ ይኸው ታላቅ ውድድር ሆኖ ሰነበተ።

እንድያ እንድያ ሲል አይደርስ የለም የዋንጫው ቀን ደረሰ። በተመልካች ጥቅጥቅ ያለው ስታድዮም በሆታና በዜማ እንደ ደመቀ በናፍቆት የሚጠበቁት ሁለቱ ተፋላሚዎች

ከአሰልጣኞቻቸው ጋር ሆነው ወደ ሜዳው ገቡ። ትግሉ ተጀመረ! አንዴ ከፍ አንዴ ዝቅ በማለት ይካሄድ የነበረው የሁለቱ ተፋላሚዎች ብርቱ ትንቅንቅ በመጨረሻዎቹ ዙሮች ሚዛኑ ወደ አንድ ጎን አጋደለና ባለ አንድ እጁ ስፖርተኛ ተጠቃ። በዚህ ሳያበቃ ጥቃት እነደ ደረሰበት የገመቱት ዳኛ አጭር የእረፍት ጊዜ ሰጡ። ከእረፍት በኋላ በተመሳሳይ ሁኔታ የቀጠለውን ጨዋታ ዳኛው በድንገት አስቆሙና አዲሱ ልጅ በበቃኝ እንዲወጣ ጠየቁት። አስደንጋጭ ወሳኔ ነበር። አሰልጣኙ ተቃዋሚ የልጁ ጥንካሬና ብቃት እንዳልተዳከመ በመግለጽ ትግሉ እንዲቀጥል ያቀረቡት ጥያቄ በመጨረሻ ማስጠንቀቅያ ተቀባይነት አገኘና ውድድሩ ቀጠለ። ትግሉ ይበልጥ ተጣጣሪ፣ ቅንጣት ስህተት ለከፋ አደጋ ታደርጋለች፣ ጥንቃቄ በተሞላበት ስልት በሚደረገው ስንዘራና መከላከል፣ ጠለፋና ትንቅንቅ እጅግ ፈታኝ ነበር። በዚህ ወሳኝ ቅጽበት የልጁ ተቃራኒ ታጋይ ግራ ክንዱን ከመከላከያ ዞን በማውረድ ያልተጠበቀ ስህተት ፈፀመ። ትንሹ ልጅ ግን ክፍተቷን ተጠቅሞባት ወሳኝዋን ስልት በተፈላጊዋ ሰከንድ ሥራ ላይ አዋላት ተአምረኛዋን ምት ሰነዘረ። እንደ እንዝርት በሚሾር ፍጥነት ከግራ ወደቀኝ ተሸከርክሮ በጠንካራው እግሩ የወሰደው እርምጃ ተፋላሚውን በአየር ላይ አንሳፎ ከመሬት ደባለቀው። በዚያው እጅግ ድንቅ ሊባል በሚችል ሁኔታ ባለ አንድ እጁ የተኳንዶ ስፖርት ተወዳዳሪ አሸነፈ።

ልጁ በራሱ ውጤት እጅግ በመገረም “በጣም አስገራሚ ስራ ነዉ! በተጠና አንድ ስልት ብቻ ሙሉ ውድድሮችን እንዴት ማሸነፍ ይቻላል? ይህንን የማይታመን ብቃትና ውብ ስኬት እንደምን ሊያላብሱኝ ቻሉ?” በማለት ጠየቃቸው። አሰልጣኙም አሸናፊነትህ ሁለት አብይ ሚስጢራት አሉት።

አንደኛው አንተ ለብዙ ወራት የተለማመድከውና ፍፁም የበቃህበት ስልት ከጠቅላላው የተኳንዶ ትምህርት ውስጥ እጅግ ከባዱና ፈታኝ ስልጠና ነበር። ሁለተኛው ደግሞ በአንተ ትምህርት ውስጥ ሰፊ ትኩረት የተሰጠው የግራ ጎንህን በፊጹም ቅልጥፍናና ጥንካሬ የመከላከል ልዩ ስልት ሲሆን በማይጠበቀው የግራ ክርንህ አቅጣጫ ተሸከርክረህ የምትወነጭፈው አስደንጋጭና ድንገተኛ ስንዘራ ከቦንብ የሚቆጠር ነው። ይህንን መቋቋም አይችልም ኮርቼብሃለሁ አሉት።

ምንጭ:- ጓደኝነት እና ሌሎች መሳጭታርኮች ብስራት ጳጥሮስ ዮሳ (2010) ገጽ (30-33)

መመሪያ አንድ፣ የሚከተሉትን አረፍተ ነገሮች በምንባቡ መሰረት «እውነት» ወይም «ሀሰት» በማለት መልሱ።

- 1 የተኳንዶ አሰልጣኙ ጀርመናዊ ነው።
- 2 ወጣቱ የተኳንዶ ሰልጣኝ ግራ እጅ አልነበረውም።
- 3 ሰልጣኙ ወጣት የመንፈስ እና የአካል ጥንካሬ ነበረው።

-----4 በአንቀጽ አንድ “ጉድለቱ” የሚለው ቃል አካልን ለመግለጽ ገብቷል።

-----5 ለወጣቱ ውጤታማነት ቤተሰቦቹ ትልቅ ድርሻ አላቸው።

-----6 በተኳንዶ አሸናፊ መሆን “የሌት ተቀን” ህልሙ ነበር የተሰመረበት ሀረግ ፍቺ የሁልጊዜ የሚል ይሆናል።

-----7 እንደ ምንባቡ ሀሳብ ምኞት ያለጥረት ሊሳካ ይችላል።

መመሪያ ሁለት፣ ከላይ በቀረበው ምንባብ መሰረት ለቀረቡት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ መርጠህ/ሽ አመልክት/ች።

-----8 በምንባቡ መሰረት የወጣቱ የረጅም ጊዜ ህልም የነበረው

ሀ ዶክተር መሆን ለ የተኳንዶ ስፖርተኛ መሆን

ሐ ነጋዴ መሆን መ የአገር መሪ መሆን

-----9 የተኳንዶ ሰልጣኙ ይለማመድ የነበረው እንቅስቃሴ

ሀ ሁለት ዓይነት ነው ለ ሦስት ዓይነት ነው

ሐ አምስት ዓይነት ነው መ አንድ አይነት ነው

-----10 በሁለተኛው አንቀጽ “የቀኝ እጁን ፈርጣማ ጡንቻ...” በሚለው የተሰመረበት ቃል ፍቺ

ሀ ወፍራም ለ ቀጫጫ

ሐ ረጅም መ ከሲታ

-----11 ወጣቱ በተኳንዶ ውድድር አሸናፊ መሆንን ያስብ የነበረው በ-----ዕድሜው ነው።

ሀ ወጣትነት ለ ህፃንነት

ሐ ሽምግልና መ ምኞት አልነበረውም

-----12 ወጣቱ የነበረው ጉድለት የ-----ነው።

ሀ መንፈስ ለ የሞራል

ሐ የግራ እጅ መ ባህሪ

-----13 አሰልጣኙ የየት አገር ዜጋ ናቸው።

ሀ የቻይና ለ የኢትዮጵያ

ሐ የጃፓን መ የአሜሪካን

-----14 ያለ ግራ እጅ የተወለደውን ልጅ “ኮርፍብሀለሁ” ያሉት-----ናቸው::

ሀ ቤተሰቦቹ ለ ተመልካቾች

ሐ ጎረቤቶቹ መ አሰልጣኙ

-----15 በአንደኛው አንቀጽ”ከዕድሜው የገዘፈ ትክኻውን”በሚለው የተሰመረበት ቃል ፍቺ

ሀ የተለቀ ለ ያነሰ

ሐ የተመጣጠነ መ እኩል

-----16 ተኳንዶ ተወዳዳሪው ወጣት ለብሶ ይወዳደር የነበረው

ሀ ነጭ ካፖርት ለ ቀይ ሱሪ

ሐ ጥቁር ኮት መ አልተጠቀሰም

መመሪያ ሦስት፤ ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ ከምንባቡ በመፈለግ ባዶ ቦታውን ሙሉ

17 ወጣቱ የተኳንዶ ሰልጣኝ -----አልነበረውም:

18 ስኬት ለሚለው ቃል ፍች----- ይሆናል::

19 አሰልጣኙ “አሸናፊነትህ -----ዓብይ ምስጢራት አሉት” ብለውታል::

20 አላሳፈሩትም ከሚወደው የ-----ስፖርት ጋር እንዳይላቀቅ አድርገው አቆራኙት::

መመሪያ አራት፤ከምንባቡ ለወጡት ቃላትና ሀረጎች ተመሳሳይቸውን የፋ

21 አልተበገረም -----

22 አቆራኙት -----

23 ባፈጁበት -----

24 ተገበረ -----

25 ሌተቀን -----

አባሪ 5

ድህረ ፊተና

ጅም ዩኒቨርሲቲ ሶሻል ሳይንስ እና ሂ.ወ.ማኒቲስ ኮሌጅ

አማርኛ ቋንቋ እና ስነጽሁፍ ትምህርት ክፍል

የድህረ ምረቃ መረጃ ግብር

ለ10ኛ ክፍል ተማሪዎች የቀረበ ድህረ ፊተና

ቁጥር-----የትምህርት ቤቱ ስም-----

የተፈቀደው ሰዓት 1:30

በፊተናው ላይ ስም መጻፍ አይፈቀድም

ቅርስና የቅርስ አይነቶች

ቅርስ በውስጡ ካካተው ከፍተኛ እሴት አኳያ በተለያዩ አለም አቀፋዊ እና አገር አቀፋዊ መስፈርቶች፣ማለትም ከእድሜው፣ ከውበቱ፣ ከጠቀሜታው፣ ከብርቅዬነቱ... ወዘተ አኳያ በተለያዩ መመዘኛዎች የተመረጠ የተፈጥሮ ስጦታ እና ከጥንት ሲወርድ ሲዋረድ የመጣ የሰው ልጆች የፈጠራ ውጤት ወይም ሁለቱንም በጣም ራ (የተፈጥሮ እና ባህላዊ ቅርስን ያያዘ) ያካተተ ነው። ቅርስ ተፈጥሮ የለገሰንን እና የሰው ልጅ በኖረበት ዘመን ያከማቻቸውን የፈጠራ ውጤቶችን ሁሉ የሚያካትት በመሆኑ ቁጥሩ እና አይነቱ እጅግ ብዙ ነው። ቅርስን በአራት አይነት ከፍለን ማየት ይቻላል።

አንደኛ:- ባህላዊ እና ተፈጥሯዊ ቅርስ ቅርስ ሲባል አብዛኞቻችን የምናስበው ከባህል ጋር በተገናዘበ መልኩ ብቻ ሊሆን ይችላል። ነገር ግን ቅርስ የተመረጡ የተፈጥሮ ስጦታዎችንና የሰው ልጅን የፈጠራ ውጤቶችን ወይም የሁለቱንም ጥምረት የሚያካትት ነው። ከዚህ አንጻር ባህላዊና ተፈጥሯዊ ቅርስ በመባል በሁለት ይከፈላል።

የባህል ቅርስ የተመረጡ የሰው ልጅ የፈጠራ ውጤቶችን ማለትም ሀውልቶችን፣ ህንፃዎችን፣ ዋሻዎችን፣ በድንጋይ እና በብራና... ወዘተ. በመሳሰሉት ላይ የተጻፉ ወይም የተቀረጹ ጽሁፎችን፣ ቅርጻ ቅርጾችን፣ አልባሳቶችን፣ እምነቶችን፣ ወጎችን፣ ስርአቶችን... ወዘተ ሁሉ ያካትታል። የተፈጥሮ ቅርስ ደግሞ በላቀ ጠቀሜታቸው የተመረጡ ማራኪ እና ውብ የሆኑ ደኖችን፣ ሀይቆችን፣ ዋሻዎችን፣ ብሔራዊ ፓርኮችን፣ የእንስሳት መጠለያዎችን፣ በአጠቃላይ ህይወት ያለቸውን እና የሌላቸውን ፍጡሮች እና እነርሱም የሚገኙባቸውን ቦታዎች ሁሉ ያካትታል።

ሁለተኛ:- የአለም ቅርስ እና ብሔራዊ ቅርስ ቅርስ ካለው ጠቀሜታ አንጻር የአለም ቅርስ እና ብሔራዊ ቅርስ በሚል በሁለት ይከፈላል። አንድ ቅርስ (የባህል፣ የተፈጥሮ እና

ሁለቱንም በጣም ራዕይ ያካተተ ቅርስ) የተባበሩት መንግስታት የትምህርት፣ የሳይንስ እና የባህል ድርጅት ባወጣው መመዘኛ መሰረት በውስጡ የላቀ አለም አቀፍ እሴት ካለው፣ የአለም ህዝቦች ሊያደንቁት፣ ሊማሩበት እና ሊጠቀሙበት የሚችሉበት ከሆነ በአለም ቅርስነት ተመዝግቦ የአለም ቅርስ በመባል ይታወቃል። ብሔራዊ ቅርስን በተመለከተ ደግሞ እያንዳንዱ መንግስት ባወጣው መመዘኛ መሰረት ማንኛውም ብሔራዊ እሴት ያለው ቅርስ (የባህል፣ የተፈጥሮ እና ሁለቱንም በጣም ራዕይ ያካተተ ቅርስ) ህዝቦች ሊያደንቁት፣ ሊማሩበት እና ሊጠቀሙበት የሚችሉበት ከሆነ በብሔራዊ ቅርስነት ተመዝግቦ ብሔራዊ ቅርስ በመባል ይታወቃል። በዩኔስኮ የውሳኔ ሰነድ መሰረት የአለም የባህል ቅርስ የሚባሉት ሀውልቶች፣ ሕንጻዎች፣ ከታሪክ፣ ከስነ ጥበብ እና ከሳይንስ አንጻር የላቀ አለም አቀፍ እሴት ያላቸው ቦታዎች፣ የተፈጥሮ እና የሰው ስራዎችን በአንድ ላይ ያጣመሩ የቁፋሮ ቦታዎችንም ያካትታል።

ሦስተኛ፡- ተንቀሳቃሽ እና የማይነቀሳቀስ ቅርስ ከአይነቱ ከተፈጥሮው እና ከመጠኑ አንጻር ቅርስ ተንቀሳቃሽና የማይንቀሳቀስ ተብሎ በሁለት ይከፈላል። ተንቀሳቃሽ የሚባለው በቀላል ከቦታ ወደ ቦታ ሊንቀሳቀስ ወይም ሊወሰድ የሚችል የቅርስ አይነት ነው። ለምሳሌ በቅርስነት የተመዘገቡ በብራና ላይ የተጻፉ ጽሁፎች፣ አልባሳት በተለያዩ ቁሳቁሶች (ከእንጨት፣ ከብረት፣ ከሸክላ ከድንጋይ ከወርቅ... ወዘተ) የተሰሩ እቃዎች እና ቅርፃ ቅርፆች መጠናቸው አነስተኛ የሆነ በቁፋሮ የተገኙ ጥንታዊ የመገልገያ እቃዎች... ወዘተ በቀላል ከቦታ ወደ ቦታ ሊንቀሳቀሱ ወይም ሊወሰዱ ስለሚችሉ ተንቀሳቃሽ ቅርስ በመባል ይታወቃሉ። የማይንቀሳቀስ የሚባለው በቀላል ካለበት ቦታ ወደ ሌላ ቦታ ሊንቀሳቀስ ወይም ሊወሰድ የማይችል የቅርስ አይነት ነው። ለምሳሌ የላሊበላ ውቅር አብያተ ክርስቲያናት፣ ታሪካዊ የሀረር ከተማ ጆንል ግንብ፣ የአል-ነጃሺ መስጊድ፣ የሰሜን ብሔራዊ ፓርክ... ወዘተ ይጠቀሳሉ። በአለም ቅርስነትም የተመዘገቡ ናቸው። አፈጣጠራቸው ከግዝፈታቸው እና ከሚገኙባቸው ቦታዎች አኳያ በቀላል ለማንቀሳቀስ አይቻልም።

አራተኛ፡- ተጨባጭ እና ተጨባጭ ያልሆነ ቅርስ ልናየው፣ ልንዳስሰው፣ ልናሸተው... ወዘተ በአጠቃላይ በሁሉም ስሜት ህዋሳቶቻችን ልንገነዘበው የምንችለው ተንቀሳቃሽም ሆነ የማይንቀሳቀስ ቅርስ ተጨባጭ ቅርስ በመባል ይታወቃል። ለምሳሌ ሀውልቶች፣ ህንጻዎች ዋሻዎች፣ መጻሕፍት፣ የተለያዩ ቅርሳ ቅርሶች፣ አልባሳት... ወዘተ ተጨባጭ ቅርስ በመባል ይታወቃሉ። ልናየው፣ ልንዳስሰው፣ ልናሸተው... ወዘተ የማንችለው ነገር ግን የውስጥ ስሜታችንን የሚያረካ ቅርስ ተጨባጭ ያልሆነ ቅርስ በመባል ይታወቃል።

ወጎች፣ ተረቶች፣ ስርአቶች፣ ማራኪ እይታዎች፣ ባህላዊ እና ሃማኖታዊ ስርአቶች ወዘተ ቁሶች አይደሉም። በውስጣቸው ግን መንፈሳችንን የሚያነሳሱ፣ የአእምሮ እርካታንም የሚሰጡን በርካታ እሴቶች አሏቸው። የሰው ልጅ በተፈጥሮው ማወቅን መመራመርን፣ መፍጠርን፣ መደሰትን... ወዘተ፣ ሁሉ ይፈልጋል። ፍላጎቶች ሁሉ ግን በቁሳዊ ፍላጎቶች ብቻ ሊረኩ ከቶውንም አይቻላቸውም። ተጨባጭ ከሆኑት ወይም ከቁሳዊ ፍላጎቶቹ በተጨማሪ ተጨባጭ ወይም ቁሳዊ ያልሆኑ ፍላጎቶችም አሉት። በመሆኑም ከላይ የተጠቀሱት ቁሳዊ ያልሆኑና መንፈሳችንን በማነሳሳት የአእምሮ እርካታን የሚሰጡን ነገሮች በቅርስነት ሲመዘገቡ ተጨባጭ ያልሆነ ቅርስ በመባል ይታወቃሉ። በአጠቃላይ የተፈጥሮ እና ሰው ሰራሽ ቅርሶች የሰውን ልጅ አኗኗር፣ ፖለቲካዊ ፣ ማህበራዊ እና ኢኮኖሚያዊ አስተሳሰብ፣ የህይወት ፍልስፍና ወግ እና ስርአትን የሚያንፀባርቁ የዘመን አሻራዎች ናቸው።

ምንጭ:- ባህልና ልማት በኢትዮጵያ፣ ፎረም ፎር ሶሻል ስቴዲስ (2004) ተሻሽሎ የተወሰደ መመሪያ አንድ፣ የሚከተሉትን አረፍተ ነገሮች በምንባቡ መሰረት «እውነት» ወይም «ሀሰት» በማለት መልሱ።

- 1 ቅርስ በተፈጥሮ የሚገኝ ብቻ ነው።
- 2 በምንባቡ መሰረት ቅርስ በአረት ይከፈላል።
- 3 የባህል ቅርስ ከሚባሉት የሰው ልጅ የፈጠራ ውጤቶች አንዱ ዋሻዎች ናቸው።
- 4 ቅርጽ ካለው ጠቀሜታ አንጻር በሁለት ይከፈላል።
- 5 በብራና ላይ የተጻፉ ጽሁፎች ተንቀሳቃሽ ቅርሶች ናቸው።
- 6 የምንባቡ ሁለተኛ አንቀጽ ስለ አለም እና ብሄራዊ ቅርሶች ይገልጻል።
- 7 በዕድሜ አንጋፋ የሆለ ማንኛውም ቁስ ቅርስ ነው።

መመሪያ ሁለት፣ ከላይ በቀረበው ምንባብ መሰረት ለቀረቡት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ መርጠህ/ሽ አመልክት/ች።

- 8 በምንባቡ መሰረት ብራና-----ነው።

ሀ ገንዘብ	ለ ደማቅ ብርሃን
ሐ ብረት	መ ከቆዳ የተሰራ መጻፊያ

-----15 የሰው ልጅ ቅርስ ባይኖረው ምን ጉዳት ይኖረዋል?

ሀ በአንድ ዘመን የነበረ ወግ እና ስርዓት መገንዘብ የቸግሮ ነበር

ለ የተፈጥሮ አደጋዎች ይበዛሉ

ሐ የየት ሀገር ዜጋ መሆኑን መለየት ይቸግራል

መ እርስ በእርስ ይጋጫል

-----16 ተጨባጭ ቅርስ በመባል የሚታወቀው፤

ሀ በሁሉም የስሜት ህዋሳቶቻችን ልንገነዘበው የምንችለው

ለ ሀውልቶችና ህንጻዎች

ሐ መፃህፍት መ ሁሉም መልስ ናቸው

መመሪያ ሦስት፤ ለሚከተሉት ጥያቄዎች ትክክለኛውን መልስ ከምንባቡ በመፈለግ ባዶ ቦታውን ሙሉ

17 በቀላሉ ከቦታ ወደ ቦታ ሊንቀሳቀስ የሚችል ቅርስ _____ ይባላል፡፡

18 _____ ተፈጥሮ የለገሰንና የሰው ልጅ የፈጠራ ዉጤቶች የሚያጠቃልል ነው፡፡

19 ቅርስ ካለው ጠቀመታ አንጻር _____ እና _____ በመባል በሁለት ይካፈላል፡፡

20 ከአይነቱ፤ ከተፈጥሮውና ከመጠኑ አንጻር ቅርስ _____ እና _____ ተብሎፈላል፡፡

መመሪያ አራት፤ ከምንባቡ ለወጡት ቃላትና ሀረጎች ተመሳሳይቸውን ጻፉ

21 ማራኪ _____

22 ከግዝፈታቸው _____

23 ልንገነዘበው _____

24 ብርቅዬ _____

25 ብራና _____

አባሪ 6

የጽሁፍ መጠይቅ

ጅማ ዩኒቨርሲቲ ሶሻል ሳይንስ እና ሂ.ግ.ሲ.ቲ.ስ ኮሌጅ

አማርኛ ቋንቋ እና ስነጽሁፍ ትምህርት ክፍል

ድህረ ልምምድ የማንበብ ብልሃት አሳሽ የፅሁፍ መጠይቅ (ለሙከራ ቡድን) ለእያንዳንዱ ጥያቄ መልስ ሊሆኑ ይችላሉ ተብለው የታሰቡ አምስት አማራጮች አሉ። እነዚህም፡-1 በፍጹም አልጠቀምም 2 አልፎ አልፎ 3.አንዳንድ ጊዜ 4 አብዛኛውን ጊዜ 4 ሁልጊዜ ከነዚህ አማራጮች ውስጥ ጥያቄዎቹን በደንብ በማንበብ የመረጣችሁት ላይ የ « √ » ምልክት በማድረግ መልሱ

ተቁ	የመጠይቆቹ ዝርዝር					
		1	2	3	4	5
1	በማንበብ ወቅት አዳዲስ መረጃዎችን ለማስታወስ እንዲያስችለኝ ዋና ዋና ጉዳዮችን በማስታወሻ እይዛለሁ					
2	ያነበብኩት ሲከብደኝ እና በሀሳቦች መካከል ያለውን ዝምድና ለማጤን ያነበብኩትን ተመልኼ አነባለሁ					
3	አዳዲስ ቃላትን በተናጠል (ለየብቻ) ሳልመለከት በአውዳቸው ያላቸውን ፍች ለማግኘት አነባለሁ					
4	የቀረበ አንድ ምንባብ በማንበብ ወቅት የምንባቡ ሀሳብ የበለጠ እንዲገባኝ የምንባቡን ሀሳብ ከቀደመ እውቀቴ ጋር ለማገናኘት ጥረት አደርጋለሁ።					
5	በጽሑፍ ውስጥ ከተሰጠው መረጃ በመነሳት ቀጣይ ምን ሊመጣ እንደሚችል እገምታለሁ።					
6	ከቀረበ አንድ ፅሁፍ ውስጥ ዋናውን ሀሳብ ለማግኘት ምንባቡን መጀመሪያ በፍጥነት ካየሁ በኋላ ዝርዝር ሀሳብ ለማግኘት አነባለሁ					

7	ዋና ዋና ሀሳብ ናቸው ብዬ የማስባቸውን ከምንባቡ ውስጥ በማጠቃለያ መልኩ እጽፋቸዋለሁ				
8	ዋና ዋና ሀሳብ ናቸው ብዬ የማስባቸውን ከምንባቡ ውስጥ በማጠቃለያ መልኩ እጽፋቸዋለሁ				
9	ምንባቡን በማነብበት ወቅት አዲስ ወይም እንግዳ ሀሳብ ሲያጋጥመኝ ወደ አፍ መፍቻ ቋንቋዬ ተርጉሜ እረዳለሁ።				
10	ምንባቡ ከባድ እየሆነ ሲመጣ የመረዳት ችሎታዬን ለማሳደግ ወደ ኋላ ተመልሼ አነባለሁ።				
11	የአነብብኩትን ምንባብ በደንብ መረዳቴን ለማወቅ ከክፍል ጓደኞቼ ጋር በመወያየት እራሴን እፈትሻለሁ።				
12	የቀረበው ምንባብ ስለምን ጉዳይ እንደሚዘረዝር ርዕሱን እና ንዑሳን ርዕሶችን እንዲሁም የምንባቡን ከማንበቤ በፊት የምንባቡን የመጀመሪያ አረፍተ ነገሮችን በማንበብ የምንባቡን ሀሳብ እተነብያለሁ።				
13	ዋናውን እና ዝርዝር ሀሳቦችን ለማግኘት በሚያስችል መልኩ የማንበብ ፍጥነቴን አስተካክላለሁ።				
14	የማነበው ዕውቀት እንዲገባኝ እና ጠቃሚ መረጃዎችን ከምንባቡ ውስጥ ፈልፍዬ ለማውጣት በተመጠነ ፍጥነት እና በጥንቃቄ አነባለሁ				
15	ምንባቡን ከማንበቤ በፊት የማከናወናቸውን ተግባራት አስቀድሜ አቅዳለሁ።				

16	የምንባቡን ዝርዝር ሀሳብ በምን ያህል ደረጃ እንደተረዳሁ እፈትሻለሁ። በዚህም መሰረት የተነሳሁበትን ግብ ካላሳካሁ የአነባበብ ልቴን እቀይራለሁ					
17	ከምንባቡ ጋር ተያይዘው የቀረቡ ጥያቄዎች ካለ በምንባቡ መሰረት ጥያቄዎችን መመለስ መቻሉን ለማረጋገጥ ራሴን እጠይቃለሁ።					
18	የመረዳት ችግር ከገጠመኝ ወደኋላ መለስ ብዬ ያልገባኝን አረፍተ ነገር፣አንቀፅ ወይም ምንባብ አነባለሁ።					
19	በማነብበት ወቅት ምንባቡ እንገባኝ እና እንዳልገባኝ ጥያቄ እጠይቃለሁ።					
20	የምንባቡን ዝርዝር ሀሳብ በምን ያህል ደረጃ እንደተረዳሁ እፈትሻለሁ። በዚህም መሰረት የተነሳሁበትን ግብ ካላሳካሁ የአነባበብ ስልቴን እቀይራለሁ።					

አባሪ 7

የቁጥጥር ቡድን ቅድመ እና ድህረ ፈተና ውጤት እና የውጤቱ አስተማማኝነት

ተ.ቁ	ቅድመ ፈተና 25%	ድህረ ፈተና 25%	X ²	Y ²	XY	ተ.ቁ	ቅድመ ፈተና 25%	ድህረ ፈተና 25%	X ²	Y ²	XY	
1	6	8	36	64	48	24	14	17	196	289	238	
2	12	16	144	256	192	25	9	8	81	64	72	
3	11	10	121	100	110	26	11	8	121	64	88	
4	11	9	121	81	99	27	9	9	81	81	8	
815	17	20	289	400	340	28	9	12	81	144	108	
6	10	7	100	49	70	29	12	9	144	81	108	
7	14	16	196	256	224	30	16	18	256	324	288	
8	18	21	324	441	378	31	12	12	144	144	144	
9	13	9	169	81	117	32	12	14	144	196	168	
10	16	15	286	225	240	33	6	6	36	36	36	
11	7	12	49	144	84	34	13	15	169	196	195	
12	18	22	324	484	396	35	8	9	64	81	72	
13	10	11	100	121	110	36	18	21	324	441	378	
14	13	16	169	256	208	37	12	13	144	169	156	
15	15	13	225	169	198	38	11	11	121	121		
16	15	19	225	361	285	39	13	15	169	225	195	
17	8	9	64	81	72	40	14	11	196	121	154	
18	9	8	81	64	72	41	11	14	121	196	154	
19	19	20	361	400	380	42	8	9	64	81	72	
20	9	9	81	81	81	43	8	10	64	100	80	
21	14	11	196	121	154	44	14	13	196	169	182	
22	10	8	100	64	80	45	12	13	144	169	156	
23	8	8	64	64	64	46	8	8	64	64	64	
M=12.11 S= 3.49 R=0.85								ΣX 543	ΣY 572	ΣX^2 6919	ΣY^2 7849	Σ 7310

አባሪ 8

የመከራው ቡድን ቅድመና ድህረ ፈተና ውጤት እና የውጤቱ አስተማማኝነት

የመለያ ቁጥር	ቅድመ ፈተና 25%	ድህረ ፈተና 25%	X	Y	Xy	የመለያ ቁጥር	ቅድመ ፈተና 25%	ድህረ ፈተና 25%	X	Y	Xy
1	8	10	64	100	80	24	18	19	324	361	342
2	18	14	324	196	252	25	14	16	196	256	224
3	13	14	169	196	182	26	9	10	81	100	90
4	15	13	225	169	195	27	12	12	144	144	144
5	12	11	144	121	132	28	8	8	64	64	64
6	11	17	121	289	187	29	14	17	196	289	238
7	11	7	121	49	77	30	11	9	121	81	99
8	9	12	81	144	108	31	9	9	81	81	81
9	7	8	49	64	56	32	12	11	144	121	132
10	7	12	49	144	84	33	11	13	121	169	143
11	7	11	49	121	77	34	9	8	81	64	72
12	20	18	400	324	360	35	8	9	64	81	72
13	9	13	81	169	117	36	15	12	225	144	180
14	8	10	64	100	80	37	14	10	196	100	140
15	12	10	144	100	120	38	11	12	121	144	132
16	11	12	121	144	132	39	17	13	289	169	221
17	15	13	225	169	195	40	7	9	49	81	63
18	10	9	100	81	90	41	13	13	169	169	169
19	5	6	25	36	30	42	15	11	225	121	165
20	7	10	49	100	70	43	18	15	324	225	270
21	12	12	144	144	144	44	6	9	36	81	54
22	21	20	441	400	420	45	15	13	225	169	195
23	18	16	324	256	288	46	7	6	49	36	42
M=14.74 S= 3.69 R=0.88							ΣX=	Σy=	Σx=	Σy2=	Σxy=
							539	542	7039	6797	6790

አባሪ 9

የመከራ እና የቁጥጥር ቡድን ድህረ ፊትና ውጤት

መለያ ቁጥር	የመከራ ቡድን ድህረ ፊትና	የቁጥጥር ቡድን ድህረ ፊትና	መለያ ቁጥር	የመከራ ቡድን ድህረ ፊትና	የቁጥጥር ቡድን ድህረ ፊትና
1	17	12	24	24	15
2	23	16	25	21	5
3	20	13	26	19	7
4	19	12	27	18	12
5	17	21	28	14	6
6	20	13	29	23	11
7	17	18	30	12	13
8	17	18	31	15	9
9	12	18	32	18	9
10	15	10	33	16	11
11	15	11	34	15	16
12	24	13	35	12	22
13	16	10	36	18	16
14	15	19	37	17	14
15	15	13	38	19	9
16	17	20	39	20	16
17	21	18	40	14	8
18	17	18	41	17	10
19	12	17	42	17	13
20	16	17	43	24	12
21	19	14	44	16	12
22	24	9	45	21	10
23	23	11	46	16	13

አባሪ 10

የመከራው ቡድን ቅድመ እና ድህረ ትምህርት የብልህነት አጠቃቀም መለኪያ የጽህፍ መጠይቅ ውጤት

መለያ ቁጥር	ቅድመ ትምህርት	ድህረ ትምህርት
1	13	18
2	13	14
3	12	17
4	13	18
5	11	15
6	12	13
7	12	11
8	12	15
9	11	17
10	12	15
11	13	13
12	14	14
13	9	16
14	12	16
15	11	15
16	15	16
17	11	11
18	12	15
19	15	22
20	15	17
21	14	20
22	12	17
23	15	15
24	13	18
25	15	19

26	15	16
27	15	20
28	16	14
29	15	14
30	15	22
31	12	23
32	13	16
33	14	14
34	14	18
35	11	16
36	16	23
37	15	20
38	15	19
39	14	20
40	13	21
41	16	17
42	13	13
43	17	18
44	14	19
45	13	17
46	14	18

አባሪ 11

የቅድመ ልምምድ መጠይቅ አስተማማኝነት

Reliability Statistics

	N of Items
Cronbach's Alpha	
0.857	20

አባሪ 12

የቅድመ ፈተና የአንብቦ መረዳት ፈተናው ክብደት ቅለት ደረጃ

የጥያቄው ቁጥር	በትክክለኛ የመለሱት ብዛት	የክብደት ቅለት
1	57	0.62
2	55	0.59
3	49	0.53
4	42	0.45
5	40	0.43
6	58	0.63
7	60	0.65
8	49	0.53
9	63	0.68
10	42	0.45
11	34	0.37
12	59	0.64
13	63	0.68
14	54	0.58
15	39	0.42

16	34	0.37
17	56	0.61
18	47	0.51
19	60	0.65
20	52	0.56
21	43	0.46
22	49	0.53
23	37	0.40
24	50	0.54
25	33	0.36

አበሪ 13

የድህረ ፊትና የአንብቦ መረዳት ፊትናው ክብደት ቅለት ደረጃ

የጥያቄ ቁጥር	በትክክለኛ የመለሱት ብዛት	የክብደት ቅለት
1	62	0.67
2	56	0.61
3	51	0.55
4	49	0.53
5	60	0.65
6	57	0.62
7	49	0.53
8	39	0.42
9	61	0.66
10	57	0.62
11	54	0.58
12	47	0.51
13	57	0.62
14	53	0.57
15	43	0.47
16	54	0.58
17	61	0.66
18	56	0.61
19	57	0.62
20	53	0.57
21	48	0.52
22	54	0.58
23	60	0.65
24	63	0.68
25	59	0.64